

МІСТ ПОЄДНУЄ

Тижневик

МІСТ

Україна

США

Канада

№ 1

(№1432)

WEEKLY

Delivered
to the Post Office

on January 1, 2026

З Новим роком Червоного коня!

РОСІЙСЬКІ ГРОШІ

У Європейському Союзі заблокували
репараційну позику

с. 6

ПРОЦЕС ПОКАРАННЯ НЕ ЗАГЛУХ

МКС продовжує процес притягнення
РФ до відповідальності

с. 13

A-TEAM
Home Care

Over
\$2,000
in Bonuses

**ЗАПРОШУЄМО НА
РОБОТУ ПО ДОГЛЯДУ
ЗА ЛІТНІМИ ЛЮДЬМИ**

З нами Ви можете заробляти більше!
Ви також можете доглядати
за своїми близькими та рідними.

☎ 215-302-9292

■ ЄВГЕН КЛЕН

Володимир Зеленський назвав усі 20 пунктів «мирного плану» закінчення російсько-української війни: підтвердження суверенітету України; угода про ненапад між Російською Федерацією (РФ) та Україною, моніторинг на лінії зіткнення; гарантії безпеки; чисельність Збройних сил України (ЗСУ) — 800 тис. у мирний час; США, НАТО і Європейський Союз (ЄС) нададуть Україні гарантії безпеки за прикладом ст. 5 НАТО, якщо РФ вторгнеться в Україну, буде воєнна відповідь і відновлення санкцій; РФ закріпить політику ненападу щодо Європи й України в усіх необхідних законах; Україна стане членом ЄС у певний час; пакет глобального розвитку, який буде визначений в окремій угоді про інвестиції; буде створено кілька фондів для вирішення питань відновлення, мета яких — залучення 800 млрд USD; Україна придивиться процес укладення угоди про вільну торгівлю зі США; без'ядерний статус України; щодо Запорізької атомної електростанції (ЗАЕС) компромісу немає, США пропонують управління втроях і американці — головний менеджер, а компромісна пропозиція України — США й Україна (50 x 50); освітні програми в школах, що

КОМЕНТАРІ

20 пунктів мирного плану

сприяють розумінню та толерантності до різних культур, усувають расизм та упередження; території — найскладніший пункт, один із варіантів: РФ виходить із Дніпропетровської, Миколаївської, Сумської, Харківської областей, а в Донецькій, Луганській, Запорізькій, Херсонській «стоїмо». РФ хоче, щоб Україна вийшла з Донецької області, США пропонують компроміс — вільну економічну зону, що може бути прийнята лише шляхом референдуму; РФ та Україна зобов'язуються не змінювати домовленості силою; РФ не перешкоджатиме Україні використовувати річку Дніпро та Чорне море для цілей комерційної діяльності, а Кінбурнська коса буде демілітаризована; обмін полоненими всіх на всіх, повернення цивільних, дітей і політ'язнів; Україна має провести вибори якомога швидше після підписання уго-

ЕКСПЕРТІВ

ди; ця угода буде юридично обов'язковою. Її виконання контролюватиме Рада миру на чолі з Трампом; після того, як усі сторони погодяться з цією угодою, негайно набуде чинності повне припинення вогню.

Президент України також зазначив, що цю мирну угоду можуть винести на всеукраїнський референдум і ратифікацію Верховної Ради України (ВРУ). Також разом із референдумом можуть бути проведені й вибори.

Своєю чергою Newsweek написав, що, за новим рішенням Зеленського, виведення українських військ із Донбасу можливе, як і створення демілітаризованої економічної зони.

«У разі підписання мирної угоди мобілізацію можуть трансформувати чи скасувати, — запевнив український лідер. — Мобілізацію можна трансформувати або не проводити в умовах, коли є угода і вона реалізується, а може

працювати частково і частково демобілізувати людей». Та він наголосив, що найголовніше — не втратити на якийсь термін військи і не втратити позиції.

Крім того, ЗАЕС не працюватиме без відновлення Каховської греблі. «Каховська гребля і гідроелектростанція, необхідна для безпечної та нормальної роботи ЗАЕС, може бути відтворена як спільний регіональний проект розробки з аналогічною операційною структурою. Але вважаємо, що для того, щоб усе це відбулося і функціонувало безпечно, ЗАЕС, місто Енергодар і Каховська гідроелектростанція мають бути демілітаризовані, бо зараз там є російські війська і війна, відтак немає необхідної безпеки», — відзначив президент України.

За його словами, на відновлення зруйнованої греблі потрібно 2 млрд EUR і треба, щоб хтось вклав ці гроші. «Рускі» не будуть самі вкладати. Єдине, що їм

потрібно, це питна вода в Крим. Я вірю, що американці зможуть швидко збудувати греблю, за рахунок якої буде вода. Але вода буде всюди», — додав глава української держави.

Україна також не погоджується на пункт про відмову від членства в НАТО, який був у попередній, 28-пунктній версії плану завершення війни. Рішення про вступ України залежить від держав Альянсу, а не від домовленостей з РФ. «Це угода сторін: Америка, Україна, ЄС і РФ. На нашу думку, це вибір членів НАТО — приймати Україну чи ні. І наш вибір зроблений, — сказав Зеленський. — НАТО і Росія хочуть окремо домовлятися про майбутнє. І я думаю, що в цих окремих домовленостях вони й підніматимуть питання українського членства в НАТО. Але все одно це домовленість когось із кимсь, а не наша. А це дуже важливо для майбутнього України».

На оприлюднення мирного плану відреагував Дмитро Песков, речник Кремля: «У Москві вивчають та аналізують план, який передав Кирило Дмитрієв, спецпосланець Путіна. Подальші кроки залежатимуть від президента РФ. Москва, залежно від рішень Путіна, за підсумками аналізу матеріалів, переданих Дмитрієвим, продовжить спілкування з американцями».

Bloomberg вважає, що РФ вимагатиме правок до «20 пунктів

мирного плану», представленою Зеленським.

За даними агенції, Москва наполягатиме на низці ключових змін, зокрема, внесенні гарантій подальшого нерозширення НАТО на схід і закріплення нейтрального статусу України в разі її вступу до ЄС; запровадження обмежень на післявоєнні ЗСУ, яких вимагає РФ; чітких гарантій статусу російської мови; «ясності» щодо зняття санкцій і подальшої долі сотень мільярдів доларів російських державних активів, заморожених на Заході.

Експерти стверджують, що Москва зацікавлена в перемовинах, аби підтримувати робочі відносини з Вашингтоном та уникнути звинувачень у продовженні війни. Крім того, росіяни хочуть відтермінувати санкції, адже американські обмеження проти двох російських нафтових гігантів — «Роснефті» та «Лукойлу» — змусили країну продавати свою нафту зі значними знижками. Також обговорення умов миру поглиблює розбіжності між Україною і її західними союзниками. За даними аналітиків, дипломатичні перемовини щодо мирних умов триватимуть так само, як і війна. Американський експерт Ян Бжезінський певен, що Путіна можуть змусити сісти за стіл перемовин лише дві речі — загроза втрати територій або угода, що дозволяє досягти контролю над Україною.

Олександр Мережко, голова Комітету ВРУ з питань зовнішньої політики та міжпарламентської співпраці: — «Рамковий» план щодо завершення війни в Україні в тому вигляді, у якому його озвучив президент Зеленський, не має шансу на прийняття в РФ. Справа у тому, що в Кремлі тупо й уперто повторюють свої вимоги, які, по суті, означають капітуляцію України. Тобто вимагають, по-перше, виведення українських військ із Донецької області. Останнім часом взагалі стали налякати на «Новоросію». Тобто їхні апетити мо-

жуть розширитися, і вимоги також. Москва хоче «нейтрального статусу України», що для Києва є неприйнятним, оскільки це неможливо ні в юридичному, ні в політичному плані. Третє — обмеження на ЗСУ чи проведення виборів. Деякі вимоги РФ спрямовані на те, щоб максимально послабити обороноздатність України, аби в майбутньому можна було її захопити. А інші питання спрямовані на те, щоб знищити державу зсередини. Усі вимоги РФ мають одну мету — зруйнувати Україну, підпорядкувати та знищити її державність. І треба ро-

зуміти, що все інше — це просто слова, політична гра. Путін не відмовляється від цієї основної мети — знищення України. Тому його не влаштує жоден варіант, жоден план, який не дасть йому можливості її знищити. Безумовно, треба вести перемовини, щоби Трамп бачив, що ми налаштовані на мир, що питання не в нас. Щоб не дати можливості Путіну скинути відповідальність на нас, що він пробує зробити через Віткоффа. Путіну цей проект покажуть, але він навіть читати його не стане. Диктатор просто повторить: «Непоганий план, але виконайте

наші вимоги». Він сформулював, чого від Заходу вимагає: «Треба, щоби поважали нас і наші інтереси». Як? Сферу впливу. «Віддайте нам Україну, перестаньте її підтримувати, щоб ми могли знищити її державність» — ось основна вимога Путіна. Він навряд чи від неї відмовиться. Тільки коли буде потужний тиск, у нього не буде іншого виходу.

Владислав Селезньов, військовий експерт: — Навряд чи вдасться втілити на практиці проект мирного плану з 20 пунктів, оприлюднений президентом України.

Для того, аби досягти певної мирної угоди, має бути згода щонайменше двох сторін збройного протистояння. Якщо ми говоримо про певну конструктивну позицію з боку Києва, то очевидно, що ми шукаємо шляхів, аби зупинити це кровопролиття. Позиція Москви — діаметрально протилежна. Вони прагнуть отримати відповідні територіальні здобутки або силою дипломатії, або силою російської зброї. Насправді Путін прагне отримати контроль не лише над тими областями, які, відповідно до нової редакції російської конституції, до-

дані до складу РФ, ідеться не лише про Луганськ і Донецьк, а ще й про територію Запорізької та Херсонської областей у їхніх адміністративних кордонах. Йому потрібна підпорядкована та повністю підконтрольна уся територія України з відповідною зміною політичного устрою і тих речей, які Міністерство закордонних справ РФ називає «демніфікацією» та «демлітаризацією». Тому не варто сподіватися, що опція мирного треку, яку нині опрацюють усі зацікавлені сторони, стане нашою реальністю бодай 2026 року.

МІСТ

The Ukrainian Canadian weekly established October 1997 in Toronto, Canada, by Meest Media Corporation Inc. President Rostyslav Kisil

Український громадсько-політичний незалежний тижневик, заснований корпорацією «Міст» у жовтні 1997 року в Торонто, Канада. Президент Ростислав Кісіль

Published in Thursdays (52 issues a year) by Meest Media Corporation. The publisher may not have the same standpoints with the author of a printed material. Authors of printed materials are fully responsible for the content. Advertisers are responsible for the content of their commercial ads.

Видає корпорація «Міст Медіа». Виходить щочетверга (52 рази в рік). Редакція не завжди поділяє погляди авторів матеріалів. Надіслані до редакції рукописи не рецензуються. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несуть рекламодавці.

Editor: Ivan Besiada
Редактор: Іван Бєсяда
Executive editor: Eugene Tarnavsky
Виконавчий редактор: Євген Тарнавський

Editorial Office/Адреса редакції:
Meest Media Inc.
Адміністрація: 600 Markley Street, Port Reading, NJ 07064. Tel.: 1 732 634 1517
E-mail: newspaper.usa@meest.com.

Advertising in USA:
Реклама в США:
908-937-6342, 1 732-634-1517

Advertising in Canada:
Реклама в Канаді:
classified ad (дрібні оголошення)
(416) 236-2007 ext. 3
advertising department (реклама)
(416) 236-2007 ext. 2

Postmaster (USA), send address changes to:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064
USA Publication Mail Products USPS 019943.
Periodical postage paid at Elizabeth, NJ

Single copies: Price negotiable;
Mail subscriptions: In USA: \$85/year,
\$55/half of year.

Ціна одного числа договірна.
Поштова доставка
у США: \$85/рік, \$55/пів року.

Please, pay your subscription to:
Чеки й грошові перекази висилати:
Meest Media Inc., 600 Markley Street,
Port Reading, NJ 07064

У тижневику також використані повідомлення кореспондентів інформаційних агенцій та інтернет-порталів Zaxid.net, UHIAN, Укрінформ, «Українська правда», «Кореспондент», ТСН, «Вголос», «Львівський портал» та OBOZ.ua

Тактика нова — утрати старі

Російські загарбники намагаються прорватися крізь прогалини оборони ЗСУ

■ Євген Клен

Російські генерали і спецслужби прикрашають доповіді про ситуацію на фронті для російського диктатора, щоб той вірив у «неминучу перемогу» Російської Федерації (РФ). Про це написала Financial Times. Під впливом фейкової інформації, що надходить до Кремля, Путін відмовляється іти на вигідні для нього умови завершення війни, які пропонує президент США. Два неназвані чиновники зазначили, що російські військові та спецслужби регулярно надають Путіну звіти, у яких завищують кількість утрат України, наголошують на перевагах РФ у ресурсах і применшують тактичні провали. Така оптимістична картина, яку малюють диктатору на військових брифінгах, змушує вірити, що він може виграти війну. Слепа віра Путіна не змінюється, навіть попри те, що він регулярно зустрічається з довіреними особами, які пояснюють йому, як війна стає більшим тягарем для економіки Москви.

➤ Реальна картина

На жаль, окупанти мають і реальні успіхи. Так, українські війська були змушені відійти зі Сіверська на Донеччині. Російські окупанти мають відчутну перевагу в живій силі й техніці, тож попри суттєві втрати продовжують активні наступальні дії. З метою збереження життів українських воїнів і боєздатності підрозділів Генерального штабу Збройних сил України (ЗСУ) наказав покинути цей населений пункт. Загарбники змогли просунути за рахунок значної чисельної переваги та постійного тиску малими штурмовими групами у складних погодних умовах. ЗСУ блокують підрозділи ворога, щоб не допустити їхнього подальшого просування.

Крім того, близько сотні російських військових зайшло на територію с. Грабовського на Сумщині й намагаються просунути в бік Рясного. «Наразі російські підрозділи закріплюються в південній частині населеного пункту, звідки війська РФ викрали понад 50 людей. Українські сили

намагаються вибити їх зі займаних позицій», — повідомив Віктор Трегубов, начальник управління комунікацій групи об'єднаних сил.

Натомість українські сили оборони відбивають штурми російських військ поблизу Добропілля Донецької області. Безпілотні літальні апарати (БПЛА) та важкі бомбери у взаємодії зі суміжними підрозділами сил оборони ефективно вражають скупчення російських військ.

➤ Зміна тактики

Зараз російська армія стала воювати піхотою, а не технікою, а також масово використовувати малі штурмові групи по дві, три, чотири особи, розповів Роман Погорілий, співзасновник аналітичного проекту DeepState. «Група з восьми—десяти осіб для них уже вважається масовою. І ці атаки відбуваються безперервно. Їхня тактика — постійна інфільтрація. Вони намагаються просочитися в глиб нашої території: заходять у бій на передових позиціях, обходять укріплення, користуються прогалинами в обороні й заходять у запілля. Там намагаються закріпитися, вступають у бій з тилових позицій, зокрема з пілотами БПЛА, відволікають на себе увагу, створюють хаос», — зазначив він.

За словами експерта, мета росіян — не стільки утримання території, скільки створення картини: показати прапор, зняти це на відео, щоб використати в пропаганді. «Ще одна ключова зміна — масове

застосування дронів на оптоволокну. Це стало для нас великою проблемою і зараз є одним з основних засобів ураження у ворога. Фактично всі воюють саме так. Паралельно росіяни продовжують активно застосовувати керовані авіаційні бомби — ще з часів Авдіївки, але не зупиняються, а, навпаки, нарощують їхнє використання, покращують характеристики й збільшують дальність застосування. До цього вже додають і роботизовану техніку, що працює з цими засобами», — наголосив аналітик.

А також розказав про ситуації на фронті, коли фізично бракує людей і ресурсів, аби вибудувати щільну, багаторівнену оборону в повному обсязі: «Не завжди є можливість облаштувати всі необхідні елементи — спостережні пункти, позиції, запасні рубежі так, як це мало б бути за стандартами. У результаті між позиціями виникає відстань. Формально ці проміжки перекривають під контролем — зонами вогню, спостереженням, за допомогою БПЛА. Але навіть за цього ворог постійно намагається протискуватися через ці ділянки, шукати слабкі місця та виходити на другі лінії оборони. Якщо згадати 2022—2023 рр., навіть падіння Авдіївки чи події біля Великої Новосілки, тоді була інша динаміка. Росіяни кидали колони техніки, були масштабні штурми, помітні маневри. Зараз картина інша. Навіть коли захоплюють населені пункти на Покровському напрямку, ми бачимо не стрімкі атаки, а повільне за-

тягування піхоти через інфільтрацію і постійний тиск».

Експерт зауважив, що йдеться не про лобові штурми, а локалізований, хитрий маневр, коли супротивник користується українськими проблемами на конкретних ділянках. «Тобто зараз вони просто лізуть і лізуть. Де ми можемо — тримаємо оборону, де ні — відходимо, зокрема через нестачу людей на окремих відтинках. Там вони й просуваються. Тому зараз складно назвати війну маневреною чи динамічною. Є багато ділянок, які тривалий час залишаються без змін, або зміни на мапі відбуваються повільно й поступово», — пояснив Погорілий.

Ще одна новація — російські окупанти взяли штурмувати позиції українських військових верхи на конях. «Російські окупанти так швидко втрачають техніку під час своїх «м'ясних штурмів», що змушені пересуватися на конях», — повідомила пресслужба 92-ї окремої штурмової бригади ім. кошового отамана Івана Сірка. На відео, яке оприлюднили українські військові, видно, як двоє російських солдатів скачуть полем верхи, а дрон 5-го штурмового батальйону бригади атакує і ліквідує одного з окупантів.

➤ Помирати ніхто не хоче

Але навіть нові тактики призводять до значних утрат ворога. Тож російські військовослужбовці щомісяця платять своїм команд

дирам, аби не брати участі в боях на Запорізькому напрямку. Агент партизанського руху «Атеш» із 247-го десантно-штурмового полку Збройних сил РФ повідомив, що в підрозділі є група осіб, які щомісяця передають командури по 50 тис. RUB готівкою.

За цю суму їх не відправляють на передову, залишають при штабі або призначають на фіктивні внутрішні завдання, при цьому в документах ставлять позначку «бойові». Так бійці отримують повний комплект виплат, статусів і надбавок, хоча на нулі ніколи не бувають.

Для тих, хто не платить, усе відбувається протилежним чином: їх відправляють на штурм у будь-якому стані — із травмами, після контузій, без відпочинку й без ротаций. Командири прямо кажуть: «Заплатив — залишаєшся, не заплатив — воюєш». На тлі втрат це сприймається як купівля права не померти. «Усередині підрозділу цього вже не приховують — «особливі» помітно одразу: вони сплять у приміщенні, їдять окремо, їхні імена є в бойових відомостях, хоча на позиціях їх ніхто не бачив. Цей обман спричиняє ненависть і відчуження, руйнує дисципліну й повністю вбиває довіру до командування. Люди ризикують життям, а паралельно хтось просто платить і живе спокійно», — констатували підпільники.

А ще в російських окупантів на фронті виникла критична нестача їжі. Через це готуються їсти товаришів, сповістило Головне управління розвідки (ГУР) Міністерства оборони України й опублікувало радіоперехоплення розмови окупантів. Один скаржиться іншому на катастрофічну нестачу провізії і заявляє, що готується з'їсти когось із побратимів. «Шукаємо когось молодшого, я ножі нагострив, мені байдуже, кого різати, жерти хочу», — ділиться окупант.

У відомстві відмітили, що канібалізм серед росіян на фронті стає «звичною практикою». Натомість ГУР постійно закликає окупантів складати зброю та здаватися в полон і нагадує: російських військовополонених в Україні годують тричі на день.

П Р Я М А М О В А

Сергій Притула, волонтер і громадський діяч:

— Світ перестав бути справедливим. Справедливість знівельовано та спалює. Справедливий той, хто сильний. Російсько-українська війна оголила гірку й неприємну правду: цивілізований світ працює тільки тоді, коли це комусь вигідно. Міжнародні інституції — Організація Об'єднаних Націй, Міжнародний кримінальний суд і навіть НАТО — виявилися фікцією з роздутими штатами бюрократів, купують застарілий протекторат і непомірними бюджетами. Теперішня адміністрація у США, як ураган, зруйнувала всі принципи й норми, які так-сяк діяли з часів Другої світової. Вони переписали правила гри. Не варто жити в ілюзіях, що прийде «дядько Сем» і всіх порятує. Не порятує. Нам це вже давно зрозуміло, до європейців лише почало доходити. Дух лібералізму вивірюється. Настала епоха угод і сили. Укладаємо угоди. Якщо ні, застосуємо силу. Чому РФ висуває свої кровожерливі умови? Щоб ми відступили з нашої ж землі. Щоб не було ніяких розслідувань воєнних злочинів. Ніяких репарацій. Чому? Бо може. Бо досі сильна. Отже, відповідь для нас: ми теж маємо бути сильними. Нам 2022 року допомагали не тому, що ми жертва агресії, а тому що проявили силу. Вистояли. Слабким націям ніхто не допомагає. Їх просто потім згадують на уроках історії як такі, що не відбулись. Достеменно лише кілька людей в країні знає, що відбувається в неpubлічній частині перемовин щодо мирних угод. Але очевидно, що головним перемовником із боку України є не конкретні особи у складі делегації, а сили оборони України. Тому всі зусилля влади та суспільства мають бути скеровані на те, щоб наше військо було сильним. Якщо потрібно — жорстким! Особливо зараз, коли кожен пункт угоди залежить від стану справ на фронті. Тоді є шанс, що наші діти не стануть громадянами РФ. Маємо бути сильними! Слабкі не виживають.

Робота з облаштування фортифікацій зараз триває в усіх прифронтових регіонах України

■ Ігор Голод

Лідери держав-членів Європейського Союзу (ЄС) на саміті Європейської ради (ЄР) наприкінці грудня 2025 року ухвалили пакет критично необхідної для України фінансової підтримки на приблизно 90 млрд EUR. Однак не за планом «А», який передбачав надання Україні репараційної позики коштом заморожених активів агресора.

➤ Бельгійський «шлагбаум»

Наразі в ЄС не досягнули згоди щодо юридичного механізму репараційної позики через застереження влади Бельгії. А саме в її столиці розташований депозитарій Euroclear — фінансова інфраструктурна установа, що зберігає і обслуговує найбільшу частину заморожених активів Російської Федерації (РФ), у т. ч. резерви її центрального банку.

Після повномасштабного вторгнення РФ до України Євросоюз і його партнери запровадили санкції, якими заборонили агресору розпоряджатися власними фінансовими активами в державах-членах ЄС. Відтак зосереджені в депозитарії близько 185 млрд EUR РФ фактично стали «нерухомими». Тобто агресор не може ними розпоряджатися.

Однак бельгійська влада висловлює занепокоєння, що передача Україні російських фінансових активів може призвести до позовів проти Euroclear з боку Москви й негативно позначитися на його нейтральному статусі та довірі з боку інших держав та інвесторів.

Тому наполягає на гарантіях, які дали б змогу депозитарію виплатити РФ у разі судового рішення на її користь суму, еквівалентну третині валового внутрішнього продукту Бельгії. Домагаються також розподілу потенційних позовів від РФ про відшкодування збитків між усіма державами-членами Євросоюзу. І використання для репараційної позики України російських активів, заморожених в інших державах. «З'їмо всіх курей, а не тільки мою», — закликав Барт де Ве-

Головний офіс Euroclear Belgium та Euroclear Group у Брюсселі

Російські гроші

У Європі заблокували репараційну позику

вер, прем'єр-міністр Королівства Бельгія.

І хоча експерти-юристи оцінюють шанси позовів проти Euroclear як низькі, більшість лідерів держав-членів ЄС усе ж надали Бельгії юридично обов'язкові фінансові запевнення «повної солідарності» на випадок можливих витрат, пов'язаних із виплатами агресору. Однак ці гарантії не відповідають обсягу, на якому налягала Бельгія, оскільки визначені пропорційно до розмірів економік держав-членів ЄС і не встановлюють ані конкретної суми, ані термінів дії.

➤ План «Б»

Відтак план репараційної позики зняли з порядку денного грудневого саміту ЄС. А реалізували той, що від початку задумувався як запасний: домовилися про спільні запозичення Україні на 90 млрд EUR. Фрідріх Мерц, канцлер Федеративної Республіки Німеччина, наголосив: «Україні надали безвідсотковий кредит. Цих коштів достатньо для покриття військових і бюджетних потреб України на найближчі два роки».

Країни Євросоюзу залучатимуть для цього фінансування на ринках, забезпечене «бюджетним резервом» ЄС — у брюссельській термінології його називають «фінансовою подушкою». Це різниця між максимальними ресурсами, які Євросоюз

може мобілізувати для свого довготривалого бюджету до 2027 року, і фактичними видатками. При цьому ЄС використовує гроші не Центробанку РФ, а європейських платників податків.

Участь у цій схемі візьмуть не 27, а 24 держави унії. Винятків домоглися для себе Угорщина, Словаччина та Чехія.

Позика Україні є безвідсотковою. Як і у випадку з репараційним кредитом, її повернення розпочнеться лише після того, як РФ виплатить Україні репарації. Російські активи залишатимуться «нерухомими» стільки, скільки буде потрібно, незалежно від можливого продовження санкцій. Лідери Євросоюзу запевнили у спільній декларації, що ЄС може використати активи РФ для погашення позики (повернення коштів, наданих Україні).

➤ Робота триватиме?

Водночас у висновках саміту зазначили, що робота над репараційним кредитом триватиме. Тобто процес його правового опрацювання ще не завершили. Він передбачає кілька напрямів:

1) узгодження юридичних механізмів — визначення, як саме заморожені активи РФ можна використати для фінансування позики Україні з урахуванням міжнародного права та можливих судових позовів;

2) фінансові гарантії держав-членів — обговорення умов, на яких країни ЄС готові надати юридично обов'язкові гарантії «солідарності»;

3) визначення розподілу коштів — яка частина буде запозичена, на який термін і під які відсотки; а також як координувати участь різних держав (приміром, винятки Угорщини, Словаччини та Чехії);

4) технічні й адміністративні аспекти — підготовка контрактів, взаємодія з фінансовими інституціями (зокрема, Euroclear) і моніторинг ризиків.

➤ Ніхто не може передбачити майбутнє

Один з поінформованих дипломатів запевнив журналіста Радіо Свобода, що план, який напередодні був основним, ніхто не викинув, а його «радше відклали на полицю». Водночас інший дипломат каже, що «ця ідея зараз, у кращому разі під'єднана до апаратів штучного дихання».

Однак Тетяна Висоцька, кореспондентка інтернет-видання «Європейська правда» в Брюсселі, вважає: «Хоч уся публічна увага зосереджена на Бельгії, насправді вона була єдиною, хто виступав проти передачі російських коштів Україні. Просто інші держави вмילו ховалися в бельгійській тіні».

Микола Княжицький, народний депутат Укра-

їни, пояснив: «Наразі зрозуміло, що ЄС не буде конфісковувати заморожені російські активи для фінансування України. Упродовж усієї своєї історії Євросоюз ухвалював закони, спрямовані саме на те, щоб не допустити подібних ситуацій. Оскільки жодна країна ЄС не перебуває у стані війни з РФ, законодавство про воєнний стан, яке дозволяло б конфіскацію активів агресора, не може бути застосоване. Відтак у разі конфіскації, зокрема у формі так званого репараційного кредиту, Москва гарантовано звернеться до суду. А оскільки судова система у Європі є незалежною, ніхто не може передбачити майбутнє судове рішення».

Юридичні експерти, опитані інформаційною агенцією Reuters, погодились: «Європейська комісія наразі розглядає безпрецедентні заходи задля фінансування Києва, через що складно прогнозувати результати потенційних судових процесів». Тож прем'єр Бельгії побоюється, що вона «порине в судову тяганину».

➤ Політики ЄС бояться

Однак австрійський політолог Мартін Малек дійшов іншого висновку: «Очевидно, що всі економічні та юридичні аргументи проти використання заморожених у Бельгії російських коштів були надуманими, непереконливими або й фактологічно хибними. Вони лише прикривали просту реальність: політики ЄС бояться».

По-перше, Reuters попередила: «Хоча судові процеси навряд чи зможуть зупинити передачу коштів, їхні наслідки для міжнародної фінансової системи важко передбачити».

Зокрема, рейтингова агенція Fitch помістила Euroclear під категорію Rating Watch Negative (під наглядом із негативними очікуваннями) через невизначеність щодо потенційного правового тягара для депозитарію. Fitch також зауважила ризик ліквідних невідповідностей: якщо Euroclear доведеться виконувати зобов'язання перед РФ без достатніх правових і фінансових гарантій, це може призвести до «дірки» в балансі установи.

По-друге, Ден Саббаг, редактор британського часопису The Guardian із питань оборони та безпеки, і Дженніфер Ренкін, кореспондентка цього видання в Брюсселі, повідомляли з посиланням на європейські спецслужби, що Головне управління розвідки Міністерства оборони РФ розгорнуло кампанію залякування бельгійських політиків і Валері Урбен, генерального директора Euroclear. Сайт EUobserver інформував, що та просила поліцію надати їй охорону.

Після відмови вона й інші керівники депозитарію найняли особистих охоронців. Та й глава бельгійського уряду заявляв, що Кремль погрожував йому особисто.

По-третє, американський часопис Politico писав із посиланням на чотирьох неназваних дипломатів держав-членів ЄС: «Представники адміністрації Трампа чинили тиск на європейські уряди (принаймні на ті, які вони вважають найбільш дружніми) з метою домогтися відхилення плану використання російських активів на суму 210 млрд EUR для фінансування України. Американська кампанія впливу, у рамках якої чиновники адміністрації Трампа обходили Брюссель і вели залаштовані перемовини зі столицями, призвела до того, що Італія, Болгарія, Мальта та Чехія приєдналися до групи країн, які висловили незгоду».

➤ І наостанок

Але якщо Україна таки отримає репараційну позику, то сума її становитиме вже не близько 185 млрд EUR. Економічний оглядач Іван Верстюк попередив: «ЄР у своїй заяві указує на те, що в разі знайдення можливості отримати заморожені кошти РФ їхня частина піде до самого ЄС, щоби повернути йому 90 млрд EUR».

Євросоюз також розглядає можливість використати частину заморожених активів для власних оборонних потреб — країни Балтії та Польща бояться агресії Кремля. А ще Україна повинна повернути кредит на 50 млрд USD «Великій сімці», яка позичила ці кошти, а акумульовані вони прибутками від заморожених активів РФ.

■ Євген Клен

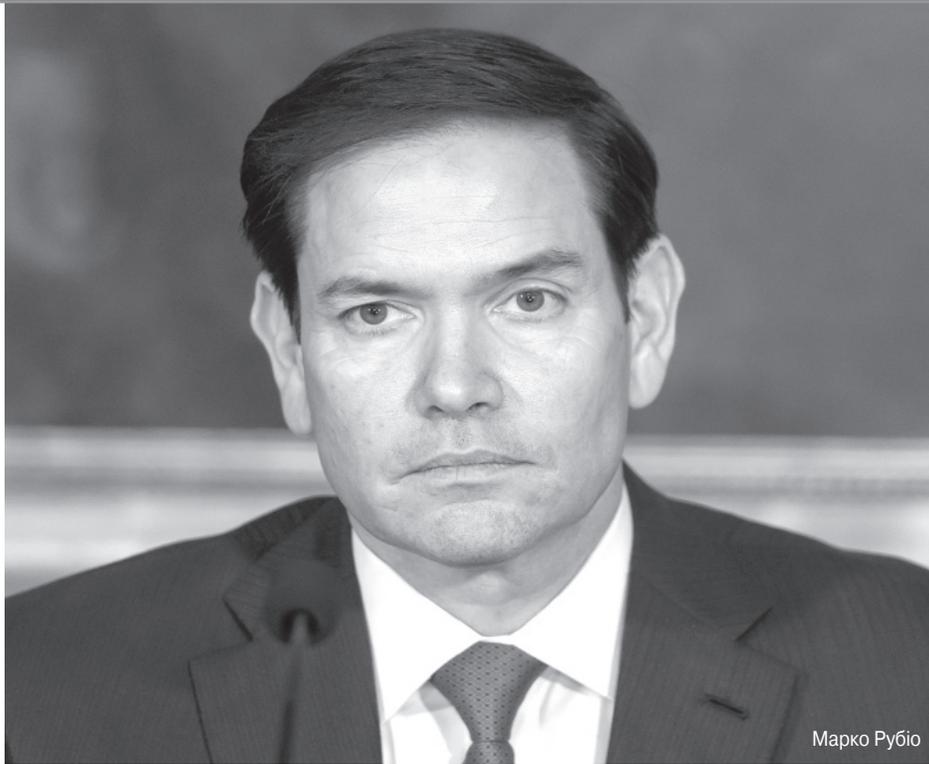
Президент України заявив, що Сполучені Штати недостатньо тиснуть на Путіна, щоб змусити його відмовитися від своїх загарбницьких планів. За словами Володимира Зеленського, володар Кремля прагне повної окупації української держави та руйнування незалежності. «Не знаю, коли в голові Путіна це почалося, але сьогодні ми перебуваємо саме в такому часі», — додав він і зауважив, що лише санкційний тиск, що призведе до суттєвого зменшення надходжень до російського бюджету, може змусити Путіна припинити війну. «На мій погляд, Америці потрібно трішки сильніше тиснути на росіян, не давати альтернативи. Америка повинна чітко сказати: якщо не дипломатія, то буде весь тиск. Буде дуже сильний пакет зброї для України, буде дуже сильна підтримка України, будуть накладати санкції на всю економіку, на всі сектори, які приносять гроші росіянам», — сказав він і наголосив, що, судячи зі щоденної риторики Путіна, російський диктатор не відчуває поки що такого тиску, який повинен бути.

➤ Якийсь прогрес є

Прогресу стосовно припинення російсько-української війни досягнуто, але належить виконати ще багато роботи. Про це своєю чергою заявив Марко Рубіо. «Гадаю, що ми досягли прогресу. Але ще є куди йти. Очевидно, найскладніше питання завжди є останніми», — констатував він.

За словами державного секретаря, війни здебільшого закінчуються одним із двох способів: капітуляцією однієї сторони перед іншою або шляхом перемовиного врегулювання. «Ми не бачимо капітуляції в найближчому майбутньому жодної зі сторін, тому тільки перемовне врегулювання дає нам можливість закінчити цю війну», — стверджував глава американського зовнішньополітичного відомства.

Він вважає, що миру можна домогтися шляхом перемовин, якщо обидві сторони щось

Марко Рубіо

Перемовини явні та приховані

Чи можуть вони спричинитися до закінчення російсько-української війни?

матимуть із цього, а також якщо вони підуть на поступки. США намагаються з'ясувати, що можуть дати Україна і Російська Федерація (РФ), а також те, що вони сподіваються мати натомість.

Один журналіст запитав у Рубіо, чи готові США юридично визнати окуповану українську територію російською. Держсекретар відповів, що не може говорити про будь-які конкретні деталі майбутньої мирної угоди. «Дозвольте мені просто сказати: не може бути мирної угоди, якщо Україна не погодиться з нею. І не може бути мирної угоди, звісно, якщо не погодиться РФ. Але пам'ятайте, що будь-яка мирна угода — це та, з якою Україна має погодитися, тому що вони є учасником бойових дій. Якщо Україна скаже, що «ми не згодні з цим», миру не буде», — запевнив посадовець.

Проте поспішив додати, що Вашингтон не має наміру нав'язувати угоду Києву чи Москві, але хоче зрозуміти, чи зможуть обидві сторони війни дійти згоди. «Це займає багато часу. Нам доведеться проявити деяке терпіння в цьому. На жаль, це вже затягнулося довше», — резюмував Марко Рубіо.

Водночас Зеленський підкреслив, що мирна угода може вважатися

дійсною лише тоді, коли вона не обмежується формальним документом, а реально зупиняє війну й унеможливує нову агресію РФ: «Мир — краще, ніж війна, але не за будь-яку ціну, бо ми вже сплатили високу ціну. Для нас важливий справедливий і міцний мир, який не можна буде зруйнувати ще одним бажанням Путіна».

На його переконання, ключовим елементом будь-якої потенційної угоди мають стати сильні гарантії безпеки, які унеможливлять навіть думку про повторну російську агресію. «Це має бути не просто угода — хороша чи погана. Питання: для кого хороша і для кого погана? Сьогодні угоди немає», — акцентував глава української держави.

А також відмітив, що майбутня домовленість повинна передбачати чіткі гарантії безпеки з боку Сполучених Штатів та європейських країн: «Треба знати в деталях, що буде, якщо з Москви знову прийдуть з агресією. Як американці та європейці страхуватимуть українців».

➤ «Вікно можливостей»

«Вікно можливостей» закінчити війну РФ проти України може з'явитись у проміжку між лютим і квітнем 2026 року, при цьому 90 % перемовин,

обидві сторони трималися жорсткого мовчання, щоб не заважати перемовному процесу, — поділився політолог. — Щодо перемовин США та РФ можуть означити: проблема є з обох сторін. Перемовним процесом між США та РФ і між США та Україною займаються різні люди».

З боку США з РФ спершудомовлявся Стів Віткофф, потім приєднався Джаред Кушнер, зять Трампа. Це одна група, яка зосереджена на перемовинах і з росіянами, і з Україною. Однак офіційно по лінії Державного департаменту працює Марко Рубіо. І в нього дещо інша позиція щодо РФ, ніж у Віткоффа. Третій суб'єкт, який намагається впливати на перемовний процес, Джей Ді Венс. Між ними є певні розбіжності.

В РФ схожа історія. Є активний перемовник зі Стівом Віткоффом — Кирило Дмитрієв. Є Юрій Ушаков, який також налагодив свої контакти з американцями. Зокрема з тим же Віткоффом. Але є ще інший рівень, офіційний. Зі своєю жорсткішою позицією. Це Міністерство закордонних справ (МЗС) РФ. Позиція його глави Сергія Лаврова та його заступників здебільшого вкрай жорстка. Вони не дуже довіряють американцям.

Як відзначив Володимир Фесенко, найбільш закриті частина контактів між США й РФ та, де фігурують Дмитрієв і Віткофф. «Про цю частину ми або нічого не знаємо, або знаємо дуже мало, — відверто сказав він. — Закриті перемовини є неминучими. Ми справді не все знаємо, але уявляємо собі орієнтовні «червоні лінії» — наші та чого хочуть американці. Ми також нічого не знаємо про те, як проходять перемовини американців із росіянами. Простий приклад: коли відбувся візит Віткоффа та Кушнера до Москви, вони пройшли по всіх 28 пунктах «мирного плану» Трампа. Є якісь оцінки? Жодних. Ні з російського, ні з американського боку. Крім того, що зустріч була продуктивною. Небезпека ось чому: я нагадаю про пакт Молотова—Ріббентропа про ненапад. Тоді також була секретна частина, так звані секретні протоко-

ли про розподіл сфер впливу над країнами, про співпрацю. Я не люблю конспірології, але свідомо припускаю, що зараз є ризик, що такі люди, як Віткофф, можуть із Путіним та Ушаковим проговорювати певні речі, співпрацю між Росією та США, яких не буде в офіційних мирних документах. Для Трампа обмежень немає, для Путіна це нормально. І неофіційні речі можуть стосуватися не лише України, а також Європи, НАТО, відносин із Китаєм. Може бути таємна домовленість про те, що США поступово виходитимуть з Європи, особливо — зі Східної. Що Трамп не заважатиме відновленню впливу РФ на країни Балтії».

«Ризик для нас може полягати в тому, що нам продаватимуть «вічний мир» в обмін на те, щоб українці вийшли з Донбасу. Але неофіційно можуть сказати, що США не заважатимуть тиску на Україну, щоб через певний час Росія вимагала від України Херсон і Запоріжжя. Або щоб не заважали впливу Москви на російськомовні регіони — Харків, Одесу, Миколаїв, — припустив політолог. — Путін мислить, як Сталін. Резюмуючи, скажу, що перемовини про завершення війни на 90 % відбуваються в закритому режимі. Іноді навіть більше. Але фінальний результат має бути офіційним і публічним, щоб виникла легітимність домовленостей. Якщо домовленості не будуть юридично зафіксовані, то вони не працюватимуть».

Фесенко зізнався, що особисто в нього з огляду на поточну військово-політичну ситуацію немає відчуття наближення фіналу війни: «Станом на сьогодні Росія не готова до завершення війни. Путін вважає, що він має перевагу, що ще трохи і Росія може виграти війну. Думає, що ми не витримаємо, у нас можливий колапс. Сподівається, що може посипатись фронт, або ми можемо посипатися зсередини, або не витримаємо проблем з енергетикою, або не буде фінансової підтримки. Путін чекає, що ще трохи і ми посиплемось, а він начебто отримає все. Але чимало українців переконані, що не витримає Росія».

■ МИКОЛА ЗАВЕРУХА

Останні чотири роки стали для багатьох українців не тільки випробуванням на фізичну й психологічну стійкість, а й тестом на міцність сімейних стосунків. Його результат подекуди сумний як для молодих пар, так і для тих, хто прожив у шлюбі десятиліття. 2024-го, порівнюючи з останнім передвоєнним роком, кількість розлучень зросла на 17,5 % і сягнула 142 тис. Можливо, це сталося тому, що війна — часто вимушена розлука, отже, і перевірка на вірність.

«Війна повертає звичне життя: хтось іде на фронт, хтось — в евакуацію, хтось залишається вдома, — зазначила психолог Інна Луканець. — Відстань і час призводять до емоційної відчуженості, яка часто стає критичною для подружжя. Якщо до тимчасової розлуки певні проблеми були здебільшого приховані, то війна стає їхнім каталізатором. Назовні виходять колишні образи, страхи. Також стає очевидним, хто справді підтримує, хто вмів розмовляти й чути, а де були недомовки, насильство, на яке заплющували очі. А ще війна змінює людей. Одні стають дорослішими, твердішими, свідомішими. Інші ж, навпаки, «завмирають». Іноді партнери повертаються з війни вже іншими людьми, із переоціненими ідеалами та принципами. Це нерідко призводить до конфліктів між подружжям, які закінчуються розлученням».

«Якщо проаналізувати статистику розлучень за останні п'ять років, то найменшу їхню кількість

У час війни побільшало розлучень

зафіксували 2022 року, — прокоментувала адвокат Олеся Гродовська. — Із перших днів війни багато чоловіків пішло добровольцями на фронт. На цьому піднесенні було укладено багато шлюбів. А кількість розлучень скоротилася майже на 30 тис. проти останнього передвоєнного року і становила 91 тис. Проте такий період тривав недовго. Втікаючи від війни, багато жінок повиїжджали за кордон, знайшли там роботу, влаштували дітей у школи та садочки. Не всі біженки захотіли повертатися додому. Дехто завів романтичні стосунки. На цьому тлі шлюби в Україні стали розпадатися. Якщо до війни сімейні пари тримали разом спільний побут, а ще діти, якісь кредити, то тепер ці фактори не спрацьовують».

«Бум розлучень припав власне на кінець 2023-го — початок 2024 року, — зауважив військовий адвокат Роман Лихачов. — Саме в цей період у військових відчутно зменшилося грошове забезпечення. Багато з них через поранення звільнилися зі служби і замість,

скажімо, 100 тис. бойових стали отримувати вдесьтеро менше — пенсію, яку до того ж майже всю доводилося витратити на лікування та реабілітацію. Цей матеріальний чинник також став причиною розлучення в багатьох сім'ях, де жінки за роки війни звикли жити, як то кажуть, на широку ногу. Знаю також інші випадки, коли дружина ночей недосипає, шукає і пересилає чоловікові амуніцію, їжу, щоби був у теплі, у безпеці й ситий. А він тим часом на фронті знаходить собі коханку».

«До війни на розлучення частіше подавали чоловіки. Вони почувалися впевнено і часто «не чули» дружин, які від них більше залежали. Останні два роки розлучення ініціюють жінки. Вони зрозуміли, що можуть бути автономними, самі давати раду з нагальними проблемами, а деякі до цього жили в психологічному й економічному насильстві. Тому дедалі частіше від жінок можна почути: «Тепер я працюю багато і важко, але морально мені легше. Я нарешті зрозуміла, що можу вільно диха-

ти, — зазначила Інна Луканець. — Головне у стосунках — спілкуватися між собою. Не треба боятися ділитися з партнером своїми емоціями та переживаннями. Якщо виникають якісь важливі життєві моменти, то їх варто вирішувати, враховуючи думку своєї другої половинки. Кожній людині важливо відчувати, що вона залишається в житті свого партнера навіть на відстані. Способів спілкування сьогодні багато: телефонні розмови, відеозв'язок, повідомлення в месенджерах, фотографії, які ми можемо відправляти одне одному».

«Навіть якщо стосунки почали загострюватися, але ви ще не цілком певні, що хочете їх розірвати, не робіть різких рухів, візьміть павзу. Варто усвідомити, що всі ми сьогодні перебуємо у так званому періоді виживання. І щоб його пройти, потрібен час і терплячість. Якщо ж рішення остаточне, то завжди варто пам'ятати, що навіть після розлучення життя триває. Розлучення — не катастрофа. Катастрофа — це війна», — наголосила експерт.

Грошові перекази з-за кордону скорочуються

■ БОГДАННА МАРТИНИК

Рівень інтеграції українців у польську економіку досяг найвищих показників за останні три роки. Більшість українських громадян цілком забезпечують себе самостійно і скорочують грошові перекази на Батьківщину.

За даними Національного банку України, торік лідерами серед країн, із яких переказували грошей, була саме Польща (3,2 млрд USD), за нею — США (1,1 млрд USD), Велика Британія (833 млн USD), Чехія (704 млн USD) і Німеччина (628 млн USD). Кошти надходили також із Ізраїлю, Італії, Кіпру, Ірландії, Нідерландів, Греції та Об'єднаних Арабських Еміратів. 2024 року з-за кордону переказали на 16,2 % коштів менше, ніж 2023-го, — 9,4 млрд USD. А 2025 року цей показник становив лише 6,2 млрд USD.

«Раніше була така модель: рідні (дружина з дітьми) жили в Україні, а чоловік їхав за кордон, працював там і гроші переказував сім'ї, — пояснив Ілля Несходовський, керівник аналітичного напрямку Мережі захисту національних інтересів АНТС. — Заробітчан було дуже багато.

Але їхні родини жили в Україні. Тому обсяги грошових переказів були значними. А тепер цілі родини оселяються за кордоном. Люди, у яких раніше ще була якась надія на повернення додому після війни, уже на це не сподіваються. Тому спостерігаємо значне зниження обсягів грошових переказів в Україну».

«Фіксуємо зміни у структурі мігрантів і меті міграції, — додала Ірина Іпполітова, старший дослідник Центру економічної стратегії. — До війни йшлося здебільшого про короткочасну трудову міграцію, щоб заробити гроші для певних потреб в Україні. Тепер українці переважно виїжджають за кордон на постійне проживання, купують там житло, відкривають бізнес. Тому немає більше потреби переказувати кошти додому».

«Варто враховувати, що є офіційні й неофіційні канали, якими гроші надходять в Україну, — зауважив фінансовий аналітик Андрій Шевчишин. — Якщо йдеться про офіційні канали, то це перекази через банки. Є неформальний канал. Мова про криптовалюту. Так заробітчани намагаються уникати додаткового оподаткування та інших платежів за переказ коштів».

Скільки українці готові ще терпіти

■ НАТАЛІЯ ДУЛЯБА

Лише чверть українців вважає, що війна може завершитися у перспективі найближчих пів року. Про це свідчать результати опитування, яке провів Київський міжнародний інститут соціології. 14 % респондентів сподіваються, що війна закінчиться хоча б у першій половині 2026-го (у вересні 2025 року таких було 15 %). Тобто лише чверть громадян розраховує на припинення війни в умовно недалекій перспективі.

Натомість 11 % кажуть, що війна може припинитися в другій половині 2026-го (ра-

ніше було 12 %), ще 32 % — 2027 року і навіть пізніше (у вересні було стільки ж). Кожен третій респондент на це запитання відповів: «Не знаю». Тобто нині це 33 % проти 23 %, які соціологи фіксували у вересні. При цьому більшість українців (63 %) продовжує відповідати, що готові терпіти війну стільки, скільки потрібно (у вересні було 62 %). Ще 1 % відповів, що готові терпіти близько року. Про короткий період (пів року чи кілька місяців) кажуть 15 % респондентів (у вересні був 21 %, але при цьому з 13 % до 21 % збільшилося число тих, хто не зміг відповісти на це запитання).

■ ХРИСТИНА КОЗАКОВА

Через постійну загрозу з боку Російської Федерації (РФ) у деяких районах України неможливо буде проживати. Про це заявив Олександр Гладун, заступник директора Інституту демографії та досліджень якості життя ім. М. Птухи Національної академії наук України. Він пояснив, що мова йде про два основні типи регіонів, які ризикують стати безлюдними:

1. Ще до повномасштабної російської агресії

В Україні можуть з'явитися безлюдні території

в Україні північні райони Сумської та Чернігівської областей стрімко втрачали населення. Там багато сіл просто вимирало: молодь їхала до міст, залишалися лише літні люди. Чисельність населення не поповнювалася, а лише скорочувалася. Повномасштабна війна тільки прискорила цей процес.

2. Найбільш критична ситуація може статися вздовж майбутньої лінії розмежування або державного кордону з РФ. Проживання цивільних у

30-кілометровій зоні від фронту є недоцільним та небезпечним. Там мають бути військові, оборонні споруди й укріплення. Навіть якщо відбудеться замороження конфлікту, вірити росіянам не можна. Будуть провокації, перестрілки, залітатимуть снаряди.

При цьому експерт зазначив, що теоретично в цій зоні можуть продовжувати працювати фермери або певні підприємства. Проте для них це означатиме щоденний ризик для життя. Він вважає, що

для масового проживання родин з дітьми, розбудови шкіл чи лікарень такі території в найближчі десятиліття будуть непридатними.

Знелюднення території є викликом не лише для демографії, а й національної безпеки, оскільки «порожні» землі важче контролювати й обороняти. На думку демографа, питання розселення людей та підтримки життя в прикордонних громадах стане одним із найскладніших завдань відновлення України після війни.

■ Ігор Голод

The Wall Street Journal повідомила з посиланням на джерела у військових колах і дані авіамоніторингу, що США здійснили масове перекидання техніки та особового складу до Карибського регіону в межах ескалації тиску на режим Ніколаса Мадуро у Венесуелі.

➤ Повернути!

За інформацією WSJ, щонайменше десять конвертопланів CV-22 Osprey та вантажні літаки C-17 Globemaster III доправили на Пуерто-Ріко бронетехніку й військових. Хоча ще наприкінці листопада 2025-го чисельність американського контингенту вже становила там 16 тис. Девід Депула, генерал-лейтенант Військово-повітряних сил США у відставці, прокоментував: «Розгортають війська для активних дій. Питання в тому, яких саме».

Тобто в генерала немає наразі відповіді на дилему: «США нарощують військову міць у регіоні для тиску на Мадуро, щоб змусити його виконати вимоги президента Дональда Трампа, чи для силової розв'язки конфлікту, який тліє з 2007 року?» Адже під час націоналізації тоді нафтової галузі Венесуели компенсацію отримали не всі американські концерни. «Венесуела забрала наші права на нафту. Хочемо її повернути!» — заявив Трамп наприкінці грудня.

Ще під час свого першого президентського терміну він звинувачував Мадуро й інших високопоставлених венесуельців у наркотероризмі. 8 серпня 2025-го американське Міністерство юстиції та Генеральний прокурор оголосили, що Управління боротьби з наркотиками Сполучених Штатів «вилучило 30 т кокаїну, пов'язаного з режимом Мадуро».

29 серпня, за даними порталу Axios, США відправили в Карибське море сім кораблів із 4,5 тис. військових. Politico пояснило, що «план США полягає в тому, щоб змусити Мадуро піти у відставку».

30 вересня Піт Герсет, глава Пентагона, повідомив американським генералам, що вони повинні готуватися

Чи готові США перестрибнути море?

до війни. 31 жовтня WSJ запевнив, що в Білому домі розглядають можливість повітряних ударів по військових об'єктах у Венесуелі, які можуть використовувати для контрабанди наркотиків. Трамп спростував тоді це, але 2 грудня інформаційна агенція Reuters сповістила, що розпочалися ремонт і розширення закритої 2004 року авіабази в Пуерто-Ріко.

4 листопада The New York Times розповіла, що в Білому домі розглядають три варіанти воєнних дій проти режиму Мадуро. Перший передбачає бомбардування військових об'єктів, аби підірвати армійські ресурси Мадуро. Другий — відправлення у Венесуелу спецпризначенців, аби схопити або ліквідувати Мадуро. Третій — узяття під контроль деяких нафтових родовищ та інфраструктури. «Два останні варіанти пов'язані з набагато більшими ризиками для американських командос на землі, не кажучи вже про цивільних осіб, особливо якщо їх буде націлено на Мадуро в міських умовах», — зазначило видання.

➤ Простір для маневру

The Atlantic інформував із посиланням на джерела в Білому домі, що Трамп іще не ухвалив остаточного рішення. І пояснив, що поєднання дипломатичного тиску та загрози вторгнення дозволяє йому зберігати простір для маневру — від воєнної операції до угоди, у межах якої Мадуро покине Венесуелу.

14 листопада міністр оборони США оголосив

про початок операції «Південний список», мета якої «вивести наркотерористів зі Західної півкулі». 16 листопада в Карибське море увійшли ще чотири військові кораблі Сполучених Штатів, у т. ч. флагманський авіаносець USS Gerald R. Ford із більш ніж 60 літаками на борту.

18 листопада Трамп заявив, що не виключає наземної операції. Водночас ствердно відповів на запитання, чи готовий спілкуватися з Мадуро безпосередньо.

21 листопада Федеральне управління цивільної авіації США бачає бомбардування потенційно небезпечну ситуацію під час польотів над Венесуелою. Того ж дня, за інформацією джерел WSJ, Трамп погрожував Мадуро в телефонній розмові застосувати силу, якщо той не покине свою посаду.

24 листопада Державний департамент визнав Мадуро та його соратників членами терористичної організації. 2 грудня Трамп стверджував, що удари по цілях на території Венесуели почнуться найближчим часом.

10 грудня американці затримали танкер, який перевозив нафту для підтримки кубинського режиму. 16 грудня Трамп оголосив «тотальну і повну блокаду» портів Венесуели, через які йде експорт її нафти.

Того ж дня Сполучені Штати атакували в міжнародних водах у Тихому океані три кораблі, які, за даними американських військових, перевозили наркотики. Загибло вісім осіб.

17 грудня Палата представників США відхилила ініційовані демократами резолю-

ції, які зобов'язували Трампа вивести збройні сили з «воєнних дій проти визначених президентом терористичних організацій у Західній півкулі» без оголошення війни або схвалення Конгресу. 19 грудня президент США заявив, що не виключає війни з Венесуелою, але відмовився відповідати на запитання, чи домагається повалення Мадуро.

20 грудня американці затримали ще один нафтовий танкер, який передцим був пришвартований у Венесуелі. Наступного дня — танкер, який перевозив вантаж для нафтового трейдера з Китаю.

➤ Трамп вагається

23 грудня інформаційна агенція Associated Press повідомила про евакуацію з Каракаса сімей дипломатів Російської Федерації (РФ). Схоже, вони розглядають вторгнення у Венесуелу як імовірне. Але 25 грудня Reuters запевнила з посиланням на американського посадовця, що адміністрація президента США наказала військовим зосередитися майже винятково на забезпеченні «карантину» нафти з Венесуели. Щонайменше впродовж наступних двох місяців. «Основна увага зосереджена на тому, аби спочатку використати економічний тиск шляхом запровадження санкцій, щоб досягти результату, якого прагне Білий дім. До кінця січня Венесуела зіткнеться з економічною катастрофою, якщо не погодиться на значні поступки», — роз'яснило джерело агенції.

Таким чином, імовірність вторгнення Сполучених Штатів до Венесуели зменшилася. Крім того, наявних у регіоні сил США поки що недостатньо для його здійснення. Чому? Трамп не раз демонстрував схильність до жорсткої риторики та демонстративного тиску — санкцій, посилення військової присутності, погроз, які слугували інструментами перемовин. Особливості підходу теперішнього американського лідера до міжнародних конфліктів полягають у швидкій ескалації тиску з використанням різних важелів впливу — від розгортання військової присутності біля узбережжя та економічної блокади до прямих загроз.

А втім, питання, чи приведе така стратегія до бажаного Трампом результату, залишається відкритим. Адже бомбардування Ірану і Ємену без вторгнення до них не привели до зміни режимів. Однак зволікання спонукають до припущення, що Трамп остерігається втягнення Сполучених Штатів у збройний конфлікт, подібний до воєн в Іраку й Афганістані, які викликали спротив серед американського суспільства. Вторгнення у Венесуелу ще й поставило б хрест і на його мрії здобути Нобелівську премію миру.

Не виключено, що саме проблеми Трампа всередині країни спонукають консолідувати внутрішню підтримку шляхом нагнітання загрози від зовнішнього ворога, демонстрації готовності захищати американських громадян і зміцнення свого іміджу сильного лідера.

Тому частина аналітиків упевнена, що йому потрібна «маленька переможна війна». Однак Трамп може втратити підтримку співгромадян, якщо американці почнуть масово вбивати венесуельців і водночас гинутьимуть самі.

Під час серії ударів по човнах, які США проводили з вересня 2025 року в Карибському морі, загинуло щонайменше 80 осіб. Можливо, саме це спонукало Трампа утриматися від вторгнення та обмежитися демонстративним тиском. Однак надмірна участь військових у ньому ризикована — тригером ескалації може стати їхня загибель унаслідок потоплення венесуельцями корабля або збиття літака США. Такі ситуації найчастіше й запускають неконтрольовану ескалацію.

Щоб її уникнути, глава Білого дому може вдовольнитися частковим успіхом. Зрештою, якщо йому одразу не вдається досягти успіху, схильний перемикає увагу на інші теми.

23 жовтня господар Овального кабінету вказав: «Не думаю, що будемо оголошувати війну. Думаю, просто будемо вбивати тих, хто везе наркотики в нашу країну».

➤ Проміжний висновок

Політолог Віталій Білан дійшов такого висновку: «Із початку січня на нас має чекати «завершальний сезон» венесуельської драми. Оскільки тягнути зі «сюжетною лінією» вже дали нема куди».

А політичний оглядач Девід Маркус запропонував власну «сюжетну лінію»: «Прямий конфлікт з РФ може призвести до світової війни. Але якщо кремлівський диктатор продовжить чіплятися за свою фантасію повернути собі всю Україну та відновити СРСР, то ризикує, що США почнуть підрипати його союзників». Тобто Мадуро може виявитися для Трампа розмінною монетою. Чи пішаком у гамбіті.

Водночас політолог Сергій Таран відмітив: «Останнім часом до венесуельської підсанкційної, отже, дешевої нафти серйозно приглядається Китай, інвестуючи в неї немалі конкретні кошти».

■ Євген Клен

Російська Федерація (РФ) терміново розриває всі військові угоди з 11 країнами Європейського Союзу (ЄС), укладені в 1992—2002 рр. Вони регулювали військово-взаємодію після розпаду СРСР, повідомила Deutsche Welle.

➤ Тривала стагнація

А російська економіка отримала проблеми у вигляді неконтрольованої інфляції, зростаючого дефіциту бюджету й падіння прибутків від нафти і газу. Однак це не змусить Москву відмовитися від агресії в найближчій перспективі, уважає CNN. Західні санкції та внутрішня інфляція поки що не стали критичними для Кремля через стабільні прибутки від продажу нафти в Азію. Високі виплати військовим та працівникам оборонних заводів фактично «купають» лояльність найбільш важливих регіонів, нівелюючи соціальне невдоволення.

На думку експертів, російська економіка входить у фазу тривалої стагнації, проте наявних ресурсів Кремлю ще цілком достатньо для ведення бойових дій високої інтенсивності протягом наступних кількох років. Попри зростаючий тиск санкцій та рекордні військові витрати економічна ситуація не стане тією останньою краплею, що змусить агресора зупинитися.

Аналітики наголосили, що, поки Москва має можливість експортувати енергоносії за прийнятними цінами, економіка не буде визначальним фактором у воєнному плануванні Путіна. Телеканал процитував Марію Снегову, старшого наукового співробітника Центру стратегічних і міжнародних досліджень, яка переконує, що теперішній стан справ у РФ далекий від катастрофічного. Хоча «цукровий бум» від перших років війни закінчився, ресурсів вистачить щонайменше на три—п'ять років.

А Річард Конноллі з британського інституту RUSI зауважив, що, доки триває стабільний експорт до Китаю та Індії, грошей вистачить просто для того, щоб

Глиняні ноги тримають Економіка РФ іще здатна забезпечити ресурси для війни в Україні

жити далі. У найбільш розвинутих регіонах РФ зарплати в оборонному секторі зросли у три—п'ять разів. Виплати солдатам і так звані гробові стали найбільшими прибутками, які ці родини бачили за всю історію.

Із другого боку, завдяки пропаганді та репресіям, висока інфляція в РФ не викликає масових протестів, на відміну від демократичних країн Заходу. Тим часом ціна російської нафти впала нижче ніж 35 USD за барель, при тому, що план російського бюджету-2025 передбачав ціну на нафту 69 USD за барель, а після вимушеного скорочення — 58 USD.

➤ Затримки зарплат

Проте «рай для бідності» закінчується. Наприкінці 2025 року в російській економіці посилюються ознаки системної кризи, що на пряму вдаряє на громадян. Це підтвердило різке зростання кількості звернень щодо порушень трудових прав. Про це повідомила Служба зовнішньої розвідки (СЗР) України.

За інформацією Росстата, на початок грудня зафіксували понад 70 тис. скарг, що в півтора рази більше, ніж за аналогічний період роком раніше. Найшвидше зросла кількість звернень через затримки зарплат: більше ніж 26 тис., що на 60 % більше в річному вимірі. Крім того, на третину збільшилася кількість заяв про незаконні звільнення.

Заборгованість із виплати зарплати стала однією з найпомітніших проблем 2025-го. Станом на кінець жовтня загальна сума боргів сягнула 2,2 млрд RUB,

збільшившись лише за місяць майже на 11 %, порівнюючи з 2024 роком показник зріс утричі й досяг максимуму із серпня 2020-го.

Попри оптимістичні звіти Росстату про зростання економіки, його характер залишається вкрай однобоким. Основним драйвером валового внутрішнього продукту (ВВП) став військово-промисловий комплекс (ВПК), який забезпечив близько двох третин загальної приросту й працює в режимі трьох змін. У третьому кварталі з 0,6 % зростання економіки 0,4 відсоткового пункту припало на сферу державного управління та дотримання безпеки. Частка ВПК у структурі нового ВВП майже втричі перевищила показники 2024-го.

На цьому тлі фінансове становище бізнесу погіршилося: прибутки компаній скоротилися на 7,7 %. Це підвищило ризики подальшого затримок зарплат і провокує ланцюгову реакцію — зростання боргів населення, тиск на банківську систему та загрозу глибшої економічної кризи. Станом на 1 грудня 2025 року обсяг неоплачених розтермінувань за новобудови досяг 1,5 трлн RUB, або 17 % від усіх укладених договорів. Загалом ситуація свідчить, що формальне економічне зростання в РФ дедалі міцніше тримається на воєнних витратах, тоді як соціально-економічні показники вказують на поглиблення системних проблем.

➤ Найслабша економічна позиція

Економісти заявляють, що РФ зараз опинилася у найслабшій економічній позиції за

останній час. Причиною цього стала значна втрата грошових резервів і запозичень, які використовували для фінансування воєнних витрат. Проблеми країни-агресору додають і нові санкції, які зачіпають її нафтовий сектор, що може призвести до економічної кризи наступного року. Про це написала The Washington Post.

Попри заяви Дональда Трампа про те, що Росія має перевагу у війні проти України, експерти зазначають, що позиція країни слабка, ніж будь-коли. Оскільки Кремль уже вичерпав значну частину своїх фінансових резервів і позикових ресурсів, які забезпечували його воєнні витрати, попереду на нього чекають іще серйозніші виклики. Це своєю чергою загрожуватиме банківській кризі, якщо воєнні витрати, попереду на нього чекають іще серйозніші виклики. Це своєю чергою загрожуватиме банківській кризі й дефолту дедалі зростає. Один із неназваних російських чиновників підтвердив виданню, що ці ризики реальні, застерігши при цьому від подальшої ескалації конфлікту.

У жовтні 2025-го Міністерство фінансів США запровадило нові санкції проти провідних російських нафтових компаній «Роснефть» і «Лукойл». Це створило додатковий тиск на бюджет країни та енергетичний сектор. Крейг Кеннеді, експерт Центру досліджень Гарвардського університету, зазначив, що криза в нафтогазовій галузі посилюється, а останні санкції лише прискорять цей процес.

Водночас, попри зростаючі фінансо-

ві труднощі, більшість представників російської еліти не очікує масштабних соціальних протестів чи серйозного впливу економічної ситуації на політику Кремля. Однак навіть експерти, наближені до російської влади, визнають, що 2026 рік може стати для країни одним із найскладніших з економічного погляду за час війни.

Згідно з даними СЗР, 2025-го воєнні витрати РФ сягнули 11,8 трлн RUB. Це вчетверо більше, ніж 2021 року. Щодня війна поглинає 43,4 млрд RUB, що становить 44 % усіх федеральних податкових надходжень.

Відтак у листопаді РФ продала Китаю золотих злитків на рекордну суму за всю історію торгівлі між країнами — 961 млн USD. А загальна сума поставок 2025 року російського золота до Китаю склала 1,9 млрд USD.

➤ Шлях на північ

Тим часом Москва рішуче налаштована зберегти економічну важливу водну артерію в Арктиці. Уперше там одночасно розгорнули весь російський Північний флот із восьми атомних криголамів. Том Шарп, офіцер Королівського флоту Великої Британії, пояснив, що під час збільшення зимового льоду в Обійській та Єнісейській затоках ці кораблі прокладають шлях для танкерів, які перевозять нафту, скрапленний природний газ та корисні копалини з віддалених сибірських терміналів. Він нагадав, що РФ має єдиний у світі чинний флот атомних криголамів. Їх підтримує близько 40 криголамів із традиційним двигуном. «Російські атомні криголами є унікальними і набагато потужнішими за все, що може запропонувати Захід. Зазвичай посилення додаткової тяги корабля понад певну межу не має сенсу: це не змусить корпус рухатися швидше у воді. Однак у криголамі більша тяга дозволяє пробивати товстий лід. Атомна енергія також означає, що тривалі операції з високою тягою можуть виконуватися без вичерпання палива», — відзначив він.

Ці переваги дозволяють російським криголамам працювати цілий рік у суворох умовах

Д О С Л О В А

Кремль удається до різноманітних способів, аби примусово інтегрувати громадян у «національний месенджер» Мах. Про це повідомив Центр протидії дезінформації (ЦПД) при Раді національної безпеки й оборони України. Пропонують перенести банківські повідомлення в Мах під приводом «додаткової безпеки». Паралельно застосунок намагаються перетворити на цифровий аналог паспорта. Також Державна дума РФ ухвалила закон про переведення будинкових чатів у Мах. Людей фактично змушують вести побутове спілкування на платформі, де держава має повний доступ до метаданих, контактів і комунікацій. У регіонах експериментують ще жорсткіше: деякі заклади вищої освіти хочуть перевести в Мах перепустки й інші документи. Усе це відбувається на тлі численних випадків шахрайства через Мах і відсутності довіри до безпеки сервісу. «Російська влада методично нав'язує громадянам інструмент, який по суті є шпигунською програмою. Банки, будинки, освіта, документи — усе зводять у міцне цифрове контролю», — резюмували в ЦПД.

Крайньої Півночі. І саме наявність ядерних криголамів дозволяє довше тримати водний шлях у робочому стані. Таким чином нафта і газ із Обської затоки можуть транспортуватися протягом зими, а Північний морський шлях навколо північної частини РФ може залишатися відкритим більшу частину року. Росія виграє за рахунок скорочення часу транзиту до Азії та унікає Суецького каналу.

Фінляндія, Канада й Швеція також мають потужні звичайні криголами. Велика Британія має два: HMS Protector Королівського флоту та RRS Sir David Attenborough, орієнтований на дослідження. Китай будує флот криголамів, але ще не має ядерних. З огляду на важливість Арктики для США дивно, наскільки вони відстають: берегова охорона США має лише два старі важкі криголами. І хоча Дональд Трамп підписав меморандум із Фінляндією про будівництво 11 нових арктичних катерів безпеки, фактична реалізація залишається повільною.

■ Євген Клен

Попри зусилля мирних перемовин війна триває, і окупація деяких українських територій також.

➤ Резолюція

Наприкінці минулого року Генеральна Асамблея (ГА) Організації Об'єднаних Націй (ООН) ухвалила резолюцію щодо порушень прав людини на тимчасово окупованих територіях (ТОТ) України. Документ має назву «Ситуація з правами людини на тимчасово окупованих територіях України, у т. ч. Автономній Республіці Крим (АРК) і місті Севастополі». Він охоплює ситуацію з правами людини на всіх тимчасово окупованих Російською Федерацією (РФ) територіях України та забезпечує посилені моніторинг системних порушень, що чиняться російською окупаційною адміністрацією щодо місцевого населення.

Крім того, висловлено серйозну стурбованість щодо мілітаризації ТОТ, примусової мобілізації їхніх жителів до Збройних сил РФ, переслідування журналістів, правозахисників і представників громадянського суспільства, а також руйнування культурної спадщини, зокрема в АРК. Цей документ посилено новими положеннями, що засуджують тортури, нелюдське поводження й інші грубі порушення прав людини, яких зазнають українські військовополонені та незаконно утримувані цивільні. Резолюція спирається на висновки Незалежної міжнародної комісії з розслідування злочинів РФ, які підтверджують факти насильницьких зникнень і катувань як на окупованих територіях, так і в самій Росії.

Також засуджено відмову РФ надавати інформацію про долю

На ООН Путіну начхати

Він ігнорує міжнародні інституції і вірить у перемогу РФ

викрадених і полонених українців. ГА ООН закликала Москву забезпечити безперешкодного доступу Міжнародного комітету Червоного Хреста до місць утримання полонених, гарантувати належну медичну допомогу, здійснити повний обмін військовополоненими, звільнити всіх незаконно утримуваних осіб, зокрема, кримських татар, цивільних, політичних в'язнів і журналістів. Також в ООН висунули РФ вимогу негайно припинити агресію та вивести всі війська з території України.

Андрій Сибіга, міністр закордонних справ України, привітав ухвалення такого рішення. «Україна з 2016-го щороку ініціює прийняття цієї резолюції. Новий документ рішуче засуджує агресію РФ, підтверджує суверенітет і територіальну цілісність України та вимагає негайного припинення війни й виведення російських військ. Ця резолюція посилює міжнародний моніторинг серйозних порушень прав людини та гуманітарного права і підкреслює необхідність притягнення до відповідальності», — зазначив він.

За документ проголосували 79 країн, проти виступили 16, утрима-

лися 73. Зокрема, опонентами цієї резолюції стали РФ, Білорусь, Північна Корея, Китай, Іран, Буркіна-Фасо, Еритрея, Судан, Малі, Зімбабве, Бурунді, Центральноафриканська Республіка, Демократична Республіка Конго, Екваторіальна Гвінея, Куба та Нікарагуа.

➤ Медицина

Своєю чергою Центр національного спротиву (ЦНС) Сил спеціальних операцій Збройних сил України повідомив, що окупанти обмежують у медичних послугах власників паспортів, виданих терористичною організацією «Донецька народна республіка» (ДНР). «У донецьких поліклініках з'явилися оголошення на кшталт: паспорт ДНР = іноземець. Тобто лише екстрена допомога або повністю платні послуги. Окупаційна адміністрація прикривається застарілими постановами РФ, хоча й нові правила такі самі — без російського паспорта не лікують. Людей ставлять перед фактом: або роби паспорт РФ, або залишайся без терапевта, оглядів і доступу до фахівців. Це показує головне: паспорт, який роками нав'язували як «державність», не потрібен

навіть окупантам», — ідеться в повідомленні.

А на території, яку контролює терористична організація «Луганська народна республіка» (ЛНР), активно поширюються «гонконгський» і «свинячий» грипи. За минулий тиждень діагноз «грип» підтвердився ще в 31 людини, серед штамів — H3N2 (гонконгський) і H1N1 (свинячий). Загалом захворіли 4934 людини, більшість із них — діти. Відтак страждає навчальний процес, адже на карантин відправили учнів трьох шкіл і 47 класів 29 шкіл.

➤ Примус

Водночас у тимчасово окупованому Донецьку жителів із великими кредитними зобов'язаннями примушують до служби в російській армії, інформує ЦНС. Питання погашення заборгованості фактично зводиться до підписання контракту з Міністерством оборони РФ.

В одному з таких випадків людині з боргом майже 3 млн RUB судові пристави озвучили «варіант вирішення проблеми» — контракт на фронт терміном на рік із перспективою списання боргів. Формально це подається як можли-

вість, але по суті є ультиматумом у ситуації повної безвиході.

Із повідомлень джерел ЦНС стало відомо, що такі «консультації» давно перестали бути поодинокими. У виконавчих службах сформувалася неофіційна практика, коли боржників цілеспрямовано підштовхують до військової служби як «найшвидшого способу закрити питання». Ідеться не лише про кредити: аналогічні сценарії застосовують і щодо штрафів, пені чи будь-яких інших фінансових зобов'язань, які людина нездатна погасити.

Така модель зручна для окупаційної адміністрації одразу з кількох причин. Вона дозволяє зменшувати соціальну напругу навколо боргів, не вирішуючи економічних проблем, і паралельно поповнювати особовий склад військових підрозділів. Фінансові труднощі перетворюються на інструмент примусу.

У підсумку в окупованому Донецьку формується система, де людину розглядають не як громадянина з правами, а як «борговий ресурс». Відмова платити або неможливість це зробити автоматично відкриває шлях до фронту.

А ще ЦНС відзначив, що в Алушті тимчасово окупованої АРК поглиблюється водна криза через зношені мережі та постійні аварії, але окупаційна влада замість ремонту звинувачує населення в «надмірному споживанні». Це готує підґрунтя для різкого підвищення тарифів і скасування графіків подачі води.

А ще розглядають фінансовий тиск на абонентів і навіть запровадження особливого режиму для його легалізації. У підсумку базова життєва послуга перетворюється на інструмент примусу: наслідки провалу управління та руйнування інфраструк-

тури перекладають безпосередньо на населення, прикриваючись риторикою «економії» та надзвичайної ситуації.

➤ Маріуполь

А в тимчасово захопленому армією РФ Маріуполі загарбницька поліція разом зі зведеним загonom із Петербурга та Ленінградської області проводять тотальну зачистку, якої не було з 2023 року. Про це розповів Петро Андрющенко, керівник Центру вивчення окупації. За його словами, більш ніж 90 силовиків прочісують повітря, багатоповерхівки, парки та вулиці, шукають людей на вулицях для перевірки документів і «профілактичних бесід». Під контроль узяти транспорт і пересування містом. «Окремо шукають немаркований алкоголь на тлі замаху на отруєння російського командира в Донецьку. Типовий привід для тиску на місцевих», — зауважив він і додав, що вже повністю відпрацювали Лівобережний район, переходять в інші райони міста. Загарбники заявляють, що такі рейди відтепер стануть регулярними по всьому місту. Маріуполь входить у фазу системних фільтрацій і тотального контролю над цивільними.

Та рашисти ще й відкрили собі музей у Маріуполі. «На місці хаба інновацій 1991. Там, де були креативність, майбутнє, нормальність — тепер павичі з «русского міра» демонструють власні злочини під вівіскою «Поле битви Маріуполь». Музей самозамилування. Музей окупаційного екстазу. Музей, де кати ставлять в подобайки власній роботі. Насправді ж це апофеоз цинізму окупації. Просто уявіть: вони відкрили розважальний павільйон на кістках, у місті, де десятки тисяч убитих. Це вже не політика. Це некрофілія в прямому етері», — відмітив Андрющенко.

Віталій Портников, український журналіст, політичний оглядач і публіцист:

— На тлі продовження процесу перемовин, які нібито мають привести до припинення російсько-української війни, Путін заявив про неминучість «звільнення» Донбасу та «Новоросії» його військами. На перший погляд, ця заява може здивувати.

Адже до останнього часу він говорив винятково про необхідність виведення українських військ із підконтрольної Києву території Донецької області й навіть називав це головною умовою припинення війни. А тепер у лексичі Путіна знову з'явилася «Новоросія». Чому ж диктатор саме зараз згадав про неї? По-перше, він розглядає будь-які

перемовини як ознаку слабкості. По-друге, сам термін «Новоросія» достатньо розпливчастий і створює для володаря Кремля величезні можливості щодо нових вимог. Можна оголосити «Новоросією» окуповані території Херсонської та Запорізької областей і вимагати вже не тільки виведення українських військ із Донбасу, але й

з цих українських регіонів також. Можна навіть не наполягати на виведенні військ, а погодитися з формулюванням тимчасово замороженого конфлікту і підкреслювати, що рано чи пізно РФ ці території поверне. А за бажання територію «Новоросії» можна й розширити, адже Путін не випадково наголошував на «подарунках

більшовиків» Україні ще у своїй промові, присвяченій анексії АРК. І під час звернення до росіян у ніч на 24 лютого 2022 року також говорив про необхідність самовизначення «народів України». А таких «народів» можна понавігадувати в кожній українській області, окупованій росіянами, саме з метою проголошення її «незалежною держа-

вою» і подальшої анексії. Це й був путінський план біллицригу — позбутися легітимної української влади в Києві й примусити своїх маріонеток Януковича та Медведчука провести серію «референдумів» у визначених областях. А згадав Путін про «Новоросію», бо вирішив, що американці «вагаються» і від них можна вимагати чого завгодно.

■ ПЕТРО ЙОСИП

Більшість людей у світі прагне радісно відсвяткувати Різдвяні та новорічні свята. Але є окремі особи, які намагаються в цьому завадити. Однак правоохоронцям найчастіше вдається їх нейтралізувати.

Зокрема, на пляжі в австралійському Сідней, де святкували Хануку, двоє чоловіків улаштували стрілянину. На відео, які поширили в соціальних мережах, чути постріли на одному з пляжів і лемент людей, які тікають від стрільців. На іншому відео з місця події видно двох чоловіків у чорному одязі, які стріляють по людях. У мережі також поширили відео, на якому один із цивільних чоловіків непомітно наблизився до нападника, схопив його та роззброїв. Відібравши рушницю у стрільця, цивільний штовхнув його на землю і спрямував зброю на нього. Після того, як нападник став відходити, до нього підбіг ще один цивільний і кинув щось у нього. На кадрах також видно другого стрільця, який продовжував стріляти по людях. Телеканал 7News показав чоловіка, який роззброїв терориста — ним виявився 43-річний мусульманин Ахмед Аль Ахмед. Він отримав поранення в руку й був ушпиталений. «Цей чоловік — справжній герой, і я не маю

Працівники екстреної допомоги на пляжі Бонді в Сідней

Неспокій новорічних святкувань

жодних сумнівів, що завдяки його хоробрості вижило багато-багато людей», — сказав Кріс Міннс, прем'єр-міністр штату Новий Південний Вельс. Унаслідок теракту загинуло щонайменше 12 людей. Ще 29 зазнали поранень. Серед жертв є один зі стрільців. Поліція ідентифікувала стрілянина як терористичний акт. Другого стрільця затримали. Під час теракту також загинув емігрант з України. Він намагався захистити свою дружину Ларису Клейтман і загинув під час хаотичної стрілянини.

Свою чергою Агенція внутрішньої безпе-

ки Польщі затримала Матеуша В., 19-річного студента католицького університету в Любліні, який планував теракт на різдвяному ярмарку. Про це повідомив Яцек Добжинський, речник польської спецслужби.

За даними слідчих, затриманий шукав інформацію про виготовлення вибухівки, а також планував уступити до терористичної організації, щоб отримати допомогу в здійсненні теракту. Під час обшуків у студента правоохоронці вилучили докази, що свідчать про його намір учинити злочин. Однак, наголошують слідчі,

юнака викрили на початковому етапі підготовки до злочину, він ще не встиг виготовити вибухівку.

Журналісти RMF24 зауважили, що достеменно місце, де затриманий планував учинити теракт, наразі не встановлено. За словами прокурора Катажини Калов-Яшевської, дослідивши телефон затриманого, слідчі встановили, що студент «обмежився розмовами про планування нападу в громадському місці, де мали бути присутні 10—20 осіб, наприклад, на ярмарку». Добжинський додав, що затриманий підтримував терористів

«Ісламської держави», а вибух планував, щоб «залякати багатьох людей».

Прокуратура висунула Матеушу В. звинувачення в підготовці до здійснення терористичного акту, що міг призвести до смерті або тяжких травм багатьох людей. Прокурори уточнили, що йдеться про пошук інформації про вибухівку та способи її отримання, а також пошук контактів, які б допомогли затриманому учинити теракт. Наразі суд узяв студента під варту, йому загрожує довічне позбавлення волі.

Водночас в італійському місті Галатоне затримали втікача, який годинами нерухомо стояв серед фігур Святої Родини. 38-річний громадянин Гани, який перебував у розшуку, обрав для переховування центральну площу Крочіфіссо. Він пробрався до шопки і тривалий час вдавав зі себе одну з теракотових скульптур, що зображують біблійну сцену народження Христа.

Першим дивну «фігуру» помітив Флавіо Філоні, мер міста. Спершу він подумав, що композицію доповнили новою статуєю в натуральну величину, але, підійшовши ближче, побачив живу людину. Зловмисник настільки придивився до місця, що сприймав шопку як власну домівку і навідріз відмовлявся покидати площу навіть після

того, як його викрили. Поліція, що прибула на виклик, з'ясувала, що «актор» має відбути термін ув'язнення — дев'ять місяців і 15 днів — за завданням тяжких тілесних ушкоджень та опір представникам влади. Затриманого негайно доправили до в'язниці міста Лечче. Мер Філоні подкавав правоохоронним органам за швидку реакцію та наголосив, що навіть у святковій атмосфері безпека громадян залишається пріоритетом.

У США також неспокійно. Федеральне бюро розслідувань (ФБР) поінформувало про затримання чотирьох осіб, яких підозрюють у підготовці терористичних атак у Лос-Анджелесі (штат Каліфорнія) новорічної ночі. За даними американської влади, мова про ймовірних учасників радикальної пропалестинської групи, які планували низку вибухів. За версією слідства, підозрювані обговорювали та готували атаки саме до святкування Нового року, коли в місті відбуваються масові заходи і на вулицях збираються тисячі людей. Які саме об'єкти могли стати цілями, ФБР не розкриває. Усі четверо затриманих перебувають під вартою. Їм готуються висунути обвинувачення, пов'язані з підготовкою терактів та участю в екстремістській діяльності.

■ РОМАН ЖУРБА

Анкара та Баку ведуть перемовини щодо експорту газу з азербайджанського родовища Абшерон до Туреччини з 2029 року. Про це повідомив Алі Асадов, прем'єр-міністр Азербайджану. «Державна компанія SOCAR, ключовий учасник нашої енергетичної співпраці, послідовно розширює свою діяльність у Туреччині», — заявив він.

Глава азербайджанського уряду також зазначив, що енергетичне партнерство двох країн активно розвивається — у червні 2025 року компанія Turkiye Petrolleri Anonim Ortakligi (ТРАО) придбала 30-відсоткову частку у видобутку з морського родовища Шафаг-Асіман, що в

Туреччина й Азербайджан набирають вагу

азербайджанському секторі Каспійського моря. Країни працюватимуть разом над розкриттям потенціалу цього каспійського родовища.

Абшерон азербайджанські геологи відкрили в 1960-х рр. Запаси газу на родовищі оцінюються у 350 млрд куб. м газу. Контракт типу PSA на розробку родови-

ща Абшерон підписали 2009-го французька компанія TotalEnergies і Державна нафтова компанія Азербайджану. Потім до проекту приєдналися Національна нафтова компанія Абу-Дабі (ADNOC), із якою у серпні 2023 року уклали угоду про придбання 30-відсоткової частки в розробці газокон-

денсатного родовища Абшерон. Нині пайова участь сторін у контракті: SOCAR і TotalEnergies — по 35 %, ADNOC — 30 %. Таким чином, Туреччина демонструє реалізацію своїх намірів щодо зменшення залежності від російських вуглеводнів.

Крім того, Азербайджан відправив до Ві-

рменії партію нафтопродуктів залізницею вперше за останнє десятиліття. Йдеться про 22 залізничні цистерни з 1210 т бензину AI-95 від SOCAR. Постачання відбулося через Грузію. Азербайджанські та вірменські чиновники наголосили, що цей експорт є значним кроком за межами політичних заяв, який демонструє практичні економічні переваги миру Баку та Єревана. Постачання палива відбувається за результатами угоди від 28 листопада 2025-го, яку підписали Шахін Мустафаєв і Мгер Григорян, віцепрем'єри Азербайджану й Вірменії відповідно. Нині Вірменія імпортує з Російської Федерації 60 % палива (2024 року країна отримала 230 тис. т російського бензину та 175 тис. т солярки).

Решту постачають Іран, Румунія, Мальта й Туреччина.

Своєю чергою Великі національні збори Туреччини продовжили мандат військової місії в Лівії. «Продовження припинення вогню та процесу політичного діалогу в Лівії, а також установа миру й стабільності мають велике значення для Туреччини», — йдеться в поданні Реджепа Тайіпа Ердогана, президента країни, яке надійшло на розгляд парламенту. У документі наголосили, що Туреччина активно сприяє збереженню стабільності й спокою в цій африканській країні. Після обговорення турецький парламент ухвалив рішення продовжити мандат турецької військової місії в Лівії ще на два роки починаючи з 2 січня 2026-го.

■ ПЕТРО ЙОСИП

Сполучені Штати погрожують новими санкціями проти МКС, аби той пообіцяв не переслідувати Дональда Трампа. Reuters повідомила, що суд може націлитися на Трампа та його команду, коли термін його президентства закінчиться. Щоб змусити суд зняти звинувачення, США на початку запровадили санкції проти дев'ятих посадовців МКС, зокрема суддів і прокурорів.

➤ Амністія не допоможе

Але Міжнародний кримінальний суд (МКС) не зупинить розслідування щодо російської агресії через можливу мирну угоду, та його можуть відкласти. За словами заступника прокурора МКС, спроби притягнути винних до відповідальності повинні йти пліч-о-пліч з мирними перемовинами. Однак Рада Безпеки (РБ) Організації Об'єднаних Націй (ООН) може «попросити суд відкласти розгляд справи, якщо вважатиме, що є можливість укласти мирну угоду».

Проте МКС не відмовиться від ордерів проти Путіна та ще п'ятьох російських громадян, навіть якщо під час мирних перемовин щодо України під егідою США буде схвалена амністія. Про це заявили заступники прокурора Нажат Шамім Хан із Фіджі та Мам Мандіай Ніанг зі Сенегалу. Нагадаємо також, що Карім Хан, головний прокурор МКС, у травні 2025 року тимчасово покинув свою посаду на тлі розслідування обвинувачень проти нього.

Для зупинення дії ордерів, виданих судом, знадобиться резолюція РБ ООН, пояснили прокурори: «Якщо буде укладена мирна угода, у результаті якої Рада Безпеки попросить нас відкласти розслідування, то це буде питання політичного процесу в межах РБ. Але що стосується нас, у кінцевому результаті це не завдасть здійсненню правосуддя».

Мам Мандіай Ніанг уточнила, що, якщо не враховувати можливі модальності в межах РБ ООН, МКС зобов'язаний дотримуватися Римського статуту, який

Процес покарання не заглух

МКС продовжує процес притягнення РФ до відповідальності

не надає значення деяким із політичних домовленостей на інших треках. Як передбачав початковий мирний план США із 28 пунктів, усі сторони, залучені до конфлікту, мають отримати повну амністію за дії під час війни.

➤ Російський позов

Своєю чергою Міжнародний суд ООН постановив прийняти до розгляду зустрічні позовні вимоги РФ проти України за Конвенцією про запобігання злочину геноциду та покарання за нього 1948 року, при цьому заперечення України щодо недопустимості російських вимог було відхилено.

Суд визнав свою юрисдикцію за ст. IX Конвенції про геноцид для розгляду вимоги України щодо відсутності достовірних доказів

Д О С Л О В А

Нещодавно у Нідерландах відбулися два заходи в межах проекту Break the Fake, спрямованого на викриття російської дезінформації та привертання уваги міжнародної спільноти до жаклих умов утримання українців у російському полоні. Про це повідомило Посольство України в Амстердамі.

Михайло Данканач, ініціатор проекту, та Юліан Пилипей, колишній український військовополонений, узяти участь у зустрічі з членами Комітету закордонних справ Палати представників Генеральних штатів Королівства Нідерланди. Сесію модерував Дєрк Босвейк, речник зі закор-

донних справ партії CDA. На зустрічі були присутні депутати від провідних політичних сил країни (D66, GroenLinks-PvdA, JA21 і FVD). Зустріч транслиували наживо, забезпечивши відкритий доступ для громадськості. Презентація проекту Break the Fake відбулася в Лейденському університеті. Подія, організована IRSA Leiden і відкрита послом Андрієм Костиним, зібрала понад 60 студентів. Учасники долучилися до ґрунтовної дискусії про російські кампанії дезінформації в європейських країнах, важливість критичного мислення та фактчекінгу в демократичних суспільствах і реальні наслідки

про нібито вчинення нею геноциду на території Донецької та Луганської областей. Водночас інші пункти вимог України були тоді визнані такими, що виходять за межі юрисдикції суду. Москва подала свої зустрічні позовні вимоги, посилаючись на ст. 80 Регламенту суду. Україна заперечила їхню прийнятність. Автім, суд вирішив, що зустрічні позови РФ підпадають під його юрисдикцію та безпосередньо пов'язані як юридично, так і фактично з основним позовом України. Рішення щодо прийнятності зустрічних позовних вимог ухвалила більшість у складі 11 суддів проти чотирьох. Суд також одностайно визначив порядок подання сторонами наступних письмових документів і залишив подальшу процедуру для окремого рішення.

➤ На крок ближче

Але в грудні 2026-го, світ таки трохи наблизився до моменту покарання держави-агресора за її злочини проти України. І хоча учасники цього процесу виступають з оптимістичними заявами про те, що пункт неповернення пройшли, схоже, що досі залишається небезпека його зриву. До того ж щонайменше половина дороги досі попереду, і ця половина є найскладнішою, визнають навіть оптимісти.

Ідеться про заснування комісії, яка прийматиме юридично зобов'язальні рішення про обсяги репарацій чи компенсацій, які зможуть отримати всі постраждалі українці, а також українські підприємства й українська держава. Конвенцію про заснування такої комісії

на зустрічі в Гаазі (Нідерланди) підписала рекордна кількість держав, кажуть у Раді Європи, під парасолькою якої створений новий інструмент.

Дуже важливо, що учасники «групи за покарання РФ» не обмежуються лише Європою і лише так званими державами Заходу. І, звісно ж, у Гаазі були очевидні «чийсь» зусилля з підриву процесу. Держави Африки, що є найбільш залежними від РФ, відмовилися від участі в ньому. Більшість країн Південної Америки, навіть надіславши до Гааги делегації, зрештою взяли павзу на роздуми. А от Європа залишилася об'єднаною.

Лише одна країна ЄС відмовилася підписувати будь-які документи на «антиросійській» зустрічі в Гаазі. Це, звісно ж, Угорщина. Однак вона спробувала всидіти на двох кріслах. Публічно подавши до Москви сигнал, що вони проти її покарання, на закритих зустрічах у ЄС угорці, по суті, дали зелене світло процесу покарання Москви й не стали блокувати відповідні рішення.

Також неоднозначною залишається роль США. Американці офіційно не приєдналися до рішення про репарації, але допомагали його готувати і не стали зривати ухвалу. А пункт, що читався як амністія РФ за агресію, прибрали з оновленого «мирного плану».

Проте в ЄС розуміють, що попереду будуть і нові атаки. Тому в Гаазі чітко звучала думка, що покарання РФ має бути за будь-яких обставин. Бо в іншому разі нова російська (і не лише) агресія буде неминучою.

По-суті, у Гаазі завершився ще один етап на шляху, який Україна прокладає разом із Радою Європи, створюючи нові міжнародні інструменти з допомогою цієї організації. Мета — накласти на РФ фінансове покарання за ті збитки, яких вона завдала Україні під час повномасштабної війни. Основу процесу поклато рішення ще восени 2022 року, коли Україна за підтримки тоді ще дружньої до нас адміністрації США зібрала голоси майже 100 держав — а це справді багато — на підтримку резолюції ГА ООН про відповідальність Росії. Потому процес пішов

— повільно, крок за кроком.

Першим етапом стало створення в Гаазі міжнародного реєстру, у якому українці можуть залишати претензії до агресора. Відтак цей реєстр запрацював, і наразі він відкриває нові нові категорії заяв. Але сам собою реєстр лише перевіряє та фіксує факт збитків. Це теж важливо, наприклад, для того, щоб згодом компенсація не зникла. Її також зможуть отримати нащадки.

Той механізм, який створили в Гаазі, робить наступний крок — він визначатиме суму компенсації для конкретної людини як покарання російської держави за її дії. Після цього питання виплати репарацій перетворяться з «якщо» на «коли». Звісно, за умови, якщо ця репараційну комісію підтримає значна кількість держав з різних куточків світу, але підстави розраховувати на це є.

У Гаазі міжнародну конвенцію, що засновує цей механізм, урочисто підписали 34 держави, плюс Євросоюз як інституція. Ще десять держав підписали «заключний акт» конференції, який підтверджує політичну вимогу до Москви виплатити репарації українцям і підтверджує, що компенсаційна комісія — правильний інструмент для цього. По суті, ці десять держав — це ті, що дають політичну обіцянку підписати конвенцію, але ще не завершили внутрішньодержавні процедури для цього. 45, і навіть 35 підписів під щойно створеною конвенцією — це дуже-дуже багато. Навіть якщо не брати до уваги те, що це — політично чутлива тема.

Проте вважати, що процес став незворотним ще зарано. Попереду боротьба за запуск репараційної комісії. Адже договір мало підписати, його треба ратифікувати, і зробити це якнайшвидше. Лише після того, як це зроблять 25 держав, процес запуститься. Але для реальної міжнародної легітимності треба мати більше. У Гаагу надійшло кілька позитивних сигналів. Але тепер буде найскладніше — знайти гроші на виплати і як вилучити їх в РФ. Саме це визначить, коли саме українці зможуть отримати призначені їм репарації.

Надійний план гарантій безпеки для України

■ BLOOMBERG

Сполучені Штати і європейські союзники України склали план гарантій безпеки, із детальними, надійними та серйозними заходами безпеки для гарантування дотримання будь-якої мирної угоди з РФ. Про це повідомляє Bloomberg.

Українська армія чисельністю 800 тисяч осіб має стати першою лінією післявоєнного стримування. Водночас союзники продовжать надавати зброю та інші програми підтримки, щоб забезпечити її належне оснащення і підготовку. Крім того, США надаватимуть розвіддані та здійснюватимуть моніторинг, аби відстежувати будь-які спроби порушити мирну угоду вздовж лінії зіткнення та кордонів. Група європейських лідерів заявила, що багатонаціональні сили можуть діяти на території України в рамках заходів безпеки.

Водночас агенція зазначає, що наразі незрозуміло, чи буде Путін готовий прийняти заходи безпеки, запропоновані в плані, розробленому Сполученими Штатами і

Європою. Російський диктатор не раз відкидав присутність військ країн-членів НАТО в Україні. До того ж Кремль раніше вимагав суворіших обмежень щодо чисельності й можливостей ЗСУ.

Багаторівневий підхід і зобов'язання США щодо гарантій безпеки викликали в Україні та Європі оптимізм щодо того, що мирний план може стати надійним засобом стримування майбутньої агресії з боку РФ. За словами американських чиновників, ці гарантії подібні до ст. 5 НАТО про взаємну оборону. Також президент України заявив, що домігся від Вашингтона зобов'язання надати їм юридично зобов'язуючі гарантії шляхом голосування в Конгресі.

Водночас володар Кремля не показав жодних ознак того, що готовий піти на компроміс щодо своїх вимог про територіальні поступки з боку України. При цьому, за словами Дональда Трампа, перемовини про закінчення війни «ближчі, ніж будь-коли». Він також наляканий, що Україна в межах угоди повинна віддати частину території РФ.

Пропозиції підтримки України після війни

■ NEW YORK TIMES

Американські та європейські перемовники працювали проєкти двох документів підтримки України після потенційного досягнення «мирної угоди», пише The New York Times із посиланням на власні джерела. Видання зазначає, що вперше за кілька місяців європейські чиновники заявили про хорошу співпрацю з американськими переговорниками.

Вони вказали, що проєкти документів з питань безпеки були опрацьовані під час більш ніж восьми годин інтенсивних дискусій із Володимиром Зелен-

ським та іншими представниками України. У перемовинах узяли участь керівництво та посадовці з питань національної безпеки з близько десятка європейських країн.

Один із проєктів документів викладає загальні принципи. Вони є зобов'язанням, подібним до гарантії ст. 5 НАТО, у якій усі країни-члени зобов'язуються надати допомогу будь-якій країні, що зазнала нападу.

Ще одна частина угоди, яку американські чиновники назвали як «оперативний документ між військовими», містить детальнішу інформацію. У ній пояснюється, як американські та європейські сили співпрацюватимуть з

українськими військовими, щоб гарантувати, що Російська Федерація (РФ) не спробує знову захопити українську територію.

НУТ додає, що жоден із проєктів документів не був оприлюднений. Особи, ознайомлені з ними, заявили, що оперативний проєкт документа містить численні конкретні вказівки, покликані заспокоїти Україну в різних сценаріях можливого вторгнення РФ. Один американський чиновник на умовах анонімності сказав, що документ є дуже конкретним щодо того, як запобігти подальшим вторгненням і покарати РФ, якщо вони відбудуться.

За даними видання, першочерговим завдан-

ням є план доведення чисельності Збройних сил України (ЗСУ) до мирного рівня у 800 тис. військовослужбовців зі сучасними озброєнням і підготовкою, аби вони були потужним стримуючим фактором для Росії. Для порівняння: армія Німеччини налічує близько 180 тис. озброєних військовослужбовців. Створення таких збройних сил вимагатиме постійної та значної підтримки України.

Один європейський дипломат відмітив без уточнень, що документ містить дуже конкретні деталі щодо військової техніки, яка потрібна Україні. Чиновники відмовилися надати конкретні дані про те, які країни розмістять війська в Україні, але президент України заявив, що кілька країн пообіцяли це зробити в приватному порядку. Очікується, що ці війська будуть базуватися на Заході України, подальше від лінії фронту, і слугуватимуть додатковим засобом стримування будь-якої майбутньої агресії з боку РФ.

У проєкті документа також детально описано, як США допомогатимуть виявляти спроби Росії створити операції під «фальшивим прапором», які можуть дати Москві привід для відновлення воєнних дій. Офіційні особи вже роками говорять, що це типова тактика Кремля.

■ POLITICO

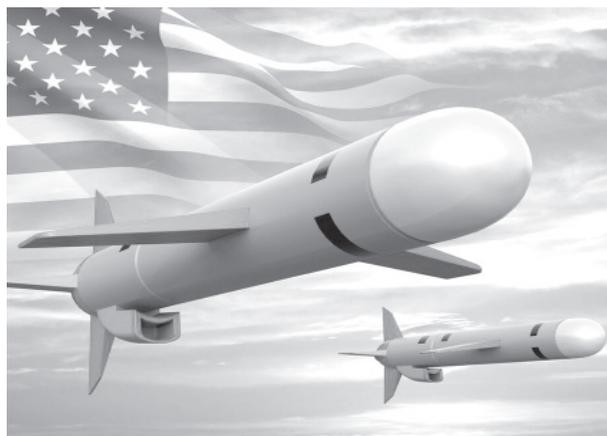
Гарантії безпеки від США — єдиний життєздатний шлях до миру для України, хоч би як Європі хотілося думати інакше, адже європейські союзники Києва навіть не можуть розгорнути свої багатонаціональні сили без матеріально-технічної підтримки Сполучених Штатів. Проте все вказує на те, що реальна влада в цьому питанні перебуває в руках Москви, зазначає Politico.

Видання пише, що з огляду на провал Будапештського меморандуму Володимиру Зеленському треба врахувати кілька важливих моментів. Він готовий відмовитися від прагнення України до членства в НАТО в обмін на надійні гарантії безпеки.

Гарантії безпеки опинилися в руках Путіна

Крім того, є надія, що ці гарантії передбачатимуть постачання крилатих ракет «Томагавк» (на фото) із дальністю дії 1 тис. км. Це дозволило б Україні завдавати ударів по російських політичних і військових центрах, потенційно стримуючи Кремль від відновлення бойових дій.

При цьому український лідер справедливо сподівається, що, на відміну від Будапештського меморандуму, який був угодою, укладеною виконавчою владою, будь-яке теперішнє зобов'язання матиме юридично зобов'язуючу силу, вимагаючи ратифікації угод Палатою представників і Сенатом США та подальшого схвалення президентом.

Така формальна ратифікація поставить гарантії України на один рівень з іншими двосторонніми договорами США про безпеку з такими країнами, як Японія і Південна Корея. «Таким чином, якщо формальну ратифікацію розглянуть, Зеленський

сподіватиметься, що це надасть Україні майбутні можливості впливати на Конгрес і забезпечить збереження сильної та єдиної підтримки», — відзначає Politico.

Але навіть у цьому разі існують ризики. Так, у літаку дорогою на саміт НАТО в Гаазі

(Нідерланди) цього літа Трамп згадав, що «існує безліч визначень ст. 5», і мав рацію. Стаття 5 допускає різні тлумачення і була навмисно сформульована таким чином, щоб запобігти автоматичному втягуванню США в третю велику війну на європейському континенті. «Тому сумнівно, чи стали б США справді пропонувати гарантії, які могли б змусити їх безпосередньо втрутитися в ситуацію в Україні, особливо з огляду на те, що вони послідовно блокували шлях країни до вступу в НАТО з 2022 року і зробили пріоритетом уникнення прямої участі у війні», — зауважує часопис.

Крім того, оскільки двосторонні контакти

між США і РФ тривають паралельно з європейськими й українськими перемовинами, позиція Путіна буде важливою, подобається це комусь чи ні, підкреслює видання.

Москва хоче багато ширшої угоди зі США з питань європейської безпеки, що вона ясно продемонструвала своїм початковим 28-пунктним «мирним планом». А оскільки російський диктатор досі відмовляється поступитися у своїх максималістських вимогах, залишається неясним, на що погодиться РФ. «Зрештою, незалежно від того, наскільки сильною Зеленський уважає гарантію безпеки з боку Америки, її міцність все одно може залежати від інтерпретації Путіна», — упевнені журналісти Politico.

■ Олег Садовий

Ліндсі Грем вважає, що в разі відмови від перемовин з Україною з боку російського диктатора президент США має захоплювати кораблі з російською нафтою. Також він виступає за передачу Україні ракет Tomahawk. В інтерв'ю NBC News сенатор-республіканець зазначив, що США вже не один день захоплюють підсанкційні кораблі з нафтою з Венесуели. Тому, на його думку, так варто чинити й з кораблями, що везуть російську нафту.

Політик також розповів, що очікує на те, що глава Білого дому підтримає законопроект про запровадження тарифів на купівлю російської нафти й визнання Російської Федерації (РФ) державою—спонсором тероризму за викрадення українських дітей. «Якщо Путін знову скаже «ні», сподіваюся, що президент Трамп підпише мій законопроект, у якого є 85 співавторів, і введе тарифи проти таких країн, як Китай, які купують дешеvu російську нафту. І, що найважливіше, вилучатиме кораблі, що перевозять несанкціоновану російську нафту», — наголосив він.

Своєю чергою Дональд Трамп заявив про

Російські танкери — законна ціль

плани формування «Золотого флоту». В рамках цього проекту вже схвалене будівництво двох нових великих лінкорів. Про це повідомив Fox News. За словами американського лідера, Військово-морські сили (ВМС) США гостро потребують модернізації, оскільки частина кораблів застаріла і вийшла з експлуатації. Разом із президентом у резиденції Mar-a-Lago у місті Палм-Біч (штат Флорида) були присутні державний секретар Марко Рубіо, міністр оборони Піт Герсет і командувач ВМС США Джон Фелан. Трамп зазначив, що нові кораблі будуть «у 100 разів потужнішими за будь-який лінкор, який ко-

ли-небудь будували». Він також нагадав, що в Сполучених Штатах лінкорів не будували з 1994 року.

Відтак планується, що ВМС США розпочнуть закупівлю двох нових кораблів, а в майбутньому ця програма може розширитися до десятих, а згодом і до 20—25. На думку господаря Овального кабінету, цей крок є необхідним з огляду на застарілість частини флоту й потребу у зміцненні військово-морських можливостей Сполучених Штатів. Ця ініціатива є частиною ширшої політики теперішньої адміністрації, яка підвищила пріоритетність кораблебудування на рівні Білого

дому. Для цього навіть створили спеціальний офіс для нагляду за морською промисловістю.

Як інформує телеканал, наразі ВМС США налічують 294 бойових кораблі, тоді як Китай володіє найбільшим флотом у світі — у нього понад 370 корпусів на службі. Водночас кілька ключових програм ВМС США мають клопоти із затримками та перевищенням бюджету. Серед них — балістичні підводні човни класу Columbia, ударні підводні човни класу Virginia та фрегати класу Constellation, реалізація яких ускладнюється через зміни в проектуванні й вимогах.

Чотири «мирні» документи

■ Іван Заторський

На мирних переговорах у США випрацювали чотири документи, але робота над ними ще триває. Зараз Вашингтон намагається збагнути, на що Росія готова піти задля завершення війни. Про це в інтерв'ю Fox News сказав Метью Вітакер (на фото), посол США при НАТО. За його словами, наразі на столі лежать чотири документи, які обговорюють у режимі реального часу. «Це мирний план із 20 пунктів, а також своєрідні багатосторонні гарантії безпеки від США,

Україні. Це певною мірою свідчить само за себе», — констатував Вітакер.

І підкреслив, що РФ є єдиною стороною, яка не заявила, що стурбована кількістю втрат. Також, на думку дипломата, президент США є єдиним, хто, як головний миротворець, може всадовити обидві сторони за стіл перемовин.

Своєю чергою Володимир Зеленський після ознайомлення з перебігом перемовин зі США щодо мирної угоди на Флориді відзначив, що Вашингтон налаштований її досягти. «З нашого боку буде повна

а ще план економічного зростання і процвітання після встановлення миру», — зазначив дипломат. Він додав, що Вашингтон зараз добре пам'ятає, чого хоче Київ. Але треба зрозуміти, на що максимально готова піти Москва. «Маю на увазі, що вони продовжують уночі завдавати масованих ударів по

співпраця, — запевнив він. — Україна ніколи не була й не буде перешкодою для миру. Ми працюємо активно та робимо все, щоб документи були й вони були реалістичними. Головне, щоб РФ не зривала цю дипломатію та на 100% серйозно ставилася до закінчення війни», — зауважив він.

■ Дзвінка Сагайдак

Дональд і Меланія Трампи представили офіційний різдвяний портрет, для якого обрали стриманий образи в чорних тонах. Світліну оприлюднив Білий дім, і вона одразу привернула увагу нетиповим для свят елегантним стилем подружжя. На фото Дональд Трамп постає в класичному чорному смокінгу з білою сорочкою, а Меланія — у вишуканій чорній сукні лаконічного крою.

Імовірно, різдвяний портрет створили того ж дня, коли президентське подружжя відвідувало гала-вечір церемонії нагородження Kennedy Center Honors. Саме на цьому заході перша леді з'являлася в аналогічному вбранні. Цього року різдвяні оформлення резиденції

Різдвяні портрети в інтер'єрі

президента відбулося під темою Home is Where the Heart Is, яку обрала перша леді. Святковий декор вразив масштабами: у залах Білого дому використали понад 25 тис. футів стрічок, більше як 2 тис. гірлянд,

близько 54 кг імбирного печива, майже 2,8 тис. золотих зірок, більш ніж 10 тис. синіх метеликів і понад 317 кг зелених гірлянд. У Білому домі встановили 51 різдвяну ялинку, а зовнішні вікна прикрасили 75 фірмови-

ми різдвяними вінками з класичними червоними бантами.

У різдвяному зверненні Білий дім зазначив, що святковий сезон закликає замислитися над спільними цінностями, родиною

та вірою, які формували американську націю протягом майже 250 років. Білий дім знову відкрив свої двері для публічних різдвяних екскурсій із 2 грудня 2025-го. Відвідувачі можуть побачити святкові декорації на парадному поверсі й долучитися до щорічної традиції, яка перетворює президентську резиденцію на символ святкового духу, надії і єдності.

А співачка Мадонна також нагадала, що Різдво може бути не лише затишним сімейним святом, а ще яскравим і гламурним. У своєму Instagram 67-річна зірка поділилася серією святкових світлин із молодшими доньками та нареченим. На фото Мадонна позує разом із 13-річними приймачками Стеллою і Естер біля прикрашеної різдвяної ялинки. Для фотосесії вона обрала ефектний

образ у світлих відтінках, а дівчата з'явилися у стильних святкових образах.

Окрему частину публікації Мадонна присвятила романтичним фото зі своїм нареченим — 29-річним футболістом Акімом Моррісом. Пара позувала біля ялинки, демонструючи близькість і святковий настрій. Для цих кадрів артистка обрала корсетний образ, доповнений аксесуарами в новорічному стилі. У підписі зірка традиційно додала фірмовий жартівливий меседж, привітавши підписників зі святами й побажавши їм веселого Різдва. Фанати в коментарях зазначили, що Мадонна вміє поєднувати сімейну атмосферу зі сценічною естетикою та навіть у святкових образах залишається вірною своєму впізнаваному стилю.

■ Олександр Косвінцев

Дефіцит державного бюджету на 2026 рік може істотно завадити Україні ефективно захищатися від російської агресії. На щастя, Європейська комісія (ЄК) вирішила надати допомогу сусідці, яка зазнала лиха, — запропонувала два варіанти фінансування України на 2026—2027 рр., щоб зміцнити її фінансову стійкість в умовах війни.

За словами Урсули фон дер Ляен, голови ЄК, для цього виділять 90 млрд EUR, що становитиме дві третини від необхідної суми 137 млрд EUR, згідно з прогнозами Міжнародного валютного фонду. Ці кошти можуть бути надані або через позику Європейського Союзу (ЄС), забезпечену його бюджетом, або через репараційний кредит, отриманий із російських активів. Решту фінансування Україна повинна отримати від міжнародних партнерів.

Здавалося б, усі проблеми розв'язуються, однак раптом намітився неприємний поворот. Сполучені Штати нібито таємно намагаються перекопати низку країн-членів ЄС відхилити план ЄК щодо використання заморожених активів для репараційного кредиту Україні. За даними Bloomberg, американські дипломати стверджують: ці активи нібито потрібні для можливої мирної угоди між Російською Федерацією (РФ) та Україною. Використовувати ці кошти для продовження бойових дій, на їхню думку, було б «несолідно» — узяти чужу касу завчасно і зіпсувати умови гри. Барт де Вевер, прем'єр-міністр Бельгії, підтримав цей аргумент, заявивши, що такий план ЄС може підірвати шанси на мирне врегулювання.

То що ж стоїть за американським закликком — стратегічний розрахунок чи спроба перехопити важелі майбутнього врегулювання? Чи може Європа дозволити собі поступитися тиску, коли саме їй доведеться затуляти дірку в українському бюджеті? І хто, зрештою, визначає правила гри під час війни, коли кожен тиждень вимірюється сотнями людських життів?

Володимир Зеленський і Фрідріх Мерц

Російські гроші роз'єднали Захід

Щоб зрозуміти, наскільки ця американська «підніжка» ламає ситуацію, достатньо поглянути на хронологію останніх місяців. Дональд Трамп помітно ускладнив шляхи надання допомоги Україні, фактично перекинувши відповідальність на Європу. Брюссель виклик прийняв: ідея конвертувати заморожені російські активи в кредит для України стала своєрідною обіцянкою самому собі, що континент не дозволить Україні занепасти, навіть якщо колишній союзник від неї відвернеться.

Але тепер, коли США виступають проти, усе

участю інших партнерів із «Великої сімки» — і на значно довший термін. Тому в наших силах не лише зміцнити Україну, а й послати Москві недвозначний сигнал про марність продовження цієї агресивної війни. Це не сигнал до затягування конфлікту, а сигнал до його припинення. Це демонструє здатність Європи діяти — підтвердження того, що ми, європейці, відповідаємо за ухвалення рішень і формування подій на нашому континенті».

Важливо й те, що Німеччина вважає обов'язковим надати ці гроші Києву, підкреслюючи: жодних «американських

тримає в руках чуже золото і не знає, чи повернеться господар і з якими претензіями. Євросоюз часто схожий на величезний будинок, де сусіди з'єднані спільними стінами, але сплять кожен у своїй кімнаті: коли один йде на ризик, інші сіпаються.

Саме тому велике значення має те, що канцлер Мерц, відклавши навіть запланований візит до норвезького Осло, вирушив до Брюсселя — не благувати, як сам наголосив, а переконувати. Є в його риториці щось дивно людське, ніби розуміє: зараз Європа нагадує організм, де кожен орган говорить своєю мовою, але кров у всіх одна. І якщо її не перелити Україні — хто тоді наступний звалиться в «непритомність»?

При цьому логіка Трампа деяким європейським політикам теж здається вагомим. Це зрозуміло, адже в Білому домі сидить підприємець, який майбутнє світу бачить не через міжнародне право і належний тиск на агресора, а крізь призму майже комерційної угоди: російські активи стануть частиною торгу, частиною післявоєнної архітектури, а може, і навіть частиною розподілу контролю за відновленням України.

Те, що в Брюсселі називають «грошовою допомогою Києву», у Сполучених Штатах фактично розглядають як майбутній інструмент впливу. Тобто турбуються не про те, як скерувати заморожені активи РФ на допомогу її жертви, а як на цьому заробити.

І тут неможливо не поставити запитання: як довго світ може обходи-

тися без чесності в обговоренні проблем, від яких залежить життя сотень мільйонів людей? Це запитання може здатися наївним — мовляв, яка ще «чесність» може бути в геополітиці? Але не скидаймо з рахунків, що саме чесність і прозорість можуть стати основою довготривалих стабільних рішень. Тобто не рішень на п'ять—десять років, а на багато десятиліть і навіть століть.

Час глобальної маніпуляції та прихованих інтересів добігає кінця. Ми ж бачимо, як світ розділяється не лише за геополітичними лініями, а й за моральними принципами. Узяти хоча б війну, що триває. Коли одні вважають, що на компроміс можуть бути змушені піти всі сторони, інші шукають спосіб отримати максимальну вигоду з будь-якої ситу-

бів і рішень, які можуть бути готові не тільки на словах, а й у діях, з усвідомленням відповідальності за ці дії.

Та повернімося до особи Фрідріха Мерца. Його слова і, головне, вчинки в останні дні — це ознаки політика, здатного стати справжнім лідером на континенті. Перспектива появи в ЄС авторитетного лідера — це не менш серйозне питання, ніж надання репараційного кредиту Україні. З історії відомо, що лідери, які здатні вести за собою, ухвалювали доленосні рішення в найкритичніші моменти життя Європи. Погляньте на таких людей, як Шарль де Голль, який зумів підняти Францію після Другої світової війни, або як Конрад Аденауер, який відновив Німеччину після руйнувань і поділів, перетворивши її на

Якщо розмова не буде чесною та довірливою, будь-який наступний мирний договір ризикує виявитися ненадійним

Кошти можуть бути надані або через позику ЄС, або через репараційний кредит, отриманий із російських активів

перетворюється на складний політичний танець: Європа намагається стати суб'єктом, але «дядько Сем» нагадує, що хоче тримати руку на глобальному пульсі. Здавалося б, результат цієї політичної гри вирішений заздалегідь: надто вже у Європі звикли триматися логіки Вашингтона. Але тут на полі з'являється німецький канцлер Фрідріх Мерц, який, судячи з його заяв, сприймає російські активи як моральний борг перед Україною. «ЄК представила конкретну пропозицію щодо мобілізації понад 165 млрд EUR додаткового фінансування для України, — зазначив він. — Цих коштів буде достатньо для покриття фінансових і військових потреб України щонайменше на найближчі два роки, а за

сценаріїв» розподілу коштів не буде. Брюссель із цим повністю згоден. Європа вперше за довгий час звучить дружною хором — і це робить опір із боку США особливо неприємним і тривожним. Адже мимоволі виникає думка, що спроба Білого дому добути російські активи — це не майбутня допомога Україні, а сьогоднішня Кремлю.

На подібні нюанси можна було б заплітати очі як на неминучі втрати великої політики, якби єдність ЄС була міцною і непорушною. На жаль, королівство, у чиїх фінансових сховищах лежить лівова частка російських активів, вимагає гарантій: якщо РФ виграє судові претензії, хто заплатить за позовами? Страх Бельгії зрозумілий — як страх людини, яка

ації. Таке гендлярство, даруйте, явно не узгоджується зі західними цінностями.

Сьогодні, коли йдеться про допомогу Україні, чесність в аргументах, мотивах і діях — це ключовий елемент створення по-справжньому справедливого і сталого миру, де інтереси сторін не приховані, а відкриті для конструктивного обговорення. Інакше мирне співіснування виявиться нестійким. Якщо розмова не буде чесною та довірливою, будь-який наступний мирний договір ризикує виявитися ненадійним, як би ретельно не розігрувалася політична гра.

Проте і ЄС не може бути просто вітриною мітичних «цінностей». Увесь світ дивиться на цей континент як на життєвий простір, де всі механізми працюють на добро людей, причому не тільки громадян, а й на захист тих, хто потребує допомоги. Не випадково низка європейських країн стала притулком для вихідців із різних куточків світу, де чинять звірства воєнних злочинців і диктатори.

Україна теж дуже сподівається на ЄС. Стоячи сьогодні в центрі європейської безпеки, вона потребує тих засо-

економічного й політичного велетня Європи.

У Євросоюзі давно бракує лідерів, здатних згуртувати європейську спільноту та повести її до довготривалих рішень, а не до тимчасових компромісів. Допомога країні, на яку напав дикий агресор, навіть з урахуванням важкості цього тягара, — із цієї низки. Судячи з усього, Мерц добре пам'ятає, що сьогодні фінанси для України — не просто «зовнішня допомога», а питання безпеки всього континенту і стійкості західних цінностей. Можливо, саме він стане тим політиком, який додасть Європі рішучості діяти не лише під тиском крайньої потреби або за інерцією, а більш стратегічно, твердо й цілеспрямовано.

Проте на шляху до справжнього лідерства, яке здатне забезпечити найефективніші рішення в ЄС, Фрідріху Мерцу доведеться пройти ще довгий шлях. Адже попереду ще багато роботи — не тільки на міжнародній арені, а й усередині самого Євросоюзу, де треба сформувати тверду коаліцію, здатну не просто підтримувати Україну, а протистояти дедалі більшим загрозам, які несе Кремль.

■ Олег Садовий

Світовий конгрес українців (СКУ) оприлюднив результати своєї діяльності за 2025 рік. Десять регіональних віцепрезидентів представили звіти про масштабні адвокаційні кампанії, гуманітарні проекти та культурні ініціативи, що зміцнили підтримку України на всіх континентах.

Північна Америка залишалася ключовим центром високорівневої адвокації. За підтримки українських громад відбулися візити президента й першої леді України Олени Зеленської до США, зокрема, відбулися заходи в Організації Об'єднаних Націй і запуск університетського консорціуму на підтримку України. Активно проводили масові мітинги, «Українські дні» на Капітолійському пагорбі, гуманітарні програми для поранених ветеранів, а також освітні й культурні ініціативи у Сполучених Штатах, Канаді та Мексиці.

У Центральній та Південній Америці акцент робили на збереженні ідентичності громад третього й четвертого покоління через шкільництво, культурні події та україністику. Серед ключових подій — участь у книжковому ярмарку в Буенос-Айресі (Аргентина), міжнародні фестивалі, виставки, архівна робота та презентація іспаномовного курсу з української культури.

СКУ представив досягнення 2025 року

Регіон Південної та Південно-Східної Азії, Австралії, Нової Зеландії і Туреччини відзначився активною координацією громад і регулярними регіональними зустрічами. Президент СКУ здійснив візити до Австралії та Нової Зеландії, а впродовж року відбулися адвокаційні, освітні й культурні заходи, зокрема, лекції з протидії дезінформації і вшанування української історичної спадщини.

На Близькому Сході та в Центральній Азії громади долучалися до глобальних кампаній SКУ Stand with Ukraine, розвивали культурну дипломатію та медійну присутність. У регіоні з'явилися адвокаційні публікації в провідних арабських медіа, мистецькі проекти й українськомовні програми на радіо.

В Африці основною темою адвокації стало повернення депортованих українських дітей і питання ядерної безпеки. Рік ознаменувався участю представника СКУ в Африканському форумі з безпеки, відкриттям культурно-історичних об'єктів, запуском нових українських шкіл і розширенням співпраці з дипломатичними установами.

У Північній Європі створили Гуманітарний комітет СКУ, посилили регіональну координацію та участь у великих міжнародних форумах. Західна Європа відзначилася масштабними загальноєвропейськими акціями, консолідацією організацій і регулярною міжрегіональною взаємодією.

Для Південно-Східної Європи ключовою подією став Європейський форум української діаспори в Новому Саді (Сербія), який визначив пріоритети регіону. Південно-Західна Європа зосередилася на гуманітарній допомозі, захисті українських дітей та ефективній протидії російському впливу. У Східній Європі посилилася координація громад у Грузії та Молдові, а також відбулася підготовка до Форуму українців Східної Європи.

регіональну координацію та участь у великих міжнародних форумах. Західна Європа відзначилася масштабними загальноєвропейськими акціями, консолідацією організацій і регулярною міжрегіональною взаємодією.

Різдвяний концерт у церкві Святого Юра

■ Юстина Зарваниця

У неділю 28 грудня церква Святого Юра у Великому яблуці стала центром української різдвяної культури. Тут відбувся традиційний щорічний концерт українського хору «Думка» (Ukrainian Chorus Dumka of New York) за участі дитячо-юнацького колективу

«Молода думка». Про це повідомило Генеральне консульство України в Нью-Йорку.

Дипломати висловили особливу вдячність маестро Василеві Гречинському, диригенту хору, чиї зусилля дозволяють зберігати та розвивати цю величну різдвяну традицію у Сполучених Штатах. Почесною гостею заходу стала Кері-Лінн Вілсон, відома канад-

ська жінка-диригент і засновниця Ukrainian Freedom Orchestra, а також палка прихильниця України.

Під час заходу присутні подякували всім захисникам України та з вдячністю і молитвою згадали тих, хто віддав життя за свободу Батьківщини. «Дякуємо всім, хто залишається з Україною», — наголосили українські дипломати.

Ноти «Щедрика» — у просторі Нью-Йорка

■ Софія Калина

Легендарний український «Щедрик» Миколи Леонтовича отримав постійне місце в одній із найпрестижніших концертних зал світу. Відтепер відвідувачі Carnegie Hall можуть побачити факсиміле рукопису всесвітньо відомого твору безпосередньо в меморіальному просторі закладу. Про цю знакову подію для української культурної дипломатії повідомив Український інститут (УІ) у Нью-Йоркському.

Високоякісне факсиміле рукопису передали до архіву Carnegie Hall як знак визнання столітньої присутності української музики на цій сцені, адже 5 жовтня 1922 року тут відбулася північноамериканська прем'єра, після якої мелодія стала світовим гімном Різдва

під назвою Carol of the Bells.

Любов Морозова, програмний менеджер напрямку «Музика» УІ, розповіла, що майбутній гіт народився як звичайне навчальне завдання з поліфонії. В основі твору лежить архаїчна волинська щедрівка з Полісся. Попри позірну простоту, Микола Леонтович переписував твір п'ять разів, прагнучи досягти ідеальної форми.

Публічне розміщення рукопису стало можли-

вим після його передачі до The Carnegie Hall Susan W. Rose Archives.

Тепер побачити ноти Леонтовича можна в Composers Gallery — це меморіальний простір поруч із входом до головної зали будівлі (Isaac Stern Auditorium). Снівпраця УІ та Carnegie Hall посилилася 2022 року масштабним концертом Notes from Ukraine. Тоді ведучими вечора стали Мартін Скорсезе та Віра Фарміга, а захід зібрав повну залу глядачів.

Різдвяне звернення президента СКУ

Дорогі друзі! Щиро вітаю вас із Різдвам Христовим та Новим роком! Бажаю вам і вашим рідним міцного здоров'я, щастя й успіхів 2026-го. У новому році, як ніколи раніше, нам важливо бути єдиними, щоб забезпечити перемогу України та поразку Росії. Сила

об'єднати та підтримати відбудову України і її перемогу.

2026-й — це Рік української єдності. Щиро прошу вас бути щедрими й підтримати Світовий конгрес українців у нашій спільній справі — розбудові потужної глобальної української спільноти, забезпеченні перемоги України, її від-

українського світу — наша найпотужніша зброя в цій боротьбі.

Кожен із нас як частина великого українського світу відіграє важливу роль — долучаючись, підтримуючи та посилюючи зусилля України у відбудові та досягненні тривалого миру. Сьогодні народ України мужньо й активно захищає нашу спільну Батьківщину. 2026-го для всіх нас важливо посилити світове українство,

будови й утвердження справедливого та тривалого миру для українського народу. Ваша підтримка має вагомий значення. Кожен внесок посилює голос України у світі, зміцнює нашу адвокаційну діяльність і наближає нас до спільної перемоги. Будь ласка, приєднуйтеся до нашої місії.

Христос рождяється!
Павло Грод,
президент СКУ

У Ніцці показали український вертеп

■ Софія Калина

Французько-українська асоціація на півдні Франції (AFUCA) організувала в Ніцці перший український вертеп. Завдяки цій благодійній акції вдалося зібрати близько 1,1 тис. EUR, які передадуть на придбання двох зарядних станцій EcoFlow для захисників України.

Різдвяна процесія пройшла знаковими місцями міста, привертаючи увагу сотень жителів і туристів. Учасники вертепу розпочали хід біля знаменитого пам'ятника I love Nice, виступили з театралізованим

дійством біля Palais de Justice, а також завітали з колядками до офісів українських партнерів і підприємств: Nova Post France, Board Nice та Bati Profit. Провели фінальний виступ на головній площі міста — Place Massena.

Організатори зазначили, що флаєри з інформацією про вертеп розліталися миттєво. Перехожі зупинялися, підспівували та фільмували відео, щиро цікавлячись українською культурою. «Візьмо, що український вертеп у Ніцці стане доброю традицією, а український голос звучатиме на півдні Франції ще гучніше й упевненіше», — наголосили в AFUCA.

В Абу-Дабі відбувся фестиваль «Коляда 2025»

■ Юстина Зарваниця

Устолиці Об'єднаних Арабських Еміратів (ОАЕ) відбувся масштабний фестиваль «Коляда 2025». Захід об'єднав українські громади Абу-Дабі та Дубая, створивши атмосферу рідного дому за тисячі кілометрів від України. Про це повідомила Українська жіноча ініціатива (УЖІ) в ОАЕ.

Фестиваль став справжнім зануренням у глибинні українські обряди. Простір наповнився автентичними символами та діями: гості побачили водіння кози й узяли участь у давньому обряді кусання калити,

невід'ємними атрибутами свята стали різдвяна зірка та спільний спів колядок під живу музику, для дітей і дорослих працювали різдвяні майстерні, де кожен міг доторкнутися до народних ремесел.

В УЖІ наголосили, що проведений захід ще раз підтвердив: різдвяні звичаї є важливою опорою для збереження нашої ідентичності, згуртованості громади та відчуття дому навіть за тисячі кілометрів від України. «Коляда 2025» — це не просто концерт, а простір живої традиції, що допомагає зберігати національну ідентичність і гуртувати громаду в еміграції.

■ Ірина Коляда

Посольство України в Кенії провело особливий захід — уперше в історії цієї країни Вифлеємський вогонь миру досяг Найробі. Символ надії та єдності подолав довгий шлях, аби об'єднати українців Африки з рідною домівкою. Вогонь, запалений у Вифлеємі, прибув до столиці Кенії завдяки зусиллям українських скаутів. Пластуни передавали його з рук у руки: зокрема, естафету підхопили представники «Пласту»

Пластуни передали Вифлеємський вогонь до Кенії

в Каїрі, які допомогли доправити символ миру до Найробі.

Юрій Токар, надзвичайний і повноважний посол України в Кенії, під час свого виступу наголосив на особливому значенні цієї події для громади. «Вифлеємський вогонь миру є символом надії, єдності й солідарності, що особливо важливо в ці складні часи для України. Цей малень-

кий вогник великої традиції нагадує нам про дім, тепло та людський зв'язок, який не зникає з відстанню», — зауважив він.

Організатори зазначили, що передача вогню — це не просто святоковий атрибут, а символ внутрішнього оновлення та готовності ділитися теплом із ближніми. Він уособлює мир, гармонію та віру в перемогу добра. Посольство по-

дякувало пластунам за відданість традиціям, які зміцнюють віру українців у світле майбутнє та перемогу України, незалежно від того, на якій відстані від Батьківщини вони перебувають. «Особливо приємно, що «Пласт» розпочав свою діяльність у Найробі, несучи з собою цінності спільноти, служіння та відповідальності», — додали в дипломатичному представництві.

Концерт «Рідної школи» в Ірландії

■ ЛАНА СВІТ

Лариса Герасько, посол України в Ірландії, узяла участь у святковому різдвяному концерті суботньої української школи «Рідна школа» в Дубліні, під час якого підтримала розвиток закладу фінансовим внеском і відзначила важливість збереження ідентичності за кордоном.

Різдвяні пісні, колядки й талановиті виступи

учнів школи створили особливу атмосферу єдності й любові до Батьківщини. Дипломат наголосила, що такі заходи є живим свідченням того, як українська мова і традиції дбайливо передаються наступним поколінням навіть далеко від дому.

«Українська громада в Ірландії демонструє згуртованість, силу духу та віру в мирне майбутнє України. Нехай світло Різдва Христового напоює наші серця надією, а дитячі голоси й надалі прославляють

Україну у світі», — зазначила вона.

Приємним моментом свята стало вручення школі благодійного чека на 1 тис. EUR на придбання нових підручників і навчальних матеріалів для вихованців. Лариса Герасько висловила щире вдячність Надії Іванниковій, директору школи, учителям за їхню професійну й самовіддану працю, а також батькам — за виховання справжніх українців та активну участь у житті громади.

Заколядували в посольстві в Естонії

■ ОКСАНА ГОРНЯТКО

Посольство України в Естонській Республіці прийняло юних колядників — дитячий хор та ансамбль бандуристів української недільної школи «Надія». Свято стало не лише культурною подією, а й важливою акцією підтримки української освіти в цій країні.

Вихованці школи, що діє при Асоціації українських організацій в Естонії, підготували насичену програму під керівництвом викладачів Карини Амірханян (вокал) та Алли Інно-Якименко (бандура). Юні артисти виконали традиційні колядки, усесвітньо відомий «Щедрик» і різдвяні

вірші. Особливо зворушливим моментом заходу стало виконання молитви «Боже великий, єдиний». Духовний гімн прозвучав як символ віри та молитви за захисників України.

Почесними гостями свята стали меценати з футбольного клубу Levadia. Клуб і його партнери зробили вагомий внесок у розви-

ток мережі українських шкіл в Естонії, зокрема в містах Валга, Маарду, Сілламає і Таллінн. Під час заходу представники клубу передали школі «Надія» необхідне сучасне обладнання: інтерактивну мультимедійну дошку та проектор, багатофункціональний друкувальний пристрій, акустичну систему й сувеніри.

Українська різдвяна пісня в Берліні

■ ДЗВІНКА САГАЙДАК

Активісти влаштували українську різдвяну пісню в Берліні. Справжнє свято — великий концерт «Коляда». Упродовж майже чотирьох годин гості театру Delphi мали можливість послухати найрізноманітніші різдвяні пісні — від традиційних до сучасних, які народилися під час великої війни.

Участь у концерті взяли вокальний театр «Воля», Maria Ustenko Band, хор Української греко-католицької церкви, Українська капела Берліна й інші. Завітали на вечір і артисти з України — гурт Cantarella гуманітарно-педагогічної академії Хмельницького та «Культурні сили України». Були проведені розіграші подарунків, дитячі конкурси, збір на евакуаційні автомобілі для Збройних сил України. Активісти не вперше проводять подібні заходи в Берліні, але цей став особливо масштабним з найбільшою участю професійних митців.

■ ПAVЛО ЛОПАТА

Фрідріх Боденштедт, німецький поет, професор слов'янських мов у Мюнхені, в 1840—1845 рр. подорожував Україною. Дуже сумлінно вивчав українську мову й записував українські пісні. 1846-го він видав у Штутгарті збірник українських пісень, перекладених ним німецькою, під назвою «Поетична Україна». Видання мало його прекрасну передмову, у якій, між іншим, були такі слова: «Запашні українські пісні, мов жалібні вітри, віють на німецькі оселі й оповідають, як народ український любить красу і як він боровся за свою волю».

Українські пісні стали життям і славетного кобзаря Остапа Вересая. Талановитий народний співець дуже багато доклався до поширення та збереження старовинних українських дум і пісень, у яких так яскраво відображені душа народу, його думки й чування, його воля та неволю й його одвічна боротьба за свою незалежність. Він був «одним із вартівних» біля найціннішого національного скарбу України — її народної пісні.

Остап Микитович Вересай народився 1803 року в Калужинцях Прилуцького повіту на Полтавщині в селянській кріпацькій родині. Його батько був незрячим і в гіркій долі ходив із поводирем по людях просити милостині. Несприятливі життєві умови зустріли й Остапа. У дитинстві, коли виповнилося чотири роки, захворів і осліп. У ранній молодості виявив незвичайні музичні здібності, успадковані від батька, який любив музику й дуже добре грав на скрипці. Маючи винятковий слух і гарний голос, Остап навчався в кобзарів-сліпців. Він скоро опанував мистецтво гри на кобзі. У 17 літ його визнали кобзарем. Як ходив його батько зі скрипкою від села до села, так і Остап, з кобзою за плечима і поводирем, «заради кусника хліба», робив те саме. Став нащадком старих слов'янських співців і спадкоємцем інших кобзарів. Коли налаштував свій інструмент, готуючись співати думу, обличчя

прибирало святкового виразу. Навколо нього поставала поважна тиша. З великим зацікавленням слухали цього незрячого співця пісень минулого.

У репертуарі Вересая було багато історичних, побутових, сатиричних і жартівливих пісень, а також дум: «Дума про Хведора Безрідного», «Дума про бурю на Чорному морі», «Як три брати з Азова тікали», «Про вдову і трьох синів» та інші. Найчастіше співав думи «Маруся Богуславка», «Про Самійла Кішку», «Невольники», «Плач невольника», «Козак Іван Коновченко» і «Смерть козака на долині». Крім народних дум, Вересай оспівував долю українського народу на його історичному шляху. Були це «Гей, я козак з України», «Про Байду», «Про Саву Чалого», «Про Жовті Води», «Про Морозенка», «Про Максима Залізняка», «Про зруйнування Січі», «Ой на горі вогонь горить», «Чорна хмара наступає», «Гомін, гомін по діброві».

Вересай також знав багато релігійних пісень. Тож співав «Розп'яття Христа», «Скорботна мати», «У славнім граді Єрусалимі», «Про Страшний суд», «Пречиста Діво, Мати нашого краю» та інші.

Український народ любив кобзарів-сліпців, але неспроможний був покращити їхнє гірке існування, підтримував співців лише милостинями. До того ще й поліція не раз переслідувала цих нещасних сліпих. Московський уряд убачав у їхніх піснях небезпеку, бо ті пісні й думи, за словами Миколи Гоголя, були «живим літописом» і розповідали про минуле України, її колишню волю і державність.

1830 року Вересая заарештували на ярмарку у Варві на Полтавщині за пісню «Про правду і неправду». Там були такі слова: «Нема в світі правди // Правди не зіскати, // Бо тая неправда // Стала правдувати, // А вже тая правда // Сидить у темниці, // А тая неправда // З панями в світлиці», які не подобались царським жандармам.

Пісні, які співав кобзар, були історією України, зворушливими, вони западали в душі слухачів. Вересая знала українська інтелігенція. Був знайомий з українським

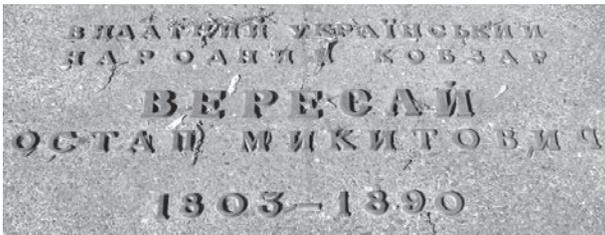

Остап Вересай із дружиною Пріською. Київ, кінець вересня 1873 р.

Геніальний митець слова і музики

Остап Вересай. Ілюстрація до книги «Земля і люди. Загальна географія» (т.5) Жана-Жака Елізе Реклю, 1880 р.

Напис на надгробку

етнографом Матвієм Номисом, лікарем А. Козачковським, Михайлом Максимовичем, у якого побував 1836 року в Прохорівці на Полтавщині. Максимович у розмові з ним високо оцінив національне кобзарське мистецтво та його кобзарський подвиг.

Остап Вересай був великим митцем. Володів гарним голосом-баритоном і майстерністю гри на кобзі-бандурі. Якщо грав і співав сумні пісні, сумували слухачі, але й сміялись, коли співав веселі. Наприкінці 1850-х рр. Остапа Вересая вже знали всі тогочасні українські вчені й письменники. Дуже поважав його Тарас Шев-

ченко, який подарував свою книжку «Кобзар» із власноручним написом-присвятою. Цікаво згадував про кобзаря Дмитро Яворницький, який стрічався з ним у молодому віці. До речі, про некрасивого Остапа написав так: «Дружина в нього була велика красуня. От одного разу я і спитав її: «Скажіть, як це сталося, що ви, така красуня, вийшли заміж за такого некрасивого й незрячого Остапа?» «Скажу, — говорила вона. — Коли Остап сватався до мене, то я багато разів проганяла його. А він, було, прийде з кобзою, сяде біля хати та як заграє, як заспіває,

ну, вірите, — душу розриває. Розтопив мою він душу... заволодів моїм серцем. От і пішла за нього заміж».

У вересні 1873-го відбулося засідання Географічного товариства в Києві, на яке запросили й Вересая. Це засідання було присвячене його кобзарській діяльності. З доповіддю про Остапа виступив Микола Лисенко, який був одним із найбільших тоді шанувальників української народної пісні. У своїй доповіді молодий композитор докладно розповів учасникам засідання про українські старовинні народні думи й пісні та про їхнього виконавця.

Роком пізніше Вересай виступив з думами і піснями на Археологічному з'їзді в Києві, на який з'їхалось багато вчених із різних країн, у т. ч. славісти з Франції. На цьому засіданні були присутні українські вчені Володимир Антонович, Михайло Драгоманів, Микола Костомарів, Ізмаїл Срезневський та інші, а також Остап Вересай, який показав багатьом присутнім і вченому світу увесь свій багатющий репертуар історичних дум і пісень та свої кобзарські здібності. Після виступу Остапа і французький учений Альфред Рамбо. Зворушений чарівним співом кобзаря та його майстерною грою на кобзі, написав свої враження для читачів часопису «Ревю де монд». Там назвав Вересая одним із віртуозних представників великої гогорти артистів-кобзарів. Ім'я українського народного співця з'явилося також на шпальтах англійської преси. Так, в одному випуску часопису «Атенеум», який видавали в Лондоні, було надруковано статтю Ральстона «Кобзар Остап Вересай і його музика». Захопившись українськими народними піснями, зокрема чумацькими, автор достатньо ґрунтовно познайомив англійських читачів із життям і творчістю класиків українського кобзарства, за яким визнав таку ж роль в Україні, яку в Стародавній Греції відігравали її талановиті рапсоди.

Негативно ставились до кобзарів у Польщі, де панівний клас ненавидів народних кобзарів і переслідував їх за те, що у своїх думках про-

славляли український народ під проводом різних українських гетьманів, зокрема Богдана Хмельницького. «Їхні пісні, більш ніж проповідь православних монахів, сприяли нав'юванню українському селянинові ненависти до католицьких панів, відданості своїй національності, своїй релігії, — писав А. Рамбо. — Від села до села, намащуючи курну дорогу своїми сучкуватими палицями, вони йшли будити приспаний гнів, із ніжними і жалібними звуками свого інструмента виступали як спалах української свободи, виступали як вербувальники Війська Запорозького».

Творчістю Вересая постійно цікавився Микола Лисенко. Навесні 1875 року він ініціював запрошення кобзаря до Петербурґа, де той виступав у різних місцях, клубах та на Шевченківському святі, яке влаштувала тамтешня українська громада. Виступав також у Чернігові, Києві, Харкові й у інших містах України. І скрізь захоплював та дивував слухачів своїм мистецтвом гри на кобзі та співом, хоч віку вже був похилого. Майже до останнього дня свого життя не розлучався з кобзою і не переставав співати.

Після смерті Остапа Вересая Гнат Хоткевич зазначив: «З кобзарською піснею на устах він скінчив свою життєву путь». Помер Остап Вересай 5 січня 1891-го в с. Сокиринці, де 1959 року було засновано кімнату-музей кобзаря. Завдяки йому кобзарство вийшло на широку мистецьку арену. В цьому найбільше прислужився Г. Хоткевич. Він удосконалив саму кобзу і був першим в Україні організатором капели кобзарів. Слова тих дум і пісень, якими володів Вересай, записували з його уст етнографи та науковці В. Антонович і М. Драгоманів. Їх опублікували у своєму збірнику у двох томах «Історичні пісні українського народу», виданому в Києві 1873-го.

Під час розгрому української культури радянська влада знищила українське кобзарство й багатьох тодішніх кобзарів, а з ними і Г. Хоткевича, які загинули від рук НКВС, а деякі були вивезені на багаторічне заслання до каральних сибірських таборів.

Два українські фільми потрапили до шортаркуша кінопремії «Оскар» — «2000 метрів до Андріївки» Мстислава Чернова у номінації «Документальний повнометражний фільм» та документальна стрічка Анастасії Фалілеєвої «Я померла в Ірпені» в номінації «Анімаційний короткометражний фільм». «2000 метрів до Андріївки» охоплює події контрнаступу на Бахмутському напрямку у вересні 2023-го. Мстислав Чернов і фотограф Олександр Бабенко прямують за взводом бійців 3-ї окремої штурмової бригади, які мають деокупувати майже зруйноване с. Андріївку. «Я померла в Ірпені» розповідає про перші дні повномасштабного вторгнення через особисту історію режисера. Вони з хлопцем провели в окупованому Ірпені десять днів і зуміли виїхати з останньою евакуаційною колоною. Фільм створений на основі малюнків вугіллям.

У Стрию знайшли 900-річний хрестик-енколпійон

■ Орісія Шиян

На Львівщині презентували натільний хрестик-енколпійон XII—XIII ст., який знайшли в с. Грабовці під Стриєм. Його експонують у меморіальному комплексі «Борцям за волю України», що є частиною Стрийського краєзнавчого музею «Верховина».

Цим проектом займався Ігор Климович — краєзнавець, історичний реконструктор, фотограф, який служив хорунжим у Третій штурмовій бригаді. Підсумки його досліджень мали презентувати на початку серпня, але 30 липня Ігор загинув на війні. Його справу про-

гінна служба виявила ще 2008-го під час розвідувальних робіт. Михайло Климович разом із братом обстежували поля після свіжої оранки, де назбирали фрагментів кераміки. Археологи підтвердили, що цей матеріал може бути як княжої доби, так і набагато раніших періодів. «Ігор Климович вирішив, що енколпійон має потрапити в музей і бути доступним для всіх. Він контактував з нами щодо публікації результатів дослідження в «Пліснеських старожитностях». Із весни 2025 року займався проектом, консультувався з різними фахівцями, планував розкопки в Грабовці», — розказала Оксана Якубовська, заступник директора заповідника.

Лворуч — верхня і нижня частина оригінального хрестика, праворуч — реконструйована копія

довжив молодший брат Михайло Климович. Він розповів, що хрестик знайшли зовсім випадково. «Я гуляв зі собакою і побачив хлопця, який ходив із металошукачем біля нашого села. Він зізнався, що знайшов хрестик. Брат зумів його переконати, що знахідку важливо зберегти, щоб вона не валялася в чийсь приватній колекції. Адже це унікальна цінність для Стрийщини. Той віддав артефакт, а Ігор вирішив показати його людям», — поділився Михайло.

Як уточнили в заповіднику «Давній Пліснеськ», натільний хрестик-енколпійон знайшли недалеко від пам'ятки археології. І це перша знахідка такого артефакту на Стрийщині, про яку відомо. Такі нагрудні хрестики княжої доби складалися з двох частин — нижньої і верхньої, а всередину зазвичай вкладали мощі святих. Вони були поширені на території Русі з X ст. після запровадження християнства.

Імовірно поселення княжої доби біля с. Грабовця Рятівна археоло-

На виставці показали оригінальні археологічні артефакти — хрест і кераміку, а також реконструкції предметів княжої доби. Знайдений хрест-енколпійон був виготовлений зі сплаву міді. Разом із представниками рівненського клубу історичної реконструкції «Оствиця» Ігор Климович зробив формочки і відтворив хрестик із латуні. Адже оригінальна знахідка мала втрачені частини. Різьбу по кістці та гребені на копіях інших предметів також виконав полеглий захисник.

Крім того, в експозиції представили лицарські обладунки, адже Ігор Климович був історичним реконструктором, який відтворював добу Русі. Він часто брав участь у фестивалі середньовічної культури «Тустань». Енколпійон зберігатимуть у краєзнавчому музеї Стрия. Михайло Климович сподівається, що після презентації знахідки нею зацікавляться професійні археологи і ініціюють розкопки в Грабовці.

Іконографічна булла (печатка)

Керамічний горщик із тризубом на денці

Скарб купця і кераміка з тризубом

■ Орісія Шиян

У Володимирі на Волині археологи закінчили дослідження ділянки в центральній частині міста, де планують будівництво. Науковці дослідили історичне урочище Апостольщина, де в княжі часи стояло окольне місто. Вчені провели рятівні археологічні дослідження на площі 3,8 тис. кв. м біля сучасної вулиці Луцької. На цій ділянці історичний культурний шар зберігся на 2808 кв. м. Виявили та дослідили 187 археологічних об'єктів: житлові споруди, виробничі комплекси, господарські та побутові ями, печі, які датуються від кінця X до межі XIV—XV ст.

Віктор Баюк, керівник археологічної експедиції, розповів, що ця те-

риторія була всередині оборонних укріплень княжої столиці Волинського князівства. Тому вона так густо заселена. Там жили і працювали заможні люди достатньо високого рангу. Відповідно, багато товару там виробляли на місці, і багато привозили купці. «Імперська традиція свідчить про те, що після монголо-татарської навали Батия 1240 року державність на Русі пропала, бо все зруйнували і понижили. А ми науковим методом доводимо, що й життя, і ремесла, і торгівля дуже швидко відновилися. Ця навала створила чимало проблем, але не стала катастрофою. Ми виявили знахідки X, XI, XII ст., великий прошарок до середини XIII ст. Якраз перед самим вторгненням був найбільший розвиток давньоруської держави. Потім іде невеличке

вщухання на 20—30 років, але вже наприкінці XIII — на початку XIV ст. все відновлюється достатньо серйозно», — пояснив він.

Серед найцікавіших знахідок археолог назвав близько сотні торгових пломб «дорогочинського» типу, князівські іконографічні булли, унікальні вироби з геральдичними символами. Цінним є і скляне бісероподібне намисто, що складається з 289 намистинок загальною довжиною 120 см і загальною вагою 103 г.

Серед зразків кераміки, крім місцевих виробів, виявили також імпорт причорноморських амфор. Є вироби, оздоблені кістками та рогом — накладки, ручки ножів, інструменти зі скандинавськими «варязькими» орнаментальними мотивами. Зброя представлена

сокирами, списами, вістрями стріл, кістками та булавами переважно XIII ст. — часу монголо-татарської навали.

Окремої уваги заслуговує «Скарб купця», який археологи виявили у схованці під підлогою споруди середини XIII ст. Його ще мають відчистити та науково опрацювати, але д-р Баюк назвав цю знахідку неймовірною, адже там є кілька сот цілих скляних браслетів. «Можливо, майстер із Києва утік від навали або приїхав до Володимира продавати свій крам. Але тут його настигла небезпека, тож сховав браслети зі сподіванням їх забрати за якийсь час. Вочевидь, купець загинув, споруда перепалена, але скарб уцілів. Фрагментарно такі браслети зустрічаються часто, але цілими їх майже не знаходять. У Національному музеї історії України таких є до 300», — каже археолог.

У радянський час на цій ділянці збудували консервний завод, але культурний шар там зберігся доволі добре. Нині там планують збудувати комплекс житлових будинків. Тому археологи дослідили територію перед початком робіт. Після наукового опрацювання матеріали з цих робіт передадуть в експозицію Володимирського історичного музею ім. Омеляна Дверницького.

У колишньому монастирі виявили розписи XVI ст.

■ Орісія Шиян

У Львівському музеї історії релігії, що розташований у стінах колишнього домініканського монастиря, виявили давні розписи. Фахівці їх датують кінцем XVI — початком XVII ст. Детальніше про них розповіла реставратор Леся Гануляк.

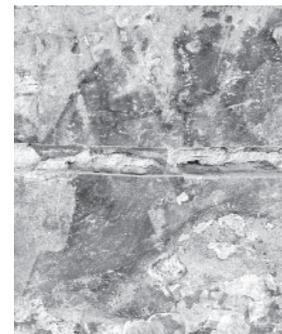
В Інституті Polonika повідомили, що 2025-го фахівці займалися консерваційно-реставраційними роботами в коридорах колишнього монастиря. «Під час консерваційних досліджень, проведених 2023 року, виявили залишки багатого розпису стін, що прикрашав приміщення монастиря. Поганий стан збереження розписів і

Зображення путті

побоювання перед запланованим ремонтом вимагали термінових консерваційних заходів, щоби врятувати цінну спадщину від повного знищення», — відмітили польські науковці.

Проект вартістю 111 тис. PLN профінансувало Міністерство культури Республіки Польща. Роботи виконувала фірма Artem Renovo.

Часткове зображення коней

Орест Малиць, директор Музею історії релігії, зазначив, що в музеї розчистили одну стіну зали з постійною експозицією, де знайшли фрагменти стінопису. Раніше це був коридор-галерея домініканського монастиря.

А Леся Гануляк розказала, що виявили розписи двох періодів навколо порталу до однієї із зал. Стінопис укривало більше

ніж 20 шарів пізніших перемалювань і тинків. Фахівці їх розчистили, укріпили тинк і фарбовий шар. «Це фрагменти розписів двох різних періодів, намальовані один на одному. Ми їх виявили під час зондажних досліджень 2023-го, а торік детальніше ними зайнялися. Давніший шар фресковий, його мистецтвознавець попередньо датують кінцем XVI ст., там проглядається сюжет зі зображенням коней. На зовнішньому шарі, який попередньо датують початком XVII ст., виконаному в клейовій техніці, виявили фрагменти із зображенням путті. Ще їх досліджуємо», — уточнила реставратор. Цього року фахівці продовжать консерваційні роботи.

■ ОРИСЯ ШИЯН

Дмитро Яворницький — український історик, який не дав забути про козацьку славу. Справою всього його життя було дослідження історії запорожців. Історію козацтва він збирав навіть в архівах Москви і Середній Азії, а також став прототипом одного з персонажів на славнозвісній картині Іллі Ріпина.

Дмитро Яворницький народився 6 листопада 1855 року в с. Сонцівці Харківської губернії в родині дяка. Батько походив зі збіднілого шляхетного роду, предки якого належали до козацької старшини. Паспортисти спотворили його прізвище, змінивши першу букву на «Е». Відтак він став «Еварницьким». Хоч писав, що рід походить із галицької шляхти, і наголошував, що він українець.

Після повітового училища навчався у Харківській духовній семінарії за родинною традицією. А втім, усе ж вирішив стати істориком і

вступив до Харківського університету. Там його навчав Олександр Потебня, який згодом допоміг із роботою. Альма-матер Яворницького не відпустила, тож після її закінчення залишився на кафедрі історії позаштатним стипендіатом для отримання професорського звання. Однак йому запропонували досліджувати історію Фінляндії, а не запорожців. Проте історик виявив принциповість, за що його позбавили стипендії.

Він покохав доньку поета Якова Щоголева. Але батько віддав її заміж за титулованого князя. Та Єлизавета втекла від нього до Яворницького. За це батько прокляв їх обох. А втім, стосунки все одно не склалися. Із першою дружиною, Варварою Кокіною, Дмитро також розлучився. Другою офіційною дружиною стала вчителька Серафима Бурякова. Дітей не було в жодному шлюбі.

Щоліта впродовж 50 років Яворницький брав участь в археологічних експедиціях на Запоріжжя, під час яких розкопав більш ніж 200 козацьких могил. Також

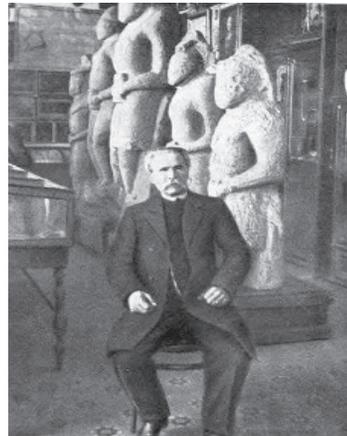

Молодий Дмитро Яворницький

Літописець запорожців

Дмитро Яворницький в образі козака

Дмитро Яворницький у музеї Дніпра

там збирав фольклор, опитував нащадків ко-

заків. Перший том його фундаментальної пра-

ці про козаків вийшов 1892-го. Два наступні томи «Історії запорожських козаків» опублікували впродовж п'яти наступних років.

1902-го Дмитро Яворницький очолив Катеринославський обласний музей. За 30 років керівництва історичним музеєм зібрав понад 75 тис. артефактів запорожців — зброю, рукописи, предмети побуту, клейноди.

Під час перших визвольних змагань цілодобово охороняв музей від грабунків, навіть домігся «охоронної грамоти» від Нестора Махна.

Дмитро Яворницький товаришував з Іллею Ріпином. Обоє привабливало тема запорожців. Історик консультував художника для відтворення історичних персонажів, а також став прототипом писаря на картині «Запорожці пишуть листа турецькому султану».

Під час експедицій Яворницький мав неабиякі пригоди: перепливав на дереві Дніпрові пороги, не раз ламав руку, тонув у Дніпрі, його засипало землею в кургані. У дружньому колі називав себе

«козаком Байдою» або «запорозьким батьком».

Після революції 1918 року Дмитра Яворницького обрали професором Катеринославського університету, де він очолював створену ним кафедру українознавства. Згодом став академіком Всеукраїнської академії наук. Яворницький записав більш ніж 2,3 тис. українських народних пісень — колядок, щедрівок, веснянок, балад. Ще однією збіркою стали українські слова для майбутнього словника української мови. Зібрав їх близько 50 тис., та словник зник під час Другої світової війни.

Якийсь час жив у Середній Азії (Ташкент, Самарканд), досліджував тамтешню історію і допоміг відкрити музей. Уклав путівник Середньою Азією від Баку до Ташкента з археологічним та історичним ухилом. Радянська влада звинувачувала вченого в «буржуазному націоналізмі». 1934-го звільнили з музею, до кінця життя він лишився безробітним. Доводилося продавати на ринку речі, щоб мати гроші на життя.

■ ОРИСЯ ШИЯН

Головною метою свого життя Дмитро Вітовський (на фото) бачив творення національної армії. «Буде армія — буде державність!» — запевняв він, коли закликав до загальної мобілізації в українське військо. А у воєнних діях тямив: був сотником Легіону українських січових стрільців (УСС) у Першу світову війну, керівником Листопадового чину у Львові, першим секретарем військових справ Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) і командантом Української галицької армії (УГА).

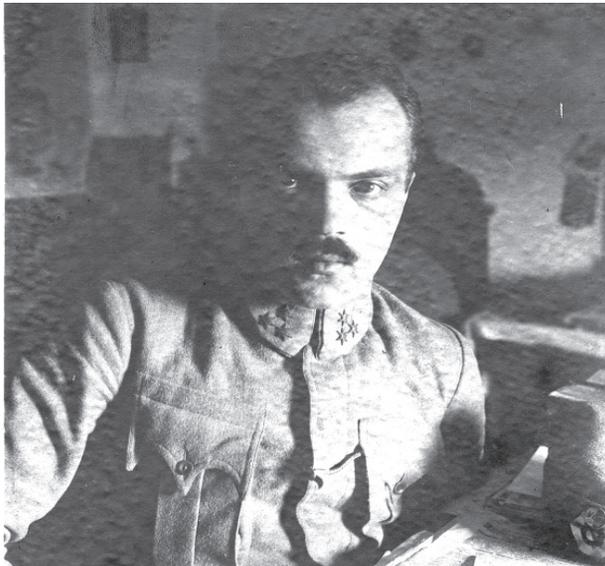
Майбутній борець національно-визвольних змагань народився 1887 року в с. Медусі на Івано-Франківщині. Після навчання в гімназії і служби в австрійському війську вступив на правничий факультет Львівського університету. Там домагався викладання українською мовою і створення українського закладу вищої освіти. За це його через суд вигнали з університету, ув'язнили й позбавили

Адвокат, який творив національну армію

старшинського звання. Дмитро завершував навчання у Кракові.

Коли почалась Перша світова війна, Вітовський, який планував стати адвокатом у Коломиї, відразу зголосився добровольцем у Легіон УСС і очолив перший курінь. Був учасником легендарної битви на Маківці 1915 року, за неї отримав медаль «За хоробрість». Після поранення офіцера перевели на Волинь, де він займався відкриттям українських шкіл. «Дмитро Вітовський був чоловік наскрізь ідейний, запальний. Вже з тону його бесіди можна було пізнати людину, яка про себе мало думає, лише підпорядковує свої думки, амбіції й особисті інтереси якійсь вищій ідеї», — писав про нього Мирон Тарнавський, командувач УГА.

Як засновник Стрілецького фонду, Вітовський також видавав часопис «Шляхи», у якому публікував і свої прозові твори, зокрема, «Із смутно-ясних спогадів» і «Маківку». Згодом очолив Цен-

тральний військовий комітет у Львові. А коли вибухнула польсько-українська війна, став одним з організаторів і керівників Листопадового чину. «Львів треба було взяти або вночі з 31 жовтня на 1 листопада, або його взяли би поляки. Нас був тільки невеличкий гурток, що рішив це діло. Не всі львівські члени Національної ради знали про наш плян: деякі визначні політики, що знали про це, відраджували. Рішу-

чість Вітовського рішення справу. 1 листопада 1918 р. мешканці Львова побачили на ратуші синьо-жовтий прапор Української Держави. Те, що ми взяли Львів і в нім проголосили утворення Західноукраїнської Народної Республіки і її з'єдинення з Великою Україною — це в великій мірі заслуга Вітовського», — зазначив про нього у спогадах М. Лозинський.

У ЗУНР Вітовський працював державним

секретарем військових справ. Навесні 1919-го його відрядили на мирну конференцію в Парижі, де українська делегація мала домогтися припинення агресії польської держави проти ЗУНР. «Перед від'їздом Вільсона з Парижа (Вітовський) написав до нього рішучий лист, в якому представляв, що український нарід із польським ярмом ніколи не погодиться. Цей лист у порозумінню з президентом делегації Сидоренком ми підписали й вислали Вільсонові. Замітний також його лист до генерала Ля Кроа, військового співробітника Ле Тетра, якому відповів у тім листі на його виводи про протибольшевицький фронт. Взагалі в Парижі переконався я, що в Вітовського був визначний публіцистичний талант. Згадуючи про його діяльність в Парижі, хочу ствердити, що він стояв рішучо на становищі державної самостійності і єдності всіх українських земель і був рішучим противником тих осіб, які в

сій справі не йшли зовсім ясною дорогою», — згадував М. Лозинський.

У Парижі Вітовський не затримався, поспішав додому, щоб прозвітувати Директорії про поїздку. У серпні, повертаючись в Україну, загинув в авіакатастрофі під Ратибором (Сілезія). «Ми в Парижі планували, що вдасться нам дістати для нього дозвіл на переїзд через Румунію. Та коли справа затягалася, він рішився поїхати літаком, щоб якнайшвидше сповнити задачу, яку вважав для нашої політики в Парижі дуже важною. Більш ніж чотири роки війни обминала його куля. А літак завів. А може, йому таки належалася найпочесніша в часі боїв за рідний край смерть вояка при сповненню обов'язку?» — написав побратим 1919 року, висловлюючи сподівання, що Дмитра перепоховують у Львові і назвуть на його честь вулицю. Ця мрія здійснилася. Вітовського перепоховали на Личаківському цвинтарі у Львові. А його ім'я носить затишна вулиця біля парку.

Нова форма льоду

■ Олег Садовий

Міжнародна команда науковців із Південної Кореї, Німеччини, Японії, США та Великої Британії відкрила нову форму льоду, що може існувати за кімнатної температури, хоча й дуже короткий час. Нову фазу, названу Ice XXI, отримали під екстремальним тиском, що у 20 тис. разів перевищує звичайний атмосферний.

Зазвичай лід утворюється, коли вода замерзає за температури нижче як 0 градусів за Цельсієм за нормального тиску. Але вода — унікальна речовина, адже її молекули можна змусити формувати різні кристалічні структури не лише через температуру, а й завдяки тиску. Саме так учені вже ідентифікували понад 20 різних фаз льоду, а

тепер додали ще одну — 21-шу.

Дослідники з Korea Research Institute of Standards and Science використали спеціальний пристрій, що дозволяє стискати зразки всього за 10 мілісекунд. Така швидкість мінімізує механічні спотворення і дає змогу створювати нові, нестандартні кристалічні структури. У результаті при тиску 2 гігаскалі (що дорівнює тиску на глибині понад 60 км у земній корі) утворився невідомий раніше тип кристалічної решітки — Ice XXI. Його структура виявилася особливо складною: вона має велику прямокутну комірку, в якій дві базові грані однакові за довжиною — на відміну від інших відомих форм льоду.

Хоча відкриття здається далеким від повсякденного життя, воно може мати велике значення для науки. За словами Лі Юн Хі, співавтора дослідження, щільність Ice XXI схожа на ту, що властива льодовим шарам на супутниках Юпітера та Сатурна, тому відкриття може допомогти збагнути, як зароджувалося життя в екстремальних умовах космосу.

Найзаселеніше місто Землі — Джакарта

■ Андрій Воронич

Згідно зі свіжим звітом Організації Об'єднаних Націй (ООН), найбільш населеним містом планети нині є Джакарта — у столиці Індонезії живе майже 42 млн осіб. Друге місце цього рейтингу займає Дакка, столиця Бангладеш, населення якої — більш ніж 36,5 млн людей. Загалом дев'ять із десяти найбільших мегаполісів світу належать Азії, і вже до 2050-го, як прогнозують експерти, найбільш населеним містом планети стане Дакка.

У попередньому звіті ООН, оприлюдненому 2000 року, Джакарта була в цьому рейтингу другою, а чемпіоном стало Токіо. Однак населення столиці Японії (більше як 33 млн осіб) із того часу практично не зросло, тож Токіо опустилося на третє місце. Дакка тим часом піднялась із дев'ятого місця на друге.

У World Urbanization Prospects 2025 також зазначили, що загалом кількість мегаполісів (величезних міст із населенням понад 10 млн осіб) зростає з 1975-го більш ніж удвічі. Крім Джакарти, Дакки й Токіо, до чіль-

ної десятки найбільш населених міст світу увійшли азійські Нью-Делі (Індія, населення — 30,2 млн людей), Шанхай (Китай, 29,6 млн), Гуанчжоу (Китай, 27,6 млн), Маніла (Філіппіни, 24,7 млн), Колката (Індія, 22,5 млн) і Сеул (Південна Корея, 22,5 млн).

Єдиним неазійським мегаполісом із цього рейтингу є африканський Каїр (Єгипет), у якому живе близько 32 млн осіб. Найбільш населеним містом Америки нині є, за даними ООН, бразильське Сан-Паулу (18,9 млн), а найбільше африканське місто на південь

від пустелі Сахара — Лагос, столиця Нігерії. Загалом коефіцієнт народжуваності в цій країні є одним із найвищих у світі: одна нігерійка фертильного віку народжує близько семи дітей. Для порівняння: у Європі цей коефіцієнт наближається до одиниці. А для простого відтворення населення, не кажучи вже про його зростання, коефіцієнт народжуваності мав би становити бодай 2,2.

Чому населення Дакки зростає настільки швидко? Як вважають в ООН, серед чинників, які змушують жителів сільської місцевості переїжджати до столиці Бангладеш, є поведінка підвищення рівня океану. Із подібними проблемами має клопотати Джакарта: за оцінками експертів, до 2050 року близько чверти території столиці Індонезії може опинитися під водою. Тамтешній уряд уже навіть розпочав будівництво нової столиці Нусантарі в провінції Східний Калімантан на острові Борнео. Утім, як зауважують скептики, це не розв'яже проблеми, адже, за прогнозами демографів, за 25 літ у Джакарті житиме на 10 млн осіб більше, ніж тепер.

Продали годинник пасажира «Титаніка»

■ Іван Заторський

Золотий кишеньковий годинник, що належав пасажиру «Титаніка», який загинув, продали на британському аукціоні за рекордну суму — 1,78 млн GBP. 18-каратний годинник марки Jules Jurgensen із гравіюванням належав 67-річному бізнесмену Ісидору Штраусу, який отримав його в подарунок на день народження 1888-го. Штраус

народився у Баварії у єврейській родині та емігрував до США 1854 року. Разом із дружиною Ідою він загинув під час катастрофи «Титаніка», що забрала більше ніж 1,5 тис. життів. Пізніше годинник знайшли й повернули родині. Цей продаж став найбільшим в історії аукціонів артефактів, пов'язаних зі затонулим пасажирським лайнером. Попередній рекорд установили позаторік, коли золотий годинник капітана корабля «Кар-

патія», який урятував понад 700 пасажирів «Титаніка», продали за 1,56 млн GBP.

На згаданому аукціоні 2025-го пішли з молотка й інші раритети: лист, написаний Ідою Штраус на борту лайнера — за 100 тис. GBP; список пасажирів «Титаніка» — за 104 тис. GBP; золота медаль, вручена екіпажу «Карпаті» врятованими пасажирами, — за 86 тис. GBP. Загальна сума аукціону склала 3 млн GBP.

Дивний тип хвилі у Женевському озері

■ Зоряна Павлюк

Дослідницька група під керівництвом Рафаеля Рейсса зі Швейцарського федерального інституту в Лозанні виявила новий тип хвилі у Женевському озері. За інформацією Швейцарського національного наукового фонду, хвиля Кельвіна V2 (V2 Kelvin) виникає лише влітку, коли в озері накопичується кілька чітко розділених температурних шарів.

У той час, як температура на поверхні становить близько 20 градусів за Цельсієм, вода на великій глибині озера має лише близько шести градусів.

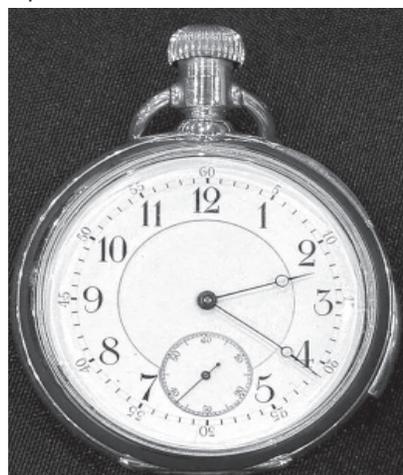
Існує так званий термодинамічний шар між горішнім шаром і холодним спіднім шаром. Коли над водою дмуть потужні вітри, вони штовхають верхні шари вод в одному керунок. Щойно цей вітер стихає, вода повертається назад і починає коливатися. Особливість форми цієї хвилі полягає в тому, що не лише

два, а всі три температурні шари починають рухатися одночасно та змішуватися між собою.

Вимірний ефект найдужче помітний на глибині 30 м і приблизно за 1 км від берега. У той час, коли хвиля проходить повз них, температурні шари під водою рухаються вгору й униз приблизно на 25 м. Її швидкість — до 30 см/с. «Ця течія є найсильнішою з тих, що ми виміряли. Це робить її однією з потужних в озері», — заявив д-р Рейсс.

Ісидор Штраус із дружиною Ідою

Зустріч президента СКУ у Львівській політехніці

■ ЛАНА СВІТ

Павло Грод, президент СКУ, в ході зустрічі з ректором, викладачами, студентами та академічною спільнотою Львівської політехніки обговорив виклики і майбутнє України. Він зустрівся, зокрема, із Наталією Шаховською, ректором університету.

У розмові участь також брали: проректори Микола Логойда й Ірина Хомишин; керівництво Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою на чолі з Іриною Ключковською; Андрій Шевченко, голова Місії СКУ в Україні; Оксана Винницька-Юсипович, почесний консул Канади в Україні; Юрій Чопик, голова товариства

Наталія Шаховська і Павло Грод

«Українська громада в Іспанії за права і честь України» (Мадрид). На зустрічі було порушено низку проблем, актуальних для українців закордоння та України, насамперед у гуманітарному, освітньому та науковому аспектах.

Павло Грод розповів про основні аспекти діяльності СКУ в умовах турбулентності сьогодення, а також окреслив прийнятий 25 жовтня

План дій організації на 2025—2026 рр. Він також повідомив, що Річні загальні збори СКУ проголосили 2026-й Роком глобальної української єдності — зміцнення солідарності серед українців в усьому світі, утвердження національної ідентичності та мобілізації спільних зусиль задля перемоги України, її відбудови й глобального посилення українських громад.

«Зустріч стала платформою для діалогу між студентами, викладачами та представниками діаспори про роль світового українства в сучасній підтримці України і її майбутнього», — ідеться в повідомленні. Президент СКУ подякував керівництву Львівської політехніки за взаємодопомогу та взаємну підтримку і вручив ректору медаль святого Володимира Великого.

Проф. Шаховська запевнила у готовності університету до майбутнього партнерства зі СКУ в контексті державної політики з творення глобального українства. Активно долучилися до дискусії студенти Інституту права, психології та інноваційної освіти й Інституту гуманітарних і соціальних наук університету.

У Куритибі українську додали до шкільної програми

■ СОФІЯ КАЛИНА

У державних школах бразильського міста Куритиби українська мова стала офіційним предметом. Про це повідомив Віторіо Соротюк (на фото), член ради директорів Світового конгресу українців (СКУ). Відповідний проєкт затвердив Едуарду Піментел, мер міста, і підписав меморандум про взаєморозуміння між муніципалітетом Куритиби й Посольством України. Документ погодили за участю Мар'яна Чайковського, почесного консула України в Куритибі, й Олега Власенка, тимчасового повіреного у справах України в Бразилії.

Дітя діаспори назвав це рішення важливим кроком для української громади Бразилії та збереження її національної ідентичності. «Долучення української мови до шкільної програми є визнанням внеску українців у розвиток Куритиби та результатом багаторічної роботи громади з місцевою владою. Вивчення мови сприятиме глибшому знайомству молодого покоління з українською культурою та історією», — зазначив він.

Під час офіційної церемонії мер Піментел наголосив, що Куритиба підтримує тісні зв'язки з українською громадою та цінує культурне різноманіття. За його словами, місто є землею багатьох народів та послідовно підтримує збереження мов і традицій.

У штаті Парана, столицею якого є Куритиба, проживає близько 70 тис. нащадків українців. Щоби перевірити практичну реалізацію ініціативи, упродовж 2025 року в державній школі ім. папи Івана XXIII в районі Портоа діяв пілотний проєкт із вивчення української мови. За даними міської влади, результати виявилися успішними: інтерес до курсу виявилось близько 400 учнів.

Жан П'єр Нету, державний секретар із питань освіти Бразилії, відзначив, що проєкт розпочинався у тестовому форматі, однак попит із боку школярів

і батьків свідчить про його перспективність. Родольфу Заннін Фейжо, представник мережі з міжнародних зв'язків, додав, що ініціатива стала відповіддю на запит української громади. У межах проєкту Посольство України подарувало навчальному закладу десять книг, які згодом поповнять бібліотеку освітньої мережі міста. Українська мова стала п'ятою іноземною мовою в програмі розширеного навчання державних шкіл Куритиби поряд з англійською, іспанською, італійською та французькою.

Крім того, у Бразилії створили Український вільний університет (УВУ) ім. Віри Вовк (UNILUC). Про це також розказав Соротюк. UNILUC заснували на віртуальній генеральній асамблеї. До заходу приєднались 52 учасники з різних штатів і міст, серед яких були бразильські й українські університетські професори, фахівці різних професій. Своє послання з Києва надіслала Олена Івановська, уповноважений Кабінету Міністрів України із захисту державної мови.

Серед присутніх була й Лариса Дідковська, ректор УВУ з Мюнхена, що має 105-річну історію, а також Сергій Ципко з Центру українських студій Університету Альберти в Канаді та професор Марілея Гартнер із Центру слов'янських студій із Бразилії.

UNILUC у Бразилії — це неприбуткова громадська асоціація з культурним і науковим характером. Його метою є викладання, дослідження та поширення знань про українську мову, літературу, історію, мистецтво, право, політику й культуру як у діаспорі, так і в Україні.

Коледжі з 25-річними студентами перевіряють

■ ОРИСЯ ШИЯН

В Україні перевіряють близько 50 коледжів і закладів вищої освіти (ЗВО), де аномально зросла кількість студентів, старших за 25 років, поінформував Руслан Гурак (на фото), голова Державної служби якості освіти. «Плануємо провести кілька перевірок. Скільки може бути відрховано, побачимо за результатами», — зазначив він.

Чиновник наголосив, що зараз основна увага зосереджена на коледжах, оскільки Міністерство освіти і науки та Верховна Рада України

(ВРУ) обмежили вступ абітурієнтам старшого віку до ЗВО, тому більшість із них обирає саме коледжі. За словами Гурака, загалом уже

відрахували близько 50 тис. студентів. «Упродовж багатьох років в українських закладах освіти стабільно навчалось близько 30 тис. студентів віком понад 25 літ. Це стосувалося всіх форм — фахової передвищої, вищої, другої вищої освіти, а також аспірантури. нині таких студентів уже 250 тис. Тобто на 220 тис. студентів збільшився контингент в умовах війни», — пояснив він, чому ініціювали перевірки.

Скільки отримуватимуть українські вчителі?

■ ОРИСЯ ШИЯН

Мінімальна зарплата вчителя в Україні 2026 року становитиме щонайменше 21 тис. грн, сказав Данило Гетманцев (на фото), голова Комітету

ВРУ з питань фінансів, податкової та митної політики. «Вчителі в Україні досі отримують одні з найнижчих зарплат. Це неприйнятно. Тому нам удалося відстояти суттєвий перегляд зарплат педагогів уже на цей рік», — наголосив він. За словами депутата,

найнижчі зарплати в Україні нині в таких галузях: освіта — 16 984 грн; бібліотеки, музеї, архіви — 14 531 грн; творчість, мистецтво та розваги — 14 809 грн. Середня зарплата в Україні станом на жовтень 2025 року становила 26 913 грн.

■ ЮСТИНА ЗАРВАНИЦЯ

Близько 90 церковних лідерів, представників Церков і національних рад Церков, екуменічних партнерів і науковців нещодавно зібралися в Гельсінкі (Фінляндія) на конференцію «Опір імперії, сприяння миру». Церкви протистоять ідеології «руського міра», яку Конференція європейських Церков організувала у співпраці з Євангелічно-лютеранською церквою Фінляндії та Православною церквою Фінляндії.

На конференції розглянули нагальну потребу Церков протистояти імперським нарративам та ідеології «руського міра» через чесний історичний аналіз, із богословською ясністю та моральною мужністю. «Підживлювана ідеологією «руського міра», війна Російської Федерації (РФ) проти України є одночасно воєнним, політичним і гуманітарним нападом, що спричинив страждання мільйонів і знищення сотень тисяч життів. На кону стоять як життя і смерть тих, хто безпосередньо постраждав, так і спільне майбутнє Європи, оскільки війна завдає удару по демократичних основах, на яких побудовані наші суспільства», — ідеться в підсумковому документі.

На конференції пояснили, що таке ідеологія «руського міра». «Із пострадянських часів російські інтелектуальні еліти та Російська православна церква (РПЦ) висловлювали низку ідей про соціальну ідентичність і політичний експансіонізм під ідеологічною парасолькою «руського міра». «Руський мір» пропагували як культурний, духовний і геополітичний простір, а також як сферу впливу й окрему цивілізацію. Цим ідеям часто бракувало внутрішньої узгодженості й вони розмивали межу між політичною ідеологією та теологією, що спотворювало християнську віру. До 2020-х рр. вони об'єдналися в імперську ідеологію, що слугувала виправданням неспровокованого нападу РФ на Україну як «священної війни», навіть превентивно обіцяючи відпущення гріхів солдатам, винним у воєнних злочинах, — зазначили

Європейські Церкви засудили єретичну доктрину «руського міра»

владики. — Ця ідеологія є наступницею попередніх російських теополітичних доктрин, як-от «Москва — Третій Рим» і «Свята Русь», а також радянського експансіонізму. Ідеологія «руського міра» заперечує національну ідентичність українців і сусідніх народів, а також їхнє право на самовизначення. Спираючись на дуалістичний світогляд, вона зображує Захід — із його акцентом на правах людини, демократії, лібералізмі, гендерній рівності й індивідуальній автономії — як зло, якому Росія має протистояти в так званій метафізичній битві за «традиційні цінності», які РФ нібито захищає. РПЦ продовжує надавати квазібогословську й інституційну підтримку вторгнення, тим самим придушуючи інакомислення серед власного духовенства та інших членів. Водночас вони продовжують використовувати екуменічні стосунки для просування «традиційних цінностей», для перекручування російської війни як акту самооборони та для протистояння міжнародному засудженню агресивних дій РФ».

На конференції також розповіли, чому ідеологія «руського міра» є богословськи проблематичною. «Будьмо від-

вертими: твердження, що смерть солдата при виконанні службових обов'язків автоматично очищає гріхи, оформлення її як жертвового акту, є єретичним, так само як єретичним є опис вторгнення РФ до України як «священної війни» та зображення Росії як «держави-катехона» — сили, що стримує глобальне зло.

Ідеологія «руського міра» є спотворенням Євангелія в самій його основі. Кожна людина несе образ Божий — відбиток, що не може бути стертим, поглинутим або переосмисленим іншим. Це основа християнського розуміння людської особистості: людина стоїть перед Богом у незнищенній гідності, що перевершує націю, культуру чи цивілізацію. Жодна ідеологія не може підпорядкувати цю реальність своїм власним цілям. Однак ідеологія «руського міра» проповідує ненависть і війну, замість любови Христа та миру, — зауважили владика. — Для християн ніколи не може бути «священної війни». Війна несумісна з ученням і прикладом нашого Господа Ісуса Христа. Відповідальність Церков полягає в тому, щоби поставити Христа в центр. Традиційна концепція потрійного служіння Христа може дати нам чіткий

орієнтир, не в останню чергу тому, що вона прийнята крізь вселенські кордони.

По-перше, Христос зустрічає нас як Цар. Але Христос не є Царем, який гнобить і править насильством. Від Христа ми вчимося, що правити — означає служити й допомагати бідним і маргіналізованим. По-друге, Христос зустрічає нас як пророк. Таким чином, Христос стоїть у традиції пророків Старого Завіту. Пророки волають проти несправедливості. Від Христа ми вчимося, що бути пророком означає говорити правду владі. По-третє, Христос зустрічає нас як священник. Його священство вказує на спільноту Церков і силу молитви, порад і зцілення. Від Христа ми вчимося, що об'єднуємося в молитві та голосимо перед Богом. Таким чином, потрійне служіння Христа може чітко окреслити, що означає для Церков чинити опір імперії та сприяти миру: служити пристрасно, промовляти сміливо й молитися вірно».

На заході дали поради, як мають реагувати європейські Церкви: «У світлі нашої християнської відповідальності ми зобов'язуємося взяти на себе царське, пророче та священницьке служіння Христа. Як

частину нашого спільного свідчення в межах ініціативи «Шляхи до миру», стверджуємо дії, що окреслюються в рамках двох переплетених шляхів «Опір імперії» та «Сприяння миру» — і закликаємо наші Церкви та організації робити те саме.

«Опір імперії»: протистояти ідеології, зловживанню вірою та пропаганді; зміцнити український опір ідеології «руського міра» та її руйнівним наслідкам; кинути виклик зловживанню вірою Православною та іншими Церквами в РФ, зокрема, коли вони оголошують «священну війну»; запропонувати чітке й відповідальне богословське осмислення «руського міра», зокрема демаскуючи сакралізацію політичної влади; розвивати богословську грамотність, що може розпізнавати та кидати виклик зловживанню релігійною мовою, зокрема, протистоячи спокусі плутати Царство Боже з будь-якою політичною сутністю чи формою правління; надавати пріоритет демократичній освіті та широкій участі громади, щоб люди були підготовлені до протистояння маніпуляціям, як-от пропаганда та дезінформація. Називайте гріх гріхом, зокрема коли скоюють воєнні злочини у війні Росії проти України.

Щодо внутрішніх церковних обов'язків. Критично розміркують над власною імперською спадщиною, зокрема, звертаючись до спотворених тлумачень Біблії та традицій; зміцнюють дисидентські російські голоси, у т. ч. тих, хто чинить опір релігійному націоналізму та винятковості; практикуйте моральну відповідальність та публічне свідчення; заохочуйте збір та збереження свідчень тих, хто вижив, і полеглих.

Церква завжди була хранителькою пам'яті: працюйте під постійними вимогами любови у нашій відповіді на вторгнення РФ до України, зокрема, уникаючи мови дегуманізації.

«Сприяння миру»: надавати пряму підтримку жертвам і тим, хто постраждав від війни; пропонувати гостинність біженцям і підтримку тим, хто був переміщений через війну в Україні; заохочувати наші церкви заступатися за жертв злочинів проти людяності, зокрема, за українських дітей, незаконно депортованих до РФ; розвивати духовні практики, спрямовані на мир; залучати регулярні молитви за наших братів і сестер в Україні й усіх місцях, які страждають через війну, у наше особисте життя та на богослужіннях церков; молитися за тих, хто є співучасниками агресії РФ проти України, щоби Божа благодать могла повести їх шляхами Євангелія, надихати на покаєння та відкривати шлях до справедливого миру й примирення.

Побудова справедливого та примиреного майбутнього: розбудувати діалог правди й примирення між місцевими церквами у Східній і Західній Європі та церквами в Росії, які протистоять усім формам релігійного націоналізму, винятковості й імперіалістичних концепцій; заохочувати, сприяти та підтримувати ненасильницьке запобігання конфліктам, трансформацію конфліктів і терплячу роботу над примиренням, зокрема, роботу над зціленням травм; захищати демократію, зокрема, утверджуючи людську гідність і права людини; підтримувати міжнародне право, зокрема, виступаючи за непорушність міжнародних кордонів».

Силам спеціальних операцій (ССО) передали ікону святого Іллі Муромця Києво-Печерського, який буде покровителем воїнів ССО

■ Тетяна Когутич

У замку в с. Чинадієва під Мукачевом запрацювала перша персональна виставка Романа Хмеляра. Капітан поліції, учасник антитерористичної операції (АТО), був на ротаційній бригадах Національної гвардії під час повномасштабної війни, він одночасно ще й малює. За фахом Роман — іконописець, але також пише багато пейзажів, портрети. Персональну виставку має вперше, назвав її «Слідами легенд».

➤ Марив замками з дитинства

«Я «хворий» до замків, — пояснює художник, як, живучи у Львові, опинився зі своїми роботами в закарпатському замку Сент-Міклош. — Пригадую, мені було п'ять-шість років, я з батьком на човні, з нами мама і менший брат, пливемо по річці Стохід, і батько розповідає, що колись в околицях села, яке ми пропливали, стояв замок, а зараз люди туди їздять збирати дикий квасок... У дитячій уяві одразу намалювалися картини того замку. Потім, коли вже вчився у Львові та побачив замки Львівщини, був у захваті. Коли вперше потрапив до Підгорецького замку, сказав: виросту — куплю собі замок. На весільну подорож із дружиною відбули до Мукачівського замку Паланок».

Роман розказує, що якось потрапили з дружиною до замку Сент-Міклош у Чинадієві. Знав історію про те, як Йосип Бартош із дружиною Тетяною взяли його в оренду, як відродили з руїни та зробили центром мистецтва. «І мені вдалося з ними познайомитися. Пан Йосип не чекав, що до нього підійде капітан поліції, який малює. Я показав йому свої роботи, він розповів про їхній проєкт при замку, в рамках якого художники малюють на уламках, та запропонував намалювати щось таке. Я того ж дня купив фарби, пензлі, а наступного ранку приїхав і намалював святого Миколая на уламку ракети. Пан Йосип сказав, що ця робота залишиться в замку на постійній виставці, а мою персональну ми починаємо

Йосип Бартош і Роман Хмеляр

Роман Хмеляр і святий Миколай

Поліціант, який малює ікони

формувати негайно», — продовжує митець.

➤ Мав бути вчителем малювання

Цікаво, що це його перша персональна виставка. Усі, що були до того, це збірні виставки робіт у закладах мистецтва, де навчався та викладав. Роман Хмеляр родом із Волині, він — професійний художник. «Моя біографія проста: ходив удома в Маневичах у художню школу, потім уступив до Володимир-Волинського педагогічного коледжу. Мав бути вчителем малювання», — ділиться він.

Після коледжу спробував уступити до Академії мистецтв у Львові: «Приїхав на іспит несподіваним: намірявся готувати акварельний малюнок, а вже на місці виявилось, що треба було олійний. На екзамен їхав сім годин потягом, потім ще купував фарби та полотно. Абітурієнтів розділили на кілька груп по різних аудиторіях, я взявся працювати, витратив вісім годин. Мені видавалося, що, порівнюючи з іншими, я непогано впорався, але, коли зійшлися всі вступники, я порівняв свою роботу з їхніми. Тоді не вступив. Готувався рік, учився в іншому закладі й тоді знову прийшов подавати документи, та не на монументальний живопис, а на іконопис. Доти мені не раз уже надходили пропозиції працювати в храмах, тож вирішив уступати на кафедру сакрального мистецтва. Шість років провчився і став фаховим іконописцем».

Цікавлюся, у яких храмах можна побачити його роботи. Каже, що

фактично устиг розписати лише один — на території однієї з військових частин у Львові. Бо потім стався 2014 рік, початок війни, і за рік тому Роман уступив до лав Національної поліції (НП).

➤ Документи подала дружина

Питаю в Романа Хмеляра, хто він насамперед — художник чи військовий. «Якщо бути правдивим, я — поліціант, який малює ікони», — усміхається співрозмовник. Професійним правоохоронцем він став 2015 року, коли в Україні стартувала реформа поліції. «Тоді був такий час, що кожен у думках міряв на себе ту чорну уніформу. Але я не подавався, бо просто не вірив, що зі своїми показниками здоров'я зможу пройти комісію. А дружина подала мої електронні документи й мене, зрештою, узяли на посаду інспектора, — провадить Роман. — Коли почалася АТО, мій брат воював і потрапив у полон до так званих ополченців. Я допомагав його витягнути. Ми тоді разом із харківськими волонтерами витягнули до 50 людей. Після того якийсь час волонтерив: зі Львова возив військовим малюнки і ляльки-мотанки, що діти малювали й робили, ну і, звісно, — різні корисні речі».

Кажу, що це ж була та весна, коли путінські війська вже були під нашими кордонами і на Великдень вся країна обговорювала оте «нападуть-не нападуть». «Ну от, вся країна обговорювала, а ми тоді були готові їх там зустріти. Я мав із чим порівняти, бо був у Маріуполі

2019 року й 2021-го. Те, із чим ми їх там чекали (люди, техніка), було не злічити! Бойовий дух був дуже високий. Тоді видавалося, що їм було нереально взяти Маріуполь. Я досі вважаю, що ми могли втримати місто й у 2022-му, аби не деякі прикрі обставини», — переконує офіцер.

➤ Ікони дуже потрібні

Роман Хмеляр зауважує, що після долучення до НП мало було часу на малювання: повністю віддався службі. Малював тоді по вихідних або коли випадала можливість у дні без чергувань. «Приміром, завіз дітей до школи та в садок, є можливість — малюю. Коли їздив на ротації на Схід України, також завжди брав фарби і дощечки. Для ікон. На війні ікони дуже потрібні, — розмірковує художник. — У Маріуполі до нас часто приїздив капелан. Ми збиралися навколо нього на службу, але храму як такого не було. Просто стоїть стіл, біля нього капелан і ми. Тоді я зробив три ікони на дошках. Богородицю — покровительку козаків, святого Миколая — покровителя мандрівників, ну і ще він — Чудотворець, а нам тоді потрібне було диво. І третю — ікону Спиридона Тримофонського. Подумав, що треба створити для цих капеланських служб щось таке, аби нагадувало храм».

Тоді познайомився з чоловіком, який із капеланом дякував. Він також зі Львова, має семеро дітей. У нього тесь священник, і він добре знав порядок богослужіння та асистував капеланові, тому дали йому позивний Дяк. До

речі, у другу ротацію він уже поїхав як мій кум.

Ну, а з дощечками й іконами я носився постійно. Було якось, хлопці зайшли на позицію нас міняти, а я якраз порозкладав мальовані ікони в кімнаті, аби підсихали. Вони між собою балакають: мовляв, навіщо він за собою всі ці ікони тягає? Мої побратими відповіли, що тут їх малює. Здебільшого, коли побратими про це дізнавалися, одразу просили намалювати дружину чи доньку, сина. Малював».

➤ Шкляр і його портрет

Під час ротацій на схід до повномасштабної війни Роман часто перебував у Маріуполі. Працювали на патрулюванні міста. Була різна робота. Переважно виявляли небезпечних людей, забезпечували захист міста й об'єктів інфраструктури, які є основою його життя. Бувало, що зупиняли чоловіка, а в нього дві торби патронів з гранатами.

Тоді, каже художник, часто пересікалися з азовцями, вони по головово зачитувалися Шклярем («Чорне Сонце. Дума про братів азовських»). «Тоді теж прочитав ту книгу, подумав, що було б добре познайомитися з письменником. Я його дуже поважав за те, що свого часу він не взяв Шевченківської премії з рук Табачника».

Зрештою, уже під час повномасштабної війни мене з ним познайомив Юрій Журавель. Спілкуємось, контактуємо телефоном. Намалював портрет Шкляра — мало з ним через це не розсварились, бо, як виявилось, він не любить,

коли його фотографують чи малюють. Коли побачив роботу, сказав, що то інший дядько, та ще й у вишиванці: треба було намалювати в чорній футболці, мовляв, я ж вишиванок не ношу! Поіскрили тоді, бо я пригрозив, що в такому разі знищу роботу. Він заперечив. Сказав, щоб використовував на виставках», — згадує митець.

➤ То було неймовірне місто

Власне, ця робота є на виставці в замку Сент-Міклош. Як і Миколай на уламку ракети, і маріупольські ікони. Проте особлива робота з цієї серії — це «Ехо з Маріуполя». «У місті було багато муралів, я любив роздивлятися їх, знав усі, багато маю фото. Але був один особливий стінопис — «Дівчинка з ведмедиком». Росіяни його знищили після окупації міста 2023 року. Вже не пригадую, як звали дівчинку, але там була така історія, що мама з нею йшла по вулиці й почався обстріл. Мама накрила її своїм тілом, сама загинула, а дівчинка вижила. Згодом зробили цей стінопис. Від нього віяло такою любов'ю і болем — завжди відчував це, будучи там! Знаєте, у художника відчуття інакші, ніж у пересічного капітана поліції, — зізнається він. — Коли впавав Маріуполі і я дізнався, що росіяни замалювали той мурал, то став збирати фото, переглядати свої матеріали з чергувань у Маріуполі. Так народилася акварель «Ехо Маріуполя». Навмисне працював саме в цій техніці: акварель уважається найскладнішою технікою живопису, бо там виправити нічого неможливо. Вона показує прозорість і символізує чистоту помислів».

Про Маріуполь, стверджує Роман Хмеляр, хотілося писати тільки так. «То було неймовірно гарне та живе місто, — пригадує він. — Мені весь час хотілося приїхати туди з родиною. Якби була можливість там жити, я б жив. Те місто за духом мені дуже близьке. Дуже хороші люди, хоча насправді різні були, ми бачили багато «очікунів». Але переважно відчувалося рідне. Відсотків на 70 Маріуполь був проукраїнським».

Вадим Гутцайт

■ ПЕТРО ГЕРАСИМЕНКО

Ера безпринципності впевнено крокує світом. І не лише міжнародна політика стала її жертвою. Від початку повномасштабного російського вторгнення в Україну лунають голоси проти відлучення спортсменів країни-агресора від міжнародних змагань. Мовляв, спорт нейтральний і поза політикою, а права людини — понад усе. Тому спортсмени не відповідають за дії Путіна та російського уряду.

16 грудня 2025 року Вадим Гутцайт, глава Національного олімпійського комітету України, повідомив, що українські спортсмени братимуть участь у міжнародних змаганнях, де присутні представники Російської Федерації (РФ) і Республіки Білорусь (РБ), навіть якщо росіяни й білоруси виступатимуть там зі своєю національною символікою. Тривалий час в Україні діяла заборона для спортсменів брати участь у змаганнях, де на турнірах майорить прапор країни-агресора. Але така принциповість має свою ціну. За словами Гутцайта, Україна й українські спортсмени надто багато втратили під час війни. Відмова змагатися з представниками РФ і РБ автоматично означає неучасть у спортивних подіях світового масштабу, спричиняє падіння навичок і відтік кадрів.

Через два дні стало відомо, що Міністерство молоді та спорту України скасувало тотальну заборону українським спортсменам змагатися на турнірах із росіяна-

Спорт без принципів

ми, які користуються державною символікою РФ. Інформацію підтвердив профільний міністр Матвій Бідний. Водночас він зауважив, що українські спортсмени не їздитимуть на всі без винятку змагання, де присутні росіяни та білоруси. Остаточне рішення про доцільність участі представників України ухвалюватиме відповідна комісія.

Українська сторона змушена реагувати на процеси легітимізації держави-агресора, які поступово набирають обертів у світовому спорті. 27 листопада виконавчий комітет Міжнародної федерації дзюдо (IJF) дозволив російським спортсменам знову виступати під державним прапором РФ, із гімном та іншою національною символікою. Спортивні чиновники обґрунтовують своє рішення тим, що спорт має бути поза політикою. Отже, бай-

дужим до несправедливих війн та агресії. «Спорт повинен залишатися нейтральним, незалежним і вільним від політичного впливу. Це рішення підтверджує роль IJF як справді глобальної федерації та зміцнює її прихильність справедливому, прозорому управлінню, що ґрунтується на цінностях», — ідеться в рішенні федерації. Також там уважають, що «історично Росія була провідною країною у світовому дзюдо, і її повне повернення збагатить змагання».

11 грудня Міжнародний олімпійський комітет (МОК) на саміті у Швейцарії підтримав рекомендацію свого виконавчого комітету про те, що юні спортсмени з російським або білоруським паспортом відтепер не повинні бути обмеженими в доступі до міжнародних юнацьких змагань, як в індивідуальних, так і в

командних видах спорту. У резолюції заходу було сказано: «Олімпійський саміт визнав, що спортсмени, зокрема юні, не повинні нести відповідальність за дії своїх урядів, адже спорт — це їхній доступ до надії та спосіб показати, що всі спортсмени можуть поважати одні й ті ж правила й одне одного».

Саміт також задекларував принцип політичного нейтралітету для олімпійського руху. Повернення юних росіян у світовий спорт прикривається «фундаментальним правом на доступ до спорту по всьому світу та на змагання без політичного втручання чи тиску з боку урядових організацій». Не забули в МОК паралельно нагадати й про шляхетну місію олімпійського руху — сприяння єдності та миру. Про те, що російська агресія завдала невідправної шкоди українському

спорту, зокрема, фізично знищивши окремих українських спортсменів, у МОК вирішили не згадувати. А тим часом жертвами російської загарбницької війни стали сотні спортсменів з України. Зруйновано більше як 500 об'єктів спортивної інфраструктури. Знищено стадіони, спортзали, тренувальні бази, через що неможливо займатися професійним спортом. Крім того, тисячі спортсменів покинули свої домівки, переїхали за кордон чи перестали розвивати власну кар'єру.

Вікно для повернення РФ у світову спільноту ніколи не зачинялося повністю у сфері спорту. Всесвітні спортивні організації мають схильність демонструвати поблажливість і моральну сліпоту до російської агресії. І толерують філософські дискусії про те, що російські спортсмени не повинні страждати через загарбницьку війну їхнього уряду. Водночас у міжнародному спорті не лише піклуються про олімпійські перспективи громадян РФ. Там також схильні карати за згадки, що «Росія — держава-терористка».

5 грудня Союз європейських футбольних асоціацій (UEFA) оштрафував Українську асоціацію футболу (УАФ) за поведінку вболівальників на матчах національної збірної. За банер із написом «Росія — держава-терорист» доведеться заплатити 15 тис. EUR. Футбольні чиновники впевнені, що такі написи є неприйнятними і провокаційними. Хоча РФ систематично здійснює терористичні атаки, знищує цивільне населення та

інфраструктуру України, в UEFA вважають, що про це не варто згадувати.

А втім, деконструкція принципів і сліпота до російської агресії — проблема, що стосується не тільки світового спорту. Деякі відомі українські спортсмени свідомо ухвалили рішення зрадити державу й прийняти російське громадянство. Покинули Україну: біатлоністка Катерина Бех, чемпіонка світу і Європи у спринті; футболіст Дмитро Івасеня, який грав за національну збірну; Олександр Роспутько, талановитий футболіст «Шахтаря»; Максим Дегтярьов, форвард футбольного клубу «Десна»; Софія Лискун, стрибунка у воду, віцечемпіонка світу. І цей перелік далеко не повний. Проте заради справедливості варто зауважити, що багато українських спортсменів після повномасштабного вторгнення розірвало зв'язки з РФ і зайняло чітку проукраїнську позицію.

Хоча до повного повернення росіян у спорт ще далеко, магістральна тенденція очевидна. Як і у сфері міжнародних відносин, агресор не відчуває тотальної тиску й ізоляції. Запроваджені обмеження на участь російських спортсменів ще існують. Але поступово атрофуються та скасовуються. Москва використовує всі важелі впливу, зокрема фінанси й хитку моральну позицію спортивних чиновників, аби повернутися на світову арену. Принциповість і моральні аспекти — це не ті риси, що популярні в сучасній політиці й сучасному спорті.

■ РОМАН ЖУРБА

Санкарі й активісти взяли участь у ході в США

Національна збірна команда України зі санного спорту, яка готується до старту III етапу Кубка світу в Лейк-Плесіді (штат Нью-Йорк), узяла участь у ході за мир разом з українськими та місцевими активістами. У Національному олімпійському комітеті (НОК) України зазначили, що, крім тренувань і підготовки до заїздів, спортсмени виконують важливу місію — нагадують міжнародній

спільноті про боротьбу України за мир, незалежність та свободу. «Напередодні змагань українська делегація взяла участь у ході за мир. Її очолив Тарас Гарцула, головний тренер національної збірної та президент Федерації санного спорту України», — ідеться в повідомленні.

Серед учасників акції були досвідчені олімпійці та молоді зірки українського спорту: Юліанна Туницька,

Олена Стецьків, Олександра Мох, Андрій Мандзій, Антон Дукач, Ігор Гой, Богдан Бабур, Назарій Качмар та інші представники команди.

Світовий конгрес українців зауважив, що подібні акції у Лейк-Плесіді відбуваються щотижня вже протягом трьох років і присвячені підтримці України та приверненню уваги міжнародної спільноти до війни, яку веде Росія.

■ ОЛЕГ ВАСИЛИШИН

Міжнародна федерація футболу FIFA опублікувала підсумковий рейтинг національних збірних. Україна в ньому зберегла 28-му сходинку, маючи у своєму доробку 1557,47 бала. Відставання команди Сергія Реброва від Канади,

Місце України в рейтингу FIFA

яка йде на 27-му місці, становить 1,68 бала, а перевага над Норвегією, що посідає 29-те місце, — 4,33 бала.

До речі, після попереднього оновлення європейські збірні матчів не грали. Найбільше позицій набрав В'єтнам (+3), а найвідчутніше впала Малайзія (одразу на п'ять позицій). Рейтинг очолює Іспанія (1877,18), за нею йде Аргентина (1873,33), а замикає трійку лідерів Франція (1870).

Загалом у десятці не відбулося жодної зміни.

Натомість Марокко, країна-господарка Кубка африканських націй, завдяки чотирьом перемогам в арабському Кубку FIFA скоротила відставання від Хорватії, яка йде десятою, до 3,76 бала. Швеція, майбутній суперник України за вихід у фінальну частину Чемпіонату світу 2026-го, розташувалась на 43-й позиції. Інші потенційні опоненти «сильно-жовтих» — Польща (1532,04) й Албанія (1401,07) — опинились на 31-му та 63-му місцях.

■ ВІОЛЕТТА ОРЛОВА

Експерти з'ясували, скільки кроків потрібно зробити, щоб спалити калорії зі святкових страв і напоїв, зокрема алкогольних. Ці дані отримали з індексу, опублікованого WeWard, додатком для ходьби. Дослідники проаналізували калорії в порціях святкових страв і напоїв, а потім перевели їх у кількість кроків і час ходьби, необхідний для дорослої людини, що йде в помірному темпі.

Виявилось, що найлегше позбутися калорій із шампанського. Один келих містить близько 90 калорій, для спалювання яких потрібно всього 1 692 кроки, це 17 хвилин ходьби. На другому місці опинилися вино і сидр, обидва містять по 120 калорій, для спалювання яких потрібно 2 256 кроків, або близько 23 хвилин.

На третьому місці — коктейль «Міміза» зі 140 калоріями, що вимагає 2 632 кроків, або 26 хвилин ходьби. Ячний лікер і пиво очоли-

Скільки ходити, щоб спалити «святкові» калорії

ли список, вимагаючи 3 948 і 3 910 кроків відповідно — приблизно по 39 хвилин ходьби. Загалом жоден зі святкових напоїв не вимагає понад 40 хвилин ходьби.

Експерти також проаналізували святкові страви. Виявилось, що смажена індичка найлегша для спалювання калорій: стандартна порція містить 142 калорії. Для цього потрібно 2 858 кроків або 29 хвилин ходьби. Смажена картопля посіла друге місце, утримуючи близь-

ко 190 калорій і вимагаючи 3 572 кроків, це приблизно 36 хвилин ходьби. Начинка виявилася найскладнішим у спалюванні калорій продуктом. Порція містить близько 356 калорій і потребуватиме 6 693 кроків, або приблизно 67 хвилин, щоб їх спалити.

Однак дослідники зазначили, що ця оцінка ґрунтується на фіксованій порції, а це означає, що для більших порцій знадобиться й більше ходьби. Експерти в галузі охорони здоров'я

радіють, що збільшення кількості кроків на день поліпшить здоров'я серця, посприє схудненню і підвищить психічний добробут, при цьому 10 тис. кроків на день часто називають популярною метою.

Однак дослідження засвідчили, що навіть менша кількість кроків дає значну користь. Зокрема, учені виявили, що 15-хвилинна прогулянка може значно знизити ризик серцево-судинних захворювань і передчасної смерті.

Чорний шоколад може уповільнити старіння

■ СНИЖАНА НЕПИЙПИВО

Британські вчені знайшли зв'язок між хімічною речовиною в чорному шоколаді й ознаками уповільнення біологічного старіння людини. Нове дослідження підтвердило, що теобромін, який міститься в чорному шоколаді, має властивості, які уповільнюють людське старіння.

У ході дослідження перевірили 509 учасників у Великій Британії та 1 160 у Німеччині й виявили, що ті, у кого був вищий рівень теоброміну в крові, мали біологічний вік нижчий

за їхній фактичний вік. Біологічний вік — це показник, який відображає реальний фізичний стан організму та швидкість його старіння. Дослідники визначили біологічний вік учасників, досліджуючи хімічні зміни в їхніх ДНК, аби побачити, наскільки швидко вони старіють.

Раніше чорний шоколад пов'язували з іншими можливими перевагами для людини, зокрема, для здоров'я серця. Однак учені зазначили, що потрібні додаткові дослідження, щоб повністю зрозуміти зв'язок між теоброміном та старінням.

Щеплення немовлят робитимуть у перші 24 години

■ ЗОРЯНА ПАВЛЮК

З 1 січня ц. р. в Україні щеплення дітей проти туберкульозу (БЦЖ) робитимуть у перші 24 години після народження замість трьох—п'яти діб, як раніше. Оксана Молода, експерт Національного порталу України з імунізації, зазначила, що такий термін відповідає рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Зокрема, при неускладнених пологах жінок намагаються виписувати з пологового якомога раніше, а оновлений графік дозволяє зробити щеплення дитині навіть за умови ранньої виписки. Захворюваність на туберкульоз в Україні приблизно в 50 разів вища, ніж у більшості країн Європейського Союзу. Вакцинацію при народженні або якомога скоріше після народження уже роблять у 79 країнах світу.

Але якщо дитина не була вакцинована проти туберку-

льозу в пологовому, з'явилася можливість проведення БЦЖ без попередньої туберкулінової шкірної проби або квантиферонового тесту до семи місяців життя дитини. Раніше цей термін обмежувався двома місяцями. «Це рішення ґрунтується на наукових даних: у немовлят до шести місяців проби часто дають хибно негативний результат через особливості імунної системи та шкіри. До того ж у перше півріччя життя дитина не має широкого кола спілкування й високого ризику інфікування», — наголосила експерт.

Дозволили введення БЦЖ одночасно з іншими вакцинами. Раніше необхідно було дотримуватися інтервалу в один місяць, що ускладнювало графік щеплень, особливо для дітей першого року життя. «В усьому світі завжди існувала практика одночасного введення вакцин. БЦЖ не викликає загальних реакцій (на кшталт підвищення температури) у перші дні, її реакція є відтермінованою. Тому нема жодної причини розділяти її в часі з іншими вакцинами. ВООЗ підтримує, що введення БЦЖ разом з іншими вакцинами для рутинної дитячої імунізації є безпечним», — відзначила імунолог.

■ ІРИНА НЕСТЕРОВА

Більшість людей звикла перекушувати між основними прийомами їжі, дехто навіть по кілька разів на день. Іноді ми шукаємо перекус, бо справді голодні. Але буває, що це трапляється через стрес або просто бажання отримати задоволення від їжі.

В одному дослідженні йдеться про те, що один-два перекуси на день можуть бути навіть поживнішими, ніж триразове харчування без перекусів. Це пояснюється тим, що перекуси можуть запобігати переїданню, що зменшує навантаження на травну та метаболічну системи. Але при цьому ключове значення має, чим перекушуєте.

За словами Джейсона Коренбліта, гастроентеролога й експерта з травлення з Орlando (штат Флориди), є продукт, якого варто уникати всім, і це чипси. «Я б хотів, щоб люди відмовилися від ультраоброблених смажених чипсів із довгим списком інгредієнтів, куди входять рафіновані крохмалі,

Яка їжа шкодить кишківнику

промислові олії, штучні ароматизатори, консерванти», — порадив він.

Лікар розповів, що чипси — це хрестоматійний приклад ультраобробленої їжі, яка може негативно впливати на здоров'я кишківника: «Харчування з високим умістом ультраоброблених продуктів погіршує здоров'я кишківника, зокрема, може спричинити запальні захворювання, синдром подразненого кишківника, а також ожиріння, діабет та серцеві недуги».

За рекомендацією медика, якщо їсти чипси зрідка, це не така вже й значна проблема, але якщо це робити щодня, вони негативно вплинуть на кишківник. «Ваші кишкові бактерії живуть за рахунок клітковини та резистентного крохмалю — рослинної їжі, що не повністю перетравлюється. Коли перекушуєте здебільшого чипсами, які майже не містять клітковини, то годуєте себе, але не їх. Раціон із високим умістом клітковини, навпаки, підтримує різноманітну, стійку мікробіоту та вироблення корот-

коланцюгових жирних кислот, що зменшують запалення та зміцнюють кишковий бар'єр», — зазначив д-р Коренбліт. А також зауважив, що перекуси чипсами з часом можуть призвести до зменшення кількості корисних кишкових бактерій і посилення запалення. «Нові дані свідчать про те, що деякі емульгатори й добавки можуть порушувати шар слизу, який захищає стінку кишківника, і змінювати мікробіом таким чином, що це сприяє запаленню та підвищенню проникності кишківника», — наголосив гастроентеролог.

Триша Пасич із Гарвардської медичної школи додала, що шкода для організму зростає, якщо чипси поєднують з газованою водою. Пол Фюерштадт, гастроентеролог з Університету Пенсільванії, порекомендував обирати необроблені продукти з високим умістом клітковини: горіхи, ягоди, їжу на основі бобових. Він пояснив, що таке харчування підтримує здоров'я кишківника, зокрема, збільшить

кількість у ньому корисних бактерій.

Медики погоджуються, що йогурт також є чудовою закускою для кишківника завдяки високому вмісту пробіотиків. «Йогурт із живими й активними культурами містить корисні бактерії, відомі як пробіотики. Вони можуть підтримувати здоровий мікробіом і зменшити запалення та дисбактеріоз. Регулярне вживання йогурту пов'язане зі сприятливими змінами в кишковій мікробіоті», — запевнив д-р Коренбліт.

А за словами д-ра Пасич, це все не означає, що потрібно харчуватися ідеально або ніколи не насолоджуватися чипсами, газованою водою чи іншими ультраобробленими продуктами та напоями. «Не прагніть досконалості. Прагніть формування здорового способу харчування. Ваше здоров'я покращиться відчутніше, якщо внесете зміни, які вам справді подобаються й яких зможете дотримуватися роками, а не зміни, які ви ненавидите й кидаєте після двох напружених і жаклих тижнів», — підсумувала вона.

ЯК ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЗМІНЮЄ СВІТ

\$15,7 ТРЛН

збільшення глобального ВВП світу до 2030 р. внаслідок упровадження штучного інтелекту

800 млн

робочих місць буде втрачено до 2030 р. через автоматизацію

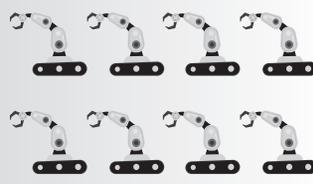
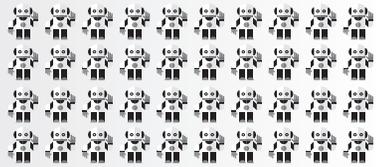

60%

професій можуть бути автоматизовані

400 000

держслужбовців в Україні може бути скорочено

ПЕРСПЕКТИВИ АВТОМАТИЗАЦІЇ РОБОТИ В США (ДО 2030 Р.)

50%

робочих місць у сфері торгівлі

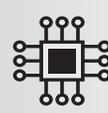
57%

робочих місць у сфері транспорту

60%

робочих місць у сільському господарстві

до 70%

у сфері проживання та харчування

■ Олег Садовий

Траммп запустив «Місію Генезис»

Президент США підписав указ про запуск державної програми «Місія Генезис». Реалізація проекту має забезпечити Сполученим Штатам технологічну першість завдяки розширенню обчислювальних потужностей, доступу до федеральних даних і поглибленню співпраці між державою та приватним сектором. Оглядачі й експерти вже порівнюють програму за

масштабами та амбіціями з Мангеттенським проектом.

Головне завдання «Місії Генезис» — стимулювати дослідження, розвиток і прикладне застосування технологій штучного інтелекту (ШІ) у реальному секторі економіки та науки США. Керівником програми призначили Майкла Краціоса, наукового радника президента й директора Управління з питань науки і технологій.

Програма має централізувати інфраструктуру, необхідну для технологічного ривка, надаючи дослідникам необхідні обчислювальні потужності. Одним із ключових елементів ініціативи стане створення Американської науково-безпекової платформи. Відповідальність за її розгортання поклали на Кріса Райта, міністра енергетики США. Указ вимагає від нього визначити перелік систем

і даних, необхідних для реалізації програми, у т. ч. ресурси, що можуть бути надані галузевими партнерами.

Програма передбачає, що ШІ застосують для вирішення критичних наукових і технологічних завдань національного значення. Ідеться про галузі передового виробництва, робототехніки, біотехнологій, а також дослідження ядерного розпаду й синтезу.

«Місія Генезис» спирається на вже існуючу інфраструктуру Національного ресурсу досліджень ШІ (NAIRR), створеного 2020 року згідно із законом про національну ініціативу у сфері штучного інтелекту. NAIRR об'єднав десятки федеральних агенцій — від Пентагона до NASA — та приватних компаній, серед яких OpenAI, Google і Palantir, для формування єдиної

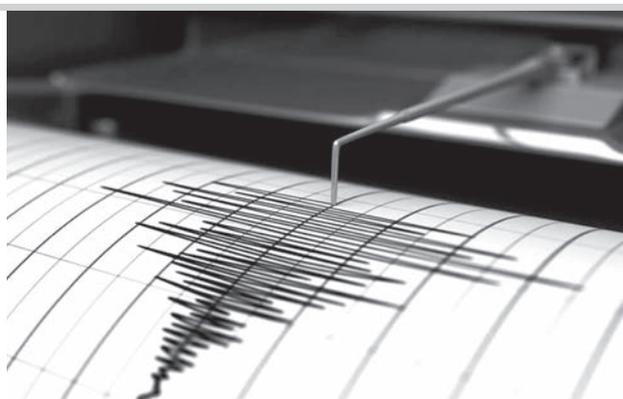
дослідницької екосистеми.

Лінн Паркер, колишня співголова робочої групи NAIRR, наголосила, що державна підтримка ШІ-досліджень є фундаментальною для довготривалого прогресу. За її словами, такі інвестиції формують базу для проривних інновацій, які згодом переходять у комерційні продукти, але потребують десятиліть підготовки. Вона зазначила, що без системних вкладень США ризикують утратити технологічне лідерство.

■ Іван Заторський

Тепер інструменти ШІ здатні прогнозувати ризик афтершоків уже через кілька секунд після основного землетрусу. Про це свідчать результати нового дослідження, у якому науковці продемонстрували, що моделі машинного навчання можуть швидко визначати, де і скільки повторних поштовхів очікується найближчими годинами. Зараз для прогнозування афтершоків використовуються методи, що потребують від кількох годин до кількох днів. Повільність цих систем ускладнює ухвалення оперативних рішень щодо безпеки та розподілу ресурсів у регіонах, що постраждали. Швидкі прогнози, які забезпечує ШІ, можуть стати критично важливими для роботи екстрених служб.

Інструменти створили дослідники з

Прогнози ризиків повторних землетрусів

Единбурзького університету, Британської геологічної служби й Університету Падуї. Вони тренували моделі на даних про землетруси в Каліфорнії, Новій Зеландії, Італії, Японії та Греції. Команда проаналізувала, наскільки точно моделі можуть передбачити кількість афтершоків упродовж 24 годин після землетрусів магнітудою 4 і більше. Результати порівняли з найпоширенішою системою прогнозування — мо-

деллю ETAS, яку використовують в Італії, Новій Зеландії та США. Хоча точність обох підходів виявилася подібною, ETAS потребує значно більше часу для обчислень — інколи години або дні, оскільки ґрунтується на великій кількості симуляцій. Науковці зазначили, що, оскільки моделі ШІ були натреновані на різних тектонічних регіонах, їх можна застосовувати для прогнозів у більшості сейсмічно активних частин світу.

Стратегія впровадження ШІ в бізнес

■ Марко Стріха

Українським компаніям потрібно сміливо експериментувати зі штучним інтелектом (ШІ). Успіх матиме не той, хто має найпотужнішу модель, а той, хто найкраще інтегрує її у свої процеси. Про це йшлося під час дискусії на нещодавньому Forbes Tech.

Серед спікерів виступали Олексій Молчановський (Український католицький університет) та Олександр Краковецький (DevRain, Microsoft AI MVP), а модерував панель Максим Баланюк, директор центру інновацій компанії Metinvest Digital. Учасники обговорили трансформацію бізнесу за допомогою ШІ — спринтчи марафон, і дійшли важливих висновків.

Експерти нагадали, що ШІ — це не раптова нова технологія, а еволюція, що триває з

1950-х. Тому ключове питання для компаній звучить не «чи використовувати ШІ», а «як його інтегрувати в процеси». «Одним із найпомітніших трендів стала зміна ролей: епоха prompt engineering добігає кінця, адже сучасні моделі здатні розуміти недосконалі запити та працювати з ними. На зміну приходять context engineering: компаніям необхідно будувати інфраструктуру чистих і структурованих даних, які дадуть моделі розуміння реального контексту бізнесу. Без цього ШІ залишається «розумною енциклопедією», що не може ефективно вирішувати прикладні завдання компанії», — заявив Баланюк.

Особливу увагу спікери приділили ролі відповідальності. Навіть якщо ШІ помиляється, відповідає за рішення завжди людина. У бізнесових процесах принцип human in the loop

залишається фундаментальним, тож компаніям потрібно управляти ризиками, а не уникати технологій через страх помилки.

Обговорюючи темп розвитку, учасники зішлись на тому, що бізнесу потрібно діяти одночасно у двох площинах: тестувати рішення швидко, але будувати довготривалу інфраструктуру. Адже індустрія рухається експоненційно: лідери ринку працюють із мультіагентними системами, де різні моделі ШІ взаємодіють між собою для пошуку оптимальних рішень. «Українським компаніям потрібно сміливо експериментувати зі ШІ, інвестувати у чистоту та структурування даних, розвивати культуру відповідальності й залучати експертів. ШІ стає не інструментом майбутнього, а базовим елементом конкурентоспроможності вже сьогодні», — резюмував Максим Баланюк.

Гороскоп

➤ Овен (21.03—20.04)

Ви можете відчути сильне бажання взяти на себе більше, ніж потрібно. Автоматично хапаєтесь за справи, які можна було б спокійно розділити з іншими. Для закоханих з'явився шанс зміцнити емоційний зв'язок через ширі розмови та спільні ритуали. Якщо ви ще не зустріли свою половинку, чекайте на нове знайомство: можливі романтичні зустрічі на тлі святкових подій. Але важливо не поспішати — зараз варто слухати інтуїцію і не приймати поспішних рішень.

➤ Телець (21.04—21.05)

Ваші стосунки можуть наштотуватися на певні непорозуміння, тому важливо говорити відкрито. Для тих, хто в парі, настає час поглиблення: розмови про майбутнє, спільні плани та ширі зізнання здатні стати ключовими. Самотні можуть зустріти когось у незвичайних обставинах, імовірно, через друзів або на громадському заході. Намагайтесь слухати, проявляти терпіння і говорити чесно.

➤ Близнюки (22.05—21.06)

Настає час змін і чесних розмов. Якщо ви в парі, може спливати накопичена напруга, але відкритий діалог допоможе зблизитися і відновити гармонію. У можливих конфліктах уникайте надмірного опору, краще слухати та давати партнеру простір, щоб зберегти легкість у стосунках. А самотні мають шанс на перспективне знайомство на інтелектуальному заході — виставці, благодійному вечорі або в театрі.

➤ Рак (22.06—23.07)

У закоханих є перспектива важливої розмови, прояснення непорозуміння і створення стійкішого зв'язку, що стане основою для майбутнього ваших взаємин. Ті, хто ще не знайшов свою любов, можуть зустріти когось особливого в затишній, довірчій атмосфері, можливо, через спільних друзів. Пам'ятайте, що зайва емоційність або замкнутість здатна створювати тертя, тому відкритість і м'якість у висловленні почуттів зараз особливо важливі.

➤ Лев (24.07—23.08)

Скоро ви засяєте: ваша чарівність притягує, а впевненість у собі посилюється. У стосунках можливі відверті розмови та переосмислення ролей, якщо ви захочете бути почутими та зрозумілими. Якщо ж ви наразі самотні, очікуйте нових знайомств, адже є висока ймовірність привернути людину, яка захопитьесь вашою внутрішньою силою. Але будьте готові до емоційних спалахів: іноді ваш вогонь може бути занадто яскравим.

➤ Діва (24.08—23.09)

Давні непорозуміння у стосунках можуть вийти на поверхню, і це дасть вам і вашому партнеру шанс їх опрацювати. З'явиться бажання не просто кохати, а бути зрозумілими, і ваша аналітичність допоможе сформулювати почуття конструктивно. Самотнім варто звернути увагу на нових знайомих, особливо серед тих, хто поділяє ваші цінності та прагнення, тоді спілкування може перерости в щось більше.

Із 1 до 7 січня

➤ Терези (24.09—23.10)

У коханні виникне час установлення чіткіших меж і прояснення взаємних очікувань. Розмови можуть виявитися непростими, але абсолютно необхідними для здорових стосунків. Ті, хто без пари, зустрінуть когось через спільну діяльність або професійні проекти. Але не погоджуйтесь бездумно на будь-які пропозиції — уміння сказати «ні» зараз відчиняє двері до правильного «так» у майбутньому. Фільтруйте все.

➤ Скорпіон (24.10—22.11)

Стосунки стануть глибоко емоційними. З'явиться шанс зміцнити зв'язок із коханою людиною, розплутавши разом клубок старих питань. Зараз дуже сприятливий час для відвертих розмов про майбутнє і ваші справжні бажання. Самотні мають високі шанси зустріти когось важливого за несподіваних обставин. Але будьте обережні: не кидайтесь у нові стосунки просто від самотності, варто обирати партнера, який розуміє ваш складний внутрішній світ.

➤ Стрілець (23.11—21.12)

Тиждень буде насичений коханням: можливі напружені моменти та непорозуміння. Але незабаром на вас чекає істотне поліпшення — відкриті й чесні діалоги дадуть відчуття зближення та гармонії. Якщо ви самотні, є висока ймовірність доленосного знайомства через соціальні або професійні зв'язки: ваша харизма й оптимізм притягуватимуть цікавих людей.

➤ Козеріг (22.12—20.01)

Стосунки підштовхують вас до чесності й терпимості. Мудрість і врівноваженість дозволять упоратися з будь-якими потенційними конфліктами, що можуть відбуватися. Але вже скоро стосунки вийдуть на новий рівень і дозволять знайти глибоке взаємне розуміння. Пощастить і самотнім: з'явиться можливість зустріти людину через ділові або сімейні зв'язки. Тому не сидіть удома, а пірняйте у вир подій, щоб не пропустити знайомство з можливою половинкою. Але пам'ятайте про самовладання.

➤ Водолій (21.01—19.02)

У закоханих — стабільність і затишний сімейний штиль. Емоційних «гойдалок» і різких перепадів не передбачається. Якщо ви самотні, є шанси на знайомство з кимсь яскравим і незвичайним, можливо, через творчі або інтелектуальні кола. Але не піддавайтесь самій романтиці — установлюйте чіткі межі й не жертвуйте своєю емоційною безпекою заради того, щоб сподобатися.

➤ Риби (20.02—20.03)

Любовна сфера може стати для вас особливо глибокою і значущою. Імовірно непорозуміння або емоційна дистанція — старі образи можуть знову давати про себе знати. Тільки спільна відвертість зміцнить зв'язок, якщо ви на нього зважитесь. Самотніх чекають романтичні зустрічі. Але будьте пильні: слухайте серце, але не втрачайте голову на плечах, адже справжня близькість народжується там, де є довіра і ясність.

Світлана Таланова

А	Я	Н	Н	А	Г	А	М	З	Х
Л	К	О	Л	О	Н	А	Д	А	І
Е	Г	О	С	Е	Л	О	К	Й	Р
В	І	М	К	У	Л	Я	С	І	О
А	Р	І	С	Р	А	Ф	Т	Д	М
Р	Н	Р	Г	Н	І	Т	І	О	А
А	И	Г	П	У	Р	К	Г	Р	Н
К	К	П	Л	А	Ф	О	Н	Б	Т
Т	Н	А	Т	Ю	Б	Е	Д	О	І
С	О	Р	А	Т	Н	И	К	Д	Я

Серед літер у клітинках знайдіть указані слова: гірник, грім, гніт, дебютант, добродій, змагання, каравела, колесо, колонада, круп, плафон, соратник, стіг, хіромантия, фарс. Запишіть слово, що залишилося.

Відповідь на завдання із № 51: глід.

17 мільярдів доларів на дні моря

■ СНИЖАНА НЕПИЙПИВО

Першу частину скарбу вартістю 17 млрд USD, що понад 300 років пролежав на дні Карибського моря, нарешті підняли на поверхню. Дослідники вперше дістали артефакти з уламків легендарного галеона «Сан-Хосе», який затонув у XVIII ст.

У червні 2025 року опублікували дослідження, у якому вчені підтвердили: їм удалося вивести частину цінностей зі зниклого іспанського корабля, що зберігався на великій глибині. Серед піднятих предметів — золоті монети, срібло й прикраси, які, за оцінками експертів, походять із колоній Іспанії в Південній Америці.

8 червня 1708-го «Сан-Хосе» перевозив близько 200 т цінного вантажу, коли був атакований і затоплений королівським флотом під час війни за іспанську спадщину. Після катастрофи корабель був знайдений лише в 1980-х деякими організаціями, які, що знайшли його сліди, але справжнє місцезнаходження вдалося підтвердити аж 2015-го.

Уряд Колумбії тримав координати в суворій таємниці, щоб не допус-

тити спроб пограбування. Та після трьох століть під водою виникла гостра суперечка: хто має право на ці скарби? претендентів — США, Колумбія, Іспанія і навіть Болівія. Проте незмінним залишається факт: перші артефакти вже підняли, вони дають уявлення про масштаби багатства корабля.

Крім золотих монет, серед виявлених предметів є уламки тонкої порцеляни та велика гармата, схожа на ті, що можна побачити устрічці «Пірати Карибського моря». Усі знахідки стали частиною масштабного наукового проекту, який триває неподалік узбережжя Картახени.

Від 2024 року уряд цієї країни впроваджує програму «До серця Сан-Хосе», мета якої — детально дослідити історію та корабель, що став легендою. Разом з ученими та морськими археологами використовують дистанційно керувані підводні апарати, які спускали на значні глибини та виявили перші золоті монети. Після цього розпочалися роботи з вилучення та аналізу історичних об'єктів.

Монети, які вдалося знайти, виявилися макукінами — вручну карбованими грошима, що буди в обігу в іспанських колоніях Америки із XVI до середини XVIII ст. Для

їхнього вивчення науковці застосують низку методик, аби встановити достеменні часові рамки й технологію виготовлення. Це дозволить краще збагнути торговельні маршрути й економічні процеси колоніальної доби.

Дослідники припускають, що ці предмети можуть допомогти встановити й причини затоплення корабля. Хоча загальновідомо, що «Сан-Хосе» був знищений унаслідок атаки британського флоту, як саме це сталося, досі залишається предметом дискусій. Одна з версій передбачає, що гарматне ядро пробило корпус і влучило в пороховий погріб, спричинивши миттєвий вибух. Але ця гіпотезу не доведено.

Міністр культури, мистецтв і знань Колумбії наголосив: «Ця історична подія демонструє зміцнення технічних, професійних і технологічних можливостей колумбійської держави щодо захисту та просування підводної культурної спадщини як частини колумбійської ідентичності й історії».

На багатьох монетах, знайдених на перших етапах робіт, викарбувана літера L, що означає походження з Ліми. Інші позначення свідчать, що вони були виготовлені 1707 року.